

**Roskilde
University**

Årsberetning 2004 Roskilde Universitetscenter

Jensen, Henrik Toft; Ebbe, Erik; Knudsen, Per Lau

Publication date:
2004

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Jensen, H. T., Ebbe, E., & Knudsen, P. L. (red.) (2004). *Årsberetning 2004 Roskilde Universitetscenter*. Roskilde Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

ÅRSBERETNINGEN 2004

ROSKILDE UNIVERSITETSCENTER

Roskilde Universitetscenter bærer i sit segl en koral. Dermed hentydes til følgende træk ved korallers liv og død:

Koraller kan kun trives i meget rent og saltholdig vand, som er i stadig bevægelse. Derfor dør korallerne på læsiden af rev, men på vindsiden, hvor bølgeslaget og strømmen er stærkest, vokser de og udvikler sig i store og smukke kolonier. Det hører imidlertid også med til billedet, at det er de ældre, men mere forkalkede dele af revet, som giver det styrke og kraft til at modstå bølgeslaget gennem århundreder. Den latinske tekst kan på dansk gengives således:

"I stilheden døden, i bevægelsen livet".

Årsberetning 2004

Årsberetningen udgives af Roskilde
Universitetscenter
ISSN 0900-2588

Redaktion:

Rektor Henrik Toft Jensen
Universitetsdirektør Erik Ebbe
Fuldmægtig Per Knudsen (ansvh.)

Produktion og layout:

Hanne Koch, Designkonsortiet

Tryk:

Omslag: Svendborg tryk
Kopicalentralen, RUC

Oplag:

1.200 eks.

Foto:

Emil Eskesen, Ulla Mortensen, Poul Erik Frandsen og Per Knudsen

Eksemplarer af årsberetningen kan rekvireres ved henvendelse til
Kommunikationsenheden, Postboks 260, 4000 Roskilde
Tlf. 4674 2038, Fax 4674 3009
E-mail: plk@ruc.dk, www.ruc.dk

For yderligere oplysninger om de enkelte institutters virksomhed
henvises til institutternes årsberetninger.

Indhold

Året der gik - rektors beretning, af rektor Henrik Toft Jensen	4
Krøniken – året 2004 kort fortalt	10
Ny bestyrelse	16
RUC får Portal	18
Vuggestue på RUC	20
Internationalisering, af fuldmægtig Jeanett Engstrøm, Det Internationale Kontor	21
Æresdoktorer, ph.d.-grader og priser	23

Institutter

Institut for Biologi og Kemi	30
IMFUFA - Institut for studiet af Matematik og Fysik samt deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse	37
Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier	44
Institut for Miljø, Teknologi og Samfund	57
Institut for Historie og Samfundsforhold	64
Institut for Sprog og Kultur	70
Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi	77
Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi	94
Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori	103
Institut for Uddannelsesforskning	110

Fakta om RUC

Center for Ligestillingsforskning	122
Roskilde Universitetsbibliotek	124
Den Centrale Praktikordning	128
VidenskabsButikken/Projektbørsen	130
Universitetets styrelse	131
RUC's uddannelser - opbygning og struktur	132
Studiernes opbygning	134
Studentertal 1972 - 2004	135
Studenterfordeling på RUC's deltidsuddannelser	135
Indeks over optagne og 1. prioriteter ved RUC 1995 - 2004	136
International studentermobilitet - 1994/95 - 2001/2004	136
Studerende fordelt på fag	137
Antal afsluttede eksaminer	138
Indtægter fordelt på udvalgte områder 2004	139
Udgifter fordelt på udvalgte områder 2004	139
Medarbejdere	140
Oversigt over privat- og samfinansierede projekter 2004	141
Mere at vide	143

Året der gik – rektors beretning

Af rektor Henrik Toft Jensen

2004 har været et travlt år på RUC og alt tegner til, at det kommende år bliver ligeså hektisk med den videre implementering af ny universitetslov, uddannelsesreform, uddannelsesbekendtgørelse og udviklingskontrakt. Det betyder mange tidskrævende administrative initiativer og foranstaltninger.

Det drejer sig om politisk bestemte administrative opgaver af endog særdeles stort omfang. Det skal vi bruge megen god universitetstid på.

Selvom der kan opstilles gode forklaringer på hvert enkelt initiativ, er jeg meget usikker på, om udbyttet af indsatsen bliver tilsvarende bedre universitetsuddannelser, bedre forskning og større samfundsnytte. Jeg er faktisk bekymret for, at der fjernes alt for megen tid fra universitetets egentlige opgaver til administration af rammebetingelser for disse opgaver.

På RUC har vi ventet med at implementere dele af universitetsloven indtil nu, og jeg er sikker på, at vi har sparet megen tid både for os selv og for ministeriet ved at vente, til ministeriet havde besluttet, hvorledes love og bekendtgørelser skulle udfyldes og tolkes.

Det er mit store håb, at vi er i stand til at begrænse arbejdet med at implementere og administrere de nye regler og bestemmelser, så dette arbejde ikke sluger mere tid end højst nødvendigt fra universitetets egentlige opgaver inden for uddannelse, forskning, formidling og innovation.

Øget formidling og samspil

Der er i de seneste år lagt megen vægt på universiteternes formidling til samfunds- og erhvervsliv. Lagt vægt på at denne formidling skulle finde flere veje end den formidling, som dygtige kandidater bringer med sig, når de bliver ansat og den formidling, som sker, når forskere publicerer deres forskningsresultater.

Det er et udbredt og forståeligt ønske, at samspillet mellem universiteter og erhvervs- og samfundsliv bliver mere direkte og skaber målelige økonomiske afkast gennem patenter, højteknolo-

giske netværk, rådgivning og løbende vidensdeling mellem virksomheder og universiteter.

RUC har været meget aktiv i forhold til denne tredje opgave gennem mange år. Ikke ved at udtage det store antal patenter, for det er der ikke grundlag for inden for store dele af vores fagvifte, men der er imidlertid en lang række andre kontakter mellem universitet og samfunds- og erhvervsliv, som i årets løb har udmøntet sig i konstruktive samarbejder.

Fra vores undersøgelse af kandidater uddannet 1992–2001 ved vi, at 40 % af vore kandidater har været i praktik inden deres kandidateksamen, og at 46 % af vore kandidater har lavet specialeprojekt sammen med virksomheder, institutioner, foreninger eller borgergrupper.

RUC's videnskabsbutik, projektbørs og praktikordninger er ubureaukratiske indgange til RUC, der har været med til at sikre et højt niveau for kontakten mellem universitet og erhvervs- og samfundsliv.

RUC's forskere anvendes ofte i forbindelse med rådgivnings-, konsulent-, organisationsudviklings- og evalueringsopgaver.

RUC har lagt og lægger stadig stor vægt på udvikling af forskningstilknyningsaktiviteter i forhold til Centrene for Videregående Uddannelser.

En af udfordringerne i det kommende år bliver at udvikle universitetets samarbejde med erhvervsakademier og erhvervsskoler. Disse er ofte de bedste til at servicere en række små og mellemstore virksomheder med råd og dåd i den daglige drift. RUC kan formentlig være en god sparringspartner for erhvervsakademierne i udviklingen af nye inspirationer og løsninger til de mere traditionelle små og mellemstore virksomheder.

I den anden ende af innovationskæden opererer RUC i Forskerparken CAT. Her er der tale om højteknologi, og her kommer patenter og licenser ind i billedet. Vi kunne godt ønske os større aktivitet på dette område: Flere gode patenter end vi har været i stand til at frembringe. Det er et område, hvor vi skal satse målrettet, men også være stærkt kritiske. Det er de færreste patenter, der betyder andet end omkostninger.

Samspillet med erhvervs- og samfundsliv er, som netop omtalt, en vigtig del af aktiviteterne på RUC ved siden af den forskning og de universitetsuddannelser, som er de helt centrale karakteristika ved et universitet.

RUC og den nye Sjællandsregion

Der er også klare geografiske dimensioner i varetagelsen af universitetets centrale opgaver - uddannelse og forskning samt formidling og innovation - ligesom der er klare geografiske dimensioner i de forventninger, der er til universitetets aktiviteter.

Universitetet skal dels være internationalt og et svar på globaliseringens udfordringer, dels kunne bidrage til den nationale udvikling: En gymnasireform, forskning i nye områder og formidling af god praksis på mange niveauer. Endelig har strukturreformen understreget universiteternes forpligtelser i forhold til universiteternes regioner.

RUC er blevet det universitet, der er beliggende i den ny Region Sjælland. En region, der med rette har forventninger til regionens universitet. Det er en udfordring, som RUC hilser velkommen.

RUC er først og fremmest et internationalt og nationalt orienteret universitet, som alle universiteter skal være, men RUC skal på samme tid tjene den region, der nu er blevet vores. Vi må sikre os, at vi har de uddannelser, som regionen har brug for samt de servicefunktioner, som en region med rimelighed kan forvente, at regionens universitet har. Her kan vi pege på at:

- RUC uddanner dygtige gymnasielærere inden for naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora. Dem har regionen brug for.
- RUC uddanner dygtige erhvervsøkonomer, som regionen også har brug for.
- RUC uddanner dygtige administratorer til private og offentlige virksomheder og organisationer, som regionen bestemt også har brug for.
- RUC har en række uddannelser, hvor vi nationalt besidder spidskompetencer f.eks. inden for miljø, kommunikation og uddannelsesforskning.

Udvikling af nye uddannelser

Vi bør imidlertid kunne dække flere af regionens behov inden for produktionsteknologi, sundhedsvæsen og jura. Derfor er vi gået i gang med at udvikle nogle af vore uddannelser, så de i højere grad også retter sig mod regionens behov. Vi er også i dialog med ministeriet om nye uddannelser på RUC, der kan sikre, at vi inden for de

relevante områder kan dække de centrale uddannelsesbehov i regionen.

På servicesiden er vi i dialog med erhvervsliv og erhvervsorganisationer i regionen, ligesom vi har en dialog med regionens centre for videregående uddannelse samt regionens erhvervsakademier og forskningsinstitutioner for at finde modeller til samarbejde og udvikling af servicetilbud.

Det er bestemt ikke altid universitetet, der er det bedste sted at placere et servicetilbud. Ofte er erhvervsakademiet en mere relevant placering, men det kan være, at der kan udvikles nye servicetilbud i et samarbejde mellem universitet og erhvervsakademiet.

Jeg er sikker på, at de regionale behov vil blive et vigtigere element på universitetet i de kommende år. Vi er i gang med at tage udfordringen op og regner med, at ministeriet giver os de nødvendige tilladelser til at servicere regionen.

Globalisering og internationalisering

I disse år tales der meget om globalisering og om nødvendigheden af internationalisering. Regeringen har fremlagt en internationaliseringsredegørelse, Rektorkollegiet har fremlagt en international strategi, og mens der tabes arbejdspladser til Indien og Kina, lægges der vægt på, at de danske universiteter skærper deres internationale profil uagtet at universiteterne altid har været internationale i deres virke.

Forskningen kender ingen grænser - vidensudveksling og vidensdeling er - og har været - et væsentligt træk ved forskningen. Patentrettigheder og andre copyrights hæmmer kun i begrænset omfang forskningens frie internationale

karakter. Universitetsuddannelser har også været internationale.

De studerende rejste rundt blandt Europas universiteter frem til første verdenskrig, hvor der af naturlige grunde blev sat en stopper for studenternes frie bevægelighed. Et stop, der varede frem til 1970, hvor studenterudvekslingerne i EU-programmerne tog fart. Den frie bevægelighed blev igen en del af dagligdagen, og i dag har vi en situation, hvor 42 % af RUC's kandidater har studeret mindst et halvt år i udlandet. RUC er samtidig vært for mange udvekslingsstuderende, så til daglig er det alverdens sprog, der lyder på RUC's gange.

Uddannelse i internationaliserede omgivelser er vigtig, hvad enten det er i Danmark eller i udlandet. International erfaring er vigtig i senere jobsituationer, og dette gælder både for den sproglige dimension, for erfaring med interkulturel kommunikation og for viden om andre landes uddannelsessystemer, videnskabelige traditioner og tænkemåder.

Der er et stigende antal danske studerende, der tager til udlandet for at tage en hel universitetsuddannelse, og nu tilbyder danske universiteter i stigende grad udenlandske studerende en hel dansk universitetsuddannelse.

Flere uddannelser på engelsk

På RUC har vi i mere end 15 år tilbudt vores humanistiske basisuddannelse som en international humanistisk basisuddannelse, hvor uddannelsessproget er engelsk.

I 2004 tilbød vi vores naturvidenskabelige basisuddannelse i en international og engelsksproget variant, og til næste år vil vi tilbyde den samfundsvidenskabelige basisuddannelse i en international og engelsksproget variant.

Oven på de to basisår følger bacheloråret, som også tilbydes i en international engelsksproget variant.

RUC tilbyder således fra og med sommeren 2005 dansksprogede og engelsksprogede internationale bachelor-uddannelser inden for humaniora, samfundsvidenskab og naturvidenskab, ligesom vi allerede nu også tilbyder en række af vore kandidatuddannelser på engelsk.

Internationalisering?

RUC har fået EU's godkendelse af, at RUC sammen med et tysk, et italiensk, to franske, to eng-

elske, et brasiliansk og to amerikanske universiteter deltager i et konsortium, der skal udvikle en Joint Degree under Erasmus Mondus-programmet inden for medier, kommunikation og kulturstudier. Dette sammen med et tysk, et italiensk, to franske, to engelske, et brasiliansk og to amerikanske universiteter. Vi glæder os til dette nye udfordrende samarbejde.

Man kunne nu spørge: Hvorfor denne internationalisering? For hvis skyld? Svaret er klart:

Det er først og fremmest for de danske studerendes og for deres kommende arbejdsgivers skyld. Vi skal være i stand til at udvikle det internationale universitetsuddannelsesmiljø på RUC. En forudsætning for det er, at der er et betydeligt antal udenlandske studerende.

En anden grund til at tiltrække udenlandske studerende er, at RUC har gode universitetsuddannelser, som mange udlændinge kan få god gavn af for senere at blive gode ambassadører for Danmark i deres hjemland eller dygtige medarbejdere hos danske firmaer, der har afdelinger i udlandet.

En tredje grund er, at der på enkelte universitetsuddannelser i øjeblikket er lidt uudnyttet kapacitet, hvilket gælder for nogle dele af naturvidenskab og for ingeniør-videnskab. Hvad er mere naturligt end at udnytte den uudnyttede kapacitet til at løfte en international uddannelsesopgave?

Endelig har Danmark en opgave med kapacitetsopbygning i en række udviklingslande. Der skal opbygges kompetencer, der kan medvirke til f.eks. at mindske global miljødestruktion og ufred. RUC har gennem mange år medvirket til kapacitetsopbygning inden for miljøvurdering og administration i en række lande. Det er en opgave, som fortsat er vigtig i en tid, hvor alle bliver mere og mere afhængige af, hvad der sker også på den anden side af globen. Her er imidlertid ikke alene tale om en uddannelsesopgave, men også om en miljø- og bistandsopgave. Derfor bør finansieringen også komme fra miljø- og bistandskilder.

Der er mange gode grunde til internationalisering, men hensynet til de danske studerendes uddannelse står klart i centrum.

Selv om det kan virke besværligt, at ens med-studerende ikke kan dansk, er et internationalt miljø på universitetet en klar forudsætning for en tidssvarende universitetsuddannelse.

Strid modvind i stedet for medvind

I regeringens internationaliseringsredegørelse lægges der stor vægt på internationalisering af de danske uddannelser.

Medvind var forventet, men modvind blev resultatet.

Regeringens Internationaliseringsredegørelse kalder universiteter og uddannelsesinstitutioner til styrket internationalisering af uddannelserne, og det vil givetvis være resultatet af universiteternes bestræbelser i de kommende år. Dette selvom universiteterne ikke ligefrem får medvind fra regeringen i disse internationaliseringsbestræbelser.

Der er mange pæne ord i internationaliseringsredegørelsen, men de pæne ord flagrer i strid modvind. Redegørelsen annoncerer stærkt forringede økonomiske vilkår for internationalisering.

Desværre har Danmark en opholdstilladelsespolitik, der sender de færdige udenlandske kandidater hjem. Nu ikke mere direkte fra eksamensbordet, men efter 3 måneder, og dette endnu inden de selv og de danske arbejdsgivere har vurderet, om de har brug for hinanden. Danske arbejdsgivere går på denne måde glip af muligheden for at rekruttere veluddannet arbejdskraft.

Internationalisering i modvind er en stor opgave. Også den løser vi. Den er nødvendig at løse - ellers vil tabet af danske arbejdspladser ikke kunne kompenseres af etableringen af nye inden for nye videnstunge områder.

Nye aktiviteter

På RUC er der igangsat en lang række nye initiativer inden for forsknings- og uddannelsesaktiviteterne. I flæng kan nævnes:

Under EU's 6. rammeprogram er vi med i flere store bevillinger. Vi blev koordinator og vært for et meget stort europæisk Network of Excellence of Civil Society.

På baggrund af store danske fondsmidler fra Villum Kann Rasmussen Fonden har en forsker fået mulighed for at opbygge og drive et laboratorium for datering ved hjælp af argon på RUC.

En ansøgning til Grundforskningsfonden har resulteret i, at RUC kan åbne sit første grundforskningscenter inden for materialeforskning: "Glas og Tid".

På uddannelsessiden har vi etableret et nyt fag, Performance Design, egnet til jobfunktioner i

oplevelses- og begivenhedsindustrien, og et nyt fag i Medicinalbiologi.

Disse to fag vil give muligheder for en række nye kombinationsuddannelser på RUC og specielt faget Medicobiologi vil kunne løse uddannelsesbehov også for Sjællandsregionen. Vi forventer et tæt samarbejde med Roskilde Amtssygehus, der er universitetshospital, om denne nye uddannelse.

På ph.d.-uddannelsesområdet er vi blevet hjemsted for alle Erhvervs Ph.d-stipendiaternes erhvervskursus.

Som nævnt: Mange nye udfordringer, som vi glæder os til at give os i kast med på universitetet.

RUC's omgivelser

På det helt lokale plan er by og universitet nu ved at vokse sammen med udbygningen af Trekronerområdet.

Et universitet er på mange måder afhængig af sin universitetsby. Vi er ved at købe jord til RUC's videre udbygning. Vi forventer stor kommunal indsats for at skabe flere ungdomsboliger, vi er glade for samarbejdet om en børneinstitution på RUC, og vi ser frem til Studenterhuset i Roskilde. Der skal også omgivelser til, for at forskning og uddannelse på universitetet fungerer optimalt.

Velkommen til RUC's nye bestyrelse

RUC's bestyrelse er trådt til. Datoen 1. december 2004 blev en skelsættende dag i RUC's historie, idet RUC's bestyrelse denne dag holdt sit første møde.

Bestyrelsens sammensætning er for de eksterne medlemmers vedkommende foreslået af RUC og udpeget af videnskabsministeren, mens repræsentanterne for det videnskabelige personale, det teknisk-administrative personale og de studerende er valgt på universitetet.

Bestyrelsen valgte direktør Dorte Olesen som formand og har følgende sammensætning:

Direktør Inge Mærkedahl (næstformand)
Adm. direktør Anne-Grete Lysgaard
Museumsleder Frank Birkebæk
Rektor Jan-Eric Sundgren
Professor Jeppe Dyre
Kontorfuldmægtig Ulla Svanlundh
Studerende Andreas Kvist Bacher
Studerende Rune Høgh

Jeg er sikker på, at bestyrelsen hurtigt vil indtage sin naturlige placering i universitetets ydre og indre liv, og jeg er overbevist om, at universitetets bestyrelse vil bidrage til universitetets udvikling i et konstruktivt samarbejde med universitetets kollegiale organer og ledelse. Dette for at fremme universitetets positive udvikling og for at sikre, at universitetet også i fremtiden fremstår som et attraktivt og veldrevet universitet med høj kvalitet i forskning og uddannelse.

Krøniken

- året kort fortalt

9. januar

Tidligere institutleder på Institut for Biologi og Kemi, professor Jørgen Clausen, opretter sammen med sin kone "Elisabeth og Jørgen Clausens fond". Fondens formål er støtte til kemisk og biokemisk udforskning af menneskets sundhed og sygdom. Fonden har en grundkapital på godt 3 millioner kr.

Agnieszka Marta Kosminska Kristensen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Læreprocesser i det virtuelle læringsrum - Et multimediebaseret undervisningsprogrammes rolle i kollaborerende studerendes læring af begrebet Aktionspotentialer".

10. januar

Forskerskolen i Livslang Læring på RUC indgår en samarbejdsaftale med East China Normal University (ECNU) i Shanghai, Kina.

16. januar

Hanne Frederiksen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Two Food Borne Heterocyclic Amines: Metabolism and DNA adduct formation of 2-amino-9H-pyrido[2,3-b]indole (A α C) and 2-amino-3-methyl-9H-pyrido[2,3-b]indole (MeA α C)".

28. januar

Den kollektive trafiks fremtid - har den nogen? - et fagligt debattmøde på Roskilde Universitetscenter. Mødet arrangeres af FLUX og Center for Transportforskning på RUCs Institut for Miljø, Teknologi og Samfund.

22. – 23. januar

Center for Sprog- og Kulturpædagogik - IRIS – afholder konference med titlen "Andetsproget i arbejde" på Roskilde Universitetscenter. Konferencen beskæftiger sig med lærer kvalifikationer, nye pædagogiske tilrettelæggelsesformer, sproglig mangfoldighed på arbejdspladsen, sproglæring og integrationsprocesser.

6. februar

Morten Smistrup forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Bankmedarbejderen - splittet mellem Varnæs og Scrooge".

11. februar

Kristoffer Engelbrecht Nordkild Jonassen forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Determination of physico-chemical constants in sorption of polycyclic aromatic compounds to soil organic matter - investigated by use of soil organic matter HPLC columns".

20. februar

Jacob Magnussen forsvaret sin ph.d.-afhandling: „Erhvervspolitikken institutionelle forandring - i skyggen af hierarkiet“.

1. marts

Besøgsdag på RUC. 300 gymnasieelever bliver orienteret om uddannelserne ved RUC.

Laurids S. Lauridsen, ph.d., udnævnes til professor ved Internationale Udviklingsstudier.

Årgang 0 starter på RUC. De første vuggestuebørn starter i Roskilde Universitetscenters nyåbnede vuggestue "Korallen".

3. marts

Besøgsdag på RUC. 300 gymnasieelever bliver orienteret om uddannelserne ved RUC.

4. marts

Besøgsdag på RUC. 300 gymnasieelever bliver orienteret om uddannelserne ved RUC. Studievejledningen afholder Informationsdag for direkte optagede på kandidatuddannelserne.

Naturvidenskabsdag på RUC. De naturvidenskabelige miljøer præsenterer uddannelser og forskning for mere end 250 tilmeldte gymnasieelever.

Tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen taler for et fyldt auditorium. Frit Forum Roskilde benytter lejligheden til at udnævne Poul Nyrup Rasmussen til æresmedlem.

11. marts

Professor Peter Westh modtager Bjerrum-prisen som påskønnelse for hans "termodynamiske arbejde til beskrivelsen af biologiske molekylers egenskaber - især balancen mellem eksperiment og analyse".

12. marts

Jonas Larsen forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Performing Tourist Photography".

16. marts

Officiel indvielse af vuggestuen "Korallen" på Roskilde Universitetscenter i bygning 01, hvor personale og bestyrelse bliver præsenteret.

19. marts

RUC Melodi Grand Prix. RUC MGGP vindes af 11 livlige SAM-BAS-studerende med melodien "Kører med klatten".

31. marts

Claus Flensted Behrens forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Frequency-dependent heat capacity - Experimental work to improve and understand planar heater experiments using the 3w detection technique".

16. april

Mette Iversen forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Læring - mellem intellektuel og sanselig erkendelse".

17. april

Årskonference i Foreningen for Kønsforskning med overskriften: "Køn og Etnicitet - Lokale og Globale Konfigurationer".

22. april

RUC's centrale studievejledning afholder overbygningsdag.

24. april

RUC byder velkommen til Humaniorafestival 2004, hvor universitetets humanistiske institutter præsenterer et bredt udsnit af deres forskning og undervisning.

27. april

Kandidatmøde for næsten kandidater

12. maj

Rikke Bak Lybæk forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Guideline for implementing Co-generation based On Biomass waste from Thai Industries - through implementation and organisation of Industrial Materials Network".

24. maj

Oleg Koefoed forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Fiktionsbegivenheder - en poetisk filosofi".

25. maj

Kirsten Krogh-Jespersen forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Lærerprofessionalitet - illusion og Vision".

1. juni

Cand.comm. & ph.d.-studerende Bent Nørby Bonde modtager et rejselegat på 10.000 kr. af Rotary i Roskilde.

2. juni

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund (Tek-Sam) fejrer kandidat nummer 1000 siden 1974 og holder i den forbindelse en reception.

4. juni

Susanne Holmström forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Grænser for ansvar - Den sensitive virksomhed i det reflektive samfund".

Camilla Mordhorst forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Genstandsfortællinger - Fra Museum Wormianum til de moderne museer".

9. juni

Mercy Wambui Kamara forsvarer sin ph.d.-afhandling: "The Golden Age of Genetic Engineering: A Challenge to Science?".

10. juni

Dansk Industri til inspirationsmøde på RUC. De mange fremmødte medlemmer af Dansk Industri befandt sig godt i selskab med RUC-forskerne, der serverede en blandet cocktail bestående af en lang række korte oplæg om indgåelse af kontrakter med universiteterne, om praktikant-

ordningen på RUC, om ledelses- og organisationsformer, om kompetenceudvikling og om, hvorfor kommunikationsfolk fra RUC er de bedste.

17. – 18. juni

Miljøkonference med titlen "*Ecology in a cost-benefit Society*". Mere end 70 forskere fra USA, Europa og de nordiske lande diskuterede økologiens rolle i samfund, hvor cost-benefit analyser præger indsatserne på miljøområdet.

17. juni

Dansk IT-konference fejrer 10-års jubilæum i Lyon. Konferencen om »Flexible Query-Answering Systems« er skabt af forskere på Roskilde Universitetscenter og har fundet sted hvert andet år siden 1994 i Danmark og i udlandet. I år faldt valget på Lyon.

16. juni

Niveauet skal højnes - de skal være bedre til det. Det gælder både koncertarrangører, ledere af forlystelsesparker og turistvirksomheder og lederne i underholdningsvirksomheder i øvrigt - alle skal de have højnet ledesesniveauet. Det handler om oplevelsesøkonomi. RUC starter en *Masteruddannelse i oplevelsesledelse* den 1. februar 2005. Uddannelsen sigter på at give en lederuddannelse, rettet mod ledere og andre interesserede i oplevelses-, turist- og serviceerhverv.

23. juni

Lars Christian Steenberg forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Fortællingens retorik - en afhandling om retorisk styring i nordiske fortællinger".

25. juni

Jakob Strand forsvarer sin ph.d.-afhandling: "Coupling marine monitoring and risk assessment by integrating exposure, bioaccumulation and effect studies".

1. juli

Lektor Henning Christiansen tiltræder som professor i Datalogi.

1. – 4. juli

RUC rocker på Roskilde festivalen i "Innovation Camp". Markedsføring af Performance Design, naturvidenskab og Oplevelsesøkonomi over for festivalpublikummet.

2. juli

Sergei Markarychev-Mikhailov forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Novel Carbonate Sensors and Multisensor Systems for Determination of CO₂-Related Compounds in Complex Liquids".

RUC opretter en erhvervsvejledning, der skal lette de studerendes overgang fra studieliv til arbejdsmarked. Erhvervsvejledningens formål er bl.a. at styrke kendskabet til og kontakten med erhvervslivet.

1. august

Fiona Wilson, ph.d. tiltræder som professor ved Internationale Udviklingsstudier.

Christian Lund, ph.d., tiltræder som professor med særlige opgaver inden for koordineringen af forskningen inden for Internationale Udviklingsstudiers prioriterede forskningsfelter.

6. august

Li Bo forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Cytochrome P450 Genes in *Capitella capitata*".

18. august

Lone Buhl forsvaret sin ph.d.-afhandling: "Targeting of B-cell Chronic Lymphocytic Leukemia with Peptide Ligands Isolated from Phage Display Libraries".

1. september

32 pendlende studerende fra Malmø starter på en ny type universitetsuddannelse etableret i et samarbejde med Malmö Högskola med hjemsted i Malmø. Det drejer sig om en ny europæisk uddannelse - *Europæiske Studier* – som er startet i et samarbejde på tværs af Øresund og med en stærk europæisk profil.

Erhvervsvejledningens nye hjemmeside www.ruc.dk/erhvervsvejledning er en realitet. Der er også etableret en *job- og CV-bank*, der eksklusivt retter sig mod nyuddannede RUC'ere. Man logger sig ind på "banken" via Erhvervsvejledningens hjemmeside, www.ruc.dk/erhvervsvejledning.

Uddannelsen i *Performance Design* starter. Den er rettet mod planlægning og gennemførelse af kunstneriske begivenheder og events. Uddannelsen kan frit kombineres med RUC's øvrige uddannelser.

Ny masteruddannelse med titlen "Master i mainstreaming af køn og etnicitet", forkortet MKE, etableres. Uddannelsen skal forbedre arbejdet med kønsmæssig og etnisk ligestilling i organisationer, virksomheder og institutioner.

Professor Arne Thing Mortensen holder 40 års jubilæumsforelæsning: "En filosofers tidshorisont".

3. september

Ebbe Prag forsvare sin ph.d.-afhandling "Women Making Politics. Women's associations, female politicians and development brokers in rural Senegal".

10. september

Noemi Katznelson forsvare sin ph.d.-afhandling "Udsatte unge, aktivering og uddannelse - Dømt til individualisering".

17. september

Professor Laurids S. Lauridsen, professor Fiona Wilson og professor Christian Lund holder tiltrædelsesforelæsninger over temaet "Rights, Rules and Development".

22. september

Jens Kai Holm forsvare sin ph.d.-afhandling: "Structure and Structural Flexibility of Chloroplast Thylakoid Membranes".

24. september

Nordea Danmark-fonden donerer 2 mio. kr. til finansieringen af Porten ved RUC's nye hovedindgang. Første spadestik tages.

Roskilde Universitetscenter afholder årsfest.

RUC deltager i Naturvidenskabsfestivalen med naturvidenskabstelte på Rådhuspladsen i København.

Professor John Urry, Lancaster University, udnævnes til æresdoktor ved RUC og holder forelæsningen "The New Mobilities Paradigm".

Professor Dr. Jacek Waluk, Department of Photochemistry and Spectroscopy, Institute of Physical Chemistry, Polish Academy of Sciences, Warszawa i Polen, udnævnes til æresdoktor ved Roskilde Universitetscenter og holder forelæsningen: "Symmetry as a Law and a Tool in Chemistry and Spectroscopy".

30. september

Professor Brenda Dervin holder en forelæsning om "The Sense-Making Approach in Professional Communication".

7. oktober

RUC's bestyrelse er på plads. Minister for Viden- skab, Teknologi og Udvikling, Helge Sander, har godkendt Roskilde Universitetscenters indstilling til universitetets bestyrelse.

19. oktober

Gurli Bjørn Iversen forsvare sin ph.d.-afhand- ling: "Subjektivitet, jobrelateret og akademisk skrivning. Om viden og videnskabelse på Den Pædagogiske Diplomuddannelse".

21. oktober

Center for Bystudier afholder konference med tit- len: "Forstaden i forstaden – forstaden i byen".

22. oktober

Professor Henning Christiansen holder tiltrædel- sesforelæsning på Datalogi med titlen "Kunsten at holde en database i ørerne uden at få sine egne i maskinen".

Sanne Lehmann Jørgensen forsvare sin ph.d.- afhandling: "Learning in Global Networks? Indus- trial Restructuring of Thai Manufacturers in the Automotive and Garment Commodity Chains".

Thomas Gitz-Johansen forsvare sin ph.d.- afhandling: "Integration i Multikulturelle Folke- skoler".

26. oktober

Geografi fejrer sit 30 års jubilæum. Festtale ved professor David Harvey, Distinguished Professor, The City University of New York og æresdoktor ved Institut for Geografi RUC. Titlen var: "Neoli- beralism and the Restoration of Class Power".

Debatmøde om "Whistleblowing - demokratiets sikkerhedsventil mod magtfuldkommenhed" med Daniel Ellsberg og Frank Grevil som gæsteta- lere.

29. oktober

Danmarks Grundforskningsfond har bevilget 35 millioner kroner til centeret "Glas og Tid" for forskning i glasser og seje væskers fysik placeret på Roskilde Universitetscenter ved institut for matematik og fysik (IMFUFA). RUC's glasforsker- gruppe ledes af professor Jeppe Dyre.

5. november

Camilla Hutters forsvare sin ph.d.-afhandling: "Mellem lyst og nødvendighed – en analyse af unges valg af videregående uddannelser".

Birgitte Poulsen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Nye tider, nye roller? – embedsmandsroller i den danske centraladministration".

9. November

Ligestillingskonference med titlen "Et godt valg, Vejledning af unge – betyder køn og etnicitet noget?". Debat om resultaterne fra EQUAL-projektet Unge, køn og karriere, med fokus på vejledning af unge og diskussion af, hvad køn og etnicitet betyder for uddannelses- og erhvervsvalget.

10. november

Trine Wulf-Andersen forsvare sin ph.d.-afhandling "Positioneringsmuligheder og social integration i et særligt støtteboligtilbud - Marsmand, balletdanser eller begge dele"

26. november

Professor Thomas Tufte holder tiltrædelsesforelæsning med titlen: "Happy Marriage or Fatal Attraction? – Bridging Paradigms, Rethinking Theory and Improving Practice: The Case of HIV/AIDS Communication".

Martina Ladendorf forsvare sin ph.d.-afhandling: "Grrlziner - Populærfeminisme, identitet & strategier".

30. november

Erhvervsvejledningen afholder workshop om kompetenceafklaring for næsten-kandidater. "Hvad kan jeg? – og hvordan beskriver jeg det?".

3. december

Peter Møller Pedersen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Fordelinger og fordoblinger - et studie af kønskonstruktioner og social læring i pædagoguddannelsen".

6. december

Datalogi-kandidater fra RUC løb med samtlige årets IT-dimittenddiplomer.

Kandidaterne fra RUC gjorde rent bord, da Ingeniørforeningen uddelte årets IT-dimittenddiplomer. Det er Ingeniørforeningen i Danmark's Selskab for Informationsteknologi, der uddeler årets IT-dimittenddiplom.

7. december

Flemming Sørensen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Torism Experience Innovation Networks".

8. december

Brug Crepuq-aftalen. Det internationale kontor afholder vejledningsmøde for studerende, der vil på udveksling til canadiske universiteter.

9. december

Lise Lotte Hansen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Ligestillingspolitiske problemer – og mulige løsninger, køn, magt og forandring i LO og UNISON".

10. december

Ravinder Kaur forsvare sin ph.d.-afhandling: "Narratives of Resettlement. Past, Present and Politics among 1947 Punjabi Migrants in Delhi".

15. december

Henrik Lambrecht Lund forsvare sin ph.d.-afhandling: "Fagbevægelsen og bæredygtighed".

17. december

Kåre Thomsen forsvare sin ph.d.-afhandling: "Et styringsproblem i hjemmehjælpen. En socialkonstruktivistisk tilgang".

RUC's styrelse

Bestyrelsen

Bestyrelsen er øverste myndighed for universitetet og fastlægger retningslinjer for dets organisation, langsigtede virksomhed og udvikling.

Bestyrelsen ansætter rektor og ansætter efter indstilling fra rektor universitetets øvrige øverste ledelse.

Bestyrelsen er over for ministeren ansvarlig for universitetets virke.

Bestyrelsens sammensætning

Bestyrelsen sammensættes af udefrakommende medlemmer og af medlemmer, der repræsenterer universitetets videnskabelige personale, det teknisk-administrative personale og de studerende. Bestyrelsen sammensættes således, at flertallet af medlemmerne er udefrakommende.

Bestyrelsen vælger en formand blandt de medlemmer, der er udefrakommende.

De udefrakommende medlemmer udpeges for en periode på 4 år.

De øvrige medlemmer skal vælges af og blandt henholdsvis det videnskabelige personale, det teknisk-administrative personale og de studerende. Mindst to af medlemmerne skal være repræsentanter for de studerende.

Rektor

Universitetets daglige ledelse varetages af rektor inden for de rammer, som bestyrelsen har fastsat. Institutledere og studieledere varetager deres opgaver efter bemyndigelse fra rektor.

Rektor indstiller ansættelse og afskedigelse af den øvrige øverste ledelse til bestyrelsen.

Rektor indstiller budgettet til bestyrelsen og underskriver regnskabet.

Akademisk råd

Universitetet nedsætter et akademisk råd, der har til opgave at:

- udtale sig til rektor om den interne fordeling af bevillinger.
- udtale sig til rektor om centrale strategiske

forsknings- og uddannelsesområder og planer for videnuudveksling.

- indstille til rektor om sammensætning af sagkyndige udvalg, der skal bedømme ansøgere til videnskabelige stillinger.
- tildele ph.d.- og doktorgraden.

Akademisk råd kan udtale sig om alle akademiske forhold af væsentlig betydning for universitetets virksomhed og har pligt til at drøfte de akademiske forhold, som rektor forelægger.

Sammensætning af Akademisk råd

Akademisk råd sammensættes af rektor (født formand) og af medlemmer, der repræsenterer det videnskabelige personale og de studerende.

Repræsentanter for det videnskabelige personale og for de studerende vælges af og blandt henholdsvis det videnskabelige personale og de studerende.

Institutter og institutleder

Institutlederen varetager instituttets daglige ledelse, herunder planlægning og fordeling af arbejdsopgaver. Institutlederen kan pålægge medarbejdere at løse bestemte opgaver.

Institutlederen sikrer kvalitet og sammenhæng i instituttets forskning og undervisning og skal med inddragelse af studienævn og studieledere følge op på evaluering af uddannelse og undervisning.

Studienævn og studieleder

For at sikre studerendes indflydelse på uddannelse og undervisning nedsætter rektor det nødvendige antal studienævn.

Hvert studienævn består af et lige stort antal repræsentanter for det videnskabelige personale og de studerende, som vælges af og blandt henholdsvis det videnskabelige personale og de studerende.

Studienævnet vælger af sin midte blandt det videnskabelige personale en formand og blandt de studerende en næstformand.

Dorte Olesen,
formand for RUCs
Bestyrelse.
Administrerende
Direktør i UNI•C.

Direktør *Inge
Mærkedahl,*
Danmarks Forvalt-
ningshøjskole,
næstformand i
bestyrelsen.

Roskilde Universitetscenters bestyrelse

Administrerende
direktør *Anne-Grete
Lysgaard,* Lysgaard
Rekruttering og
Rådgivning A/S

Rektor *Jan-Eric
Sundgren,* Chalmers
Tekniska Högskola.

Museumsleder
Frank Birkebæk,
Roskilde Museum

Kontorfuldmægtig
Ulla Svanlundh,
Roskilde Universi-
tetscenter

Studerende
Rune Høgh,
Roskilde
Universitets-
center

Professor
Jeppe Dyre, Roskilde
Universitetscenter

Studerende
*Andreas Kvist
Jensen,* Roskilde
Universitetscenter

Studielederen har til opgave i samarbejde med studienævnet at forestå den praktiske tilrettelæggelse af undervisning og af prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen.

Studienævnet har til opgave at sikre tilrettelæggelse, gennemførelse og udvikling af uddannelse og undervisning, herunder

- at kvalitetssikre og kvalitetsudvikle uddannelse og undervisning og påse opfølgning af uddannelses- og undervisningsevalueringer,
- at udarbejde forslag til studieordning og ændringer heri,

- at godkende plan for tilrettelæggelse af undervisning og af prøver og anden bedømmelse, der indgår i eksamen,
- at behandle ansøgninger om merit og om dispensationer,
- at udtale sig inden for sit område i alle sager af betydning for uddannelse og undervisning og drøfte forhold om uddannelse og undervisning, som rektor eller den, rektor bemyndiger hertil, forelægger.

RUC får portal

Sammen med Roskildes borgmester Bjørn Dahl og direktør Jørgen Høeg Pedersen, Nordea Danmark fonden, kunne rektor Henrik Toft Jensen fredag den 24. september 2004 tage første spadestik til Porten - RUC's nye hovedindgang.

Nordea Danmark-fonden har doneret 2 mio. kr. til finansieringen af Porten.

Roskilde Universitetscenter vil i fremtiden blive en markant enhed i det nye byudviklingsområde i den østlige del af Roskilde.

Den nye byudvikling mod øst betyder, at Roskilde Universitetscenter fra at være en bebyggelse i åbent landskab bliver en del af selve Roskilde by. Den nye hovedindgang vil tydeliggøre RUC's facade mod Roskilde by og ankomsten fra Trekroner Station.

En udbygningsplan for Roskilde Universitetscenter blev vedtaget i 1996. Denne udbygningsplan afsluttedes i sommeren 2003 og består af to vinkelformede bygningsanlæg, et mod nord og et mod syd. Vinklen mod nord markerer overgangen til det åbne landskab, mens vinklen mod syd er RUC's facade.

Vinklen mod syd er delt i to bygninger. Den vestlige bygning indeholder Roskilde Universitetsbibliotek og den østlige Institut for matematik og fysik (IMFUFA). Disse to bygningers gavle danner tilsammen hovedindgangen til universitetsområdet, og det er her, der opføres et element, der danner port mellem de to bygninger.

Porten kommer består af to godt 10 meter høje sammenhængende skiver, nærmest et kvadratrodstegn, der deler rummet i to og danner tag over begge rum. Det ene portrum er forbeholdt gående, det andet kan benyttes både af kørende og gående trafik. Porten udføres som en stålkonstruktion beklædt med metalplader af materialet tombak.

Selve skivens lodrette flader indeholder generel information og orientering om aktiviteter og nyheder. Dele af informationerne bliver formidlet elektronisk i form af informationstavler, der indarbejdes i porten.

Det er Henning Larsens Tegnestue, der er arkitekt på projektet.

Årgang 0 på RUC

RUC optog i 2004 sin hidtil yngste årgang nogensinde. Den første marts startede nemlig de første vuggestuebørn i Roskilde Universitetscenters nyåbnede vuggestue. Børnene blev standsomt kørt eller båret til af deres stolte forældre - som enten er studerende eller ansatte ved RUC.

Tirsdag den 16. marts var der officiel indvielse af vuggestuen på Roskilde Universitetscenter i bygning 01, hvor personale og bestyrelse blev præsenteret.

Børnene flyttede foreløbigt ind i midlertidige lokaler i bygning 01 med Videnskabsbutikken som nabo, så man kan roligt sige, at de vil få videnskaben ind med modernælken.

Men allerede fra starten af 2005 får de deres helt eget "Børnehus".

Formand for forældrebestyrelsen, ph.d.-studerende Karen Timmermann udtalte: "Efter mange år er det endeligt lykkedes at få etableret en børneinstitution på RUC. Det letter hverdagen for de

ansatte og studerende på RUC med børn. Det har længe været et stort ønske blandt RUC-forældre at kunne få deres børn passet på universitetet. I starten af 2005 udvides institutionen med yderligere 20 børn, der bliver indrettet i en helt ny og permanent bygning. Til den tid vil institutionen kunne tilbyde både vuggestue og børnehave".

Institutionen er en såkaldt puljeordning, der er under tilsyn af Roskilde Kommune. Men det overordnede ansvar ligger i forældrebestyrelsen, der skal sørge for, at vuggestuen lever op til de krav, der er til en almindelig kommunal vuggestue. Forældrene får altså stor mulighed for indflydelse på deres børns hverdag gennem bestyrelsesarbejdet.

Institutionen er åben fra 8 til 16 alle hverdage.

Internationalisering

*Af fuldmægtig Jeanett Engstrøm,
Internationalt kontor*

Der er rivende udvikling i antallet af kurser og hele uddannelser udbudt på engelsk. I 2004 var det muligt at optage udenlandske studerende på to hele bacheloruddannelser (HUM & NAT) samt på kandidatuddannelser inden for alle tre hovedområder. Fra efteråret 2005 udbydes også den samfundsvidenskabelige bacheloruddannelse på engelsk, og det vil således være muligt at tage en hel fem-årig universitetsuddannelse på engelsk inden for samtlige hovedområder.

RUC har i 2004 fortsat haft samarbejde med ca. 250 udenlandske partnerinstitutioner. En stor del af samarbejdet ligger inden for rammerne af EU's uddannelsesprogram Sokrates.

Samarbejdet med et antal canadiske universiteter inden for CREPUQ fortsætter – i alt 19 engelsk- eller fransksprogede institutioner. 4 RUC-studerende fik udvekslingspladser inden for CREPUQ-samarbejdet. I efteråret 2004 blev der afholdt et velbesøgt vejledningsmøde for ansøgere til CREPUQ universiteterne.

Øresundsuniversitets samarbejde med University of North Carolina fortsætter med studiepladser til et par RUC-studerende. Via DIS har RUC fået otte nye udvekslingspladser på attraktive amerikanske universiteter.

Med samtlige 31 nordiske universiteter som deltagere i Nordlys-samarbejdet er der mange og gode muligheder for at studere i Norden, hvilket 11 RUC-studerende benyttede sig af i 2004.

Internationalt kontor har i 2004 udgivet fire nye brochurer til brug for studerende og samarbejdspartnere.

RUC har markeret sig flot i det nye Erasmus Mundus program med deltagelse fra Kommunikation i et Erasmus Mundus-konsortium, som blev godkendt af EU-kommissionen i skarp konkurrence med mange øvrige europæiske ansøgere.

Økonomisk støtte

RUC modtager via Sokrates' Erasmus aktion, som vedrører de højere læreanstalter, støtte til fremme for såvel studenter- som lærermobilitet i lighed

med 1800 andre europæiske institutioner for videregående uddannelse. Et stort antal studerende (99) har således nydt godt af Erasmus stipendi-er i forbindelse med et udvekslingsophold på et af RUCs mange partneruniversiteter i Europa. Et mindre antal lærere (13) har modtaget støtte til et undervisningsophold ved en partnerinstitution.

Udgående mobilitet

Interessen for at studere i udlandet er i 2004 steget en smule sammenlignet med 2003: 248 studerende mod 225 studerende i 2003. Flest ønsker at studere i Europa, men der er fortsat også stor interesse for USA, Canada og Australien.

Indkommende studerende

Ca. 187 udenlandske studerende kom til RUC. Størstedelen af disse studerende kom fra europæiske partnerinstitutioner, men CREPUQ-samarbejdet har også afstedkommet et antal studerende fra Canada til RUC.

Derudover kom ca. 50 amerikanske studerende til RUC via DIS (Denmark's International Study program) for at deltage i kurser på Institut for Biologi & Kemi.

RUC afholdt for sjette år i træk et tre ugers sommerkursus i dansk sprog og kultur under Kulturnaftalerne. I lighed med tidligere år blev der afholdt et danskursus af fire ugers varighed med støtte fra Kommissionen – et såkaldt EILC (Erasmus Intensive Language Course – Kommissionens navn for kurser i mindre talte europæiske sprog). Tilsvarende kurser i udlandet – fx i nederlandsk og italiensk, kan RUC-studerende deltage i. Derudover arrangerer RUC i eget regi fortsat danskurser for udenlandske studerende.

Doktorgrader, ph.d.-grader og priser

Doktorgrad

Professor Jesper Ryberg er tildelt den filosofiske doktorgrad, dr.phil. for afhandlingen "The Ethics of Proportionate Punishment - A Critical Investigation". Forsvaret fandt sted den 7. november 2003.

Afhandlingen beskæftiger sig med spørgsmålet om, hvorledes kriminelle bliver straffet for de forbrydelser, de har begået.

Mere præcist diskuterer afhandlingen princippet om, at der bør være proportionalitet mellem alvoren af en forbrydelse og hårdheden af straffen - det såkaldte proportionalitetsprincip. Det indebærer bl.a., at man bør straffes mere hårdt, hvis man har begået en mere alvorlig forbrydelse, samt at kriminelle, der har begået lige alvorlige forbrydelser, bør straffes lige hårdt.

Princippet har spillet en væsentlig rolle i straffepraksis i en række lande. I løbet af 70'erne og 80'erne blev det implementeret som grundlæggende princip i flere landes straffelove. Filosofer og strafferetsteoretikere har i de sidste 30 år forsvaret princippet, og det har en helt central placering i moderne straffeetik.

Det synspunkt, der forsvares i afhandlingen, er imidlertid, at proportionalitetsprincippet ikke leverer en plausibel devise for straf af kriminelle.

- For det første vises det, at princippet ikke følger af de grundlæggende retributivistiske straffeteorier, der ellers hævdes at retfærdiggøre det.
- For det andet argumenteres der for, at princippet står over for alvorlige problemer, når det gælder rangeringen af forbrydelsers alvor og straffes hårdhed.
- Og endelig vises det, at princippet har problemer, når man tager springet fra straffeteori til straffepraksis.

Samlet lever princippet derfor langt fra op til ambitionerne om at levere et velbegrundet og anvendeligt rationale for straf af kriminelle.

Officielle opponenter ved forsvaret var professor Torbjörn Tännsjö, Stockholms Universitet, lektor, dr.scient.adm. et cand.jur. Ib Martin Jarvad, Roskilde Universitetscenter. Som opponenter ex auditorium var indskrevet professor Peter Sandøe, Den Kongelige Veterinære Landbohøjskole.

Jesper Ryberg blev 1. november 2003 udnævnt til professor i praktisk filosofi og er tillige studieleder for uddannelsen i faget Filosofi. Han er tilknyttet Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori ved Roskilde Universitetscenter.

Æresdoktorer

Professor John Urry, Lancaster University, er udnævnt til æresdoktor ved Roskilde Universitetscenter.

John Urry har over en 30-årig periode produceret en meget omfattende videnskabelig produktion, der foruden mange artikler i videnskabelige tidsskrifter, omfatter mere end 30 bøger.

Hans bidrag har været med til sætte dagsordenen for den samfundsvidenskabelige debat. Med sin uddannelsesbaggrund som BA og MA i Økonomi og PhD i Sociology fra Cambridge University har han forstået at bryde snævre disciplinære grænser, og hans indflydelse rækker således bredt ind i fag og fagområder som sociologi, geografi, planlægning, socialvidenskab, bystudier, kulturstudier, transportstudier, turismestudier, erhverv-

søkonomi og miljøforskning. Endelig har han formået at gennemføre en række frugtbare faglige samarbejder med andre forskere og derved bidraget til både udviklingen af det faglige miljø på sit hjeminstitut ved Lancaster University og projekter ved andre institutioner. Roskilde Universitetscenter havde således fornøjelsen at have John Urry ansat i et treårigt gæsteforskningsforhold ved Geografi og Dansk Center for Turismeforskning 2001-2003.

Blandt John Urrys værker skal især fremhæves to bøger i samarbejde med Scott Lash „The End of Organized Capitalism“ (1987) og „Economies of Signs and Space“ (1994) som blev læst af brede kredse af forskere og studerende inden for samfundsvidenskabernes som innovative bud på kapitalismens forandrede organisationsformer. Disse bøger åbnede diskussioner som siden blev kendt under overskrifter som Refleksiv Modernitet og Kulturel Produktion.

Dernæst har hans bog „The Tourist Gaze“ (1990) fået en ret enestående placering som et af ganske få hovedværker i den internationale turismeforskning, sideløbende med en række andre bøger og artikler fra hans hånd. Og endelig har John Urry i de senere år søgt at sætte dagsordenen for det 21. århundredes samfundsvidenskab med bøgerne „Sociology beyond Society“ (2000) og „Global Complexity“ (2003), samt ved Center for Mobility Research på Lancaster University.

John Urry's arbejder udmærker sig ved sin klare og pointerede fremstilling, noget som måske ofte irriterer hans kritikere, men som desto mere fremmer den videnskabelige debat. Hans analytiske pointer er tydelige og egner sig til bredere formidling. Set i forhold til det akademiske miljø, har han en sjælden egenskab: Han afleverer bidrag før deadline.

John Urry har besøgt Danmark og Roskilde Universitetscenter mange gange, herunder i forbindelse med det nævnte gæsteprofessorat. Han har derved haft stor betydning for RUC's forskere og studerende. Hans arbejder er en naturlig del af pensum ved flere kurser ved Roskilde Universitetscenter og han optræder ofte i projektrapporternes litteraturlister.

John Urry er en betydelig bidragsyder til mange facetter af samfundsvidenskabens udvikling både i Danmark og internationalt. Dertil kommer hans klare og tydelige indsats for et tværvidenskabeligt perspektiv (f.eks. i „Global Complexity“).

Det er Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier, Institut for Miljø, Teknologi og Samfund og Institut for Erhvervsøkonomi og Samfundsvidenskab, der på baggrund af hans betydelige tværvidenskabelige indsats inden for samfundsvidenskaberne, har forestået indstillingen af professor John Urry til æresdoktoratet på RUC.

Professor Dr. Jacek Waluk, Department of Photochemistry and Spectroscopy, Institute of Physical Chemistry, Polish Academy of Sciences, Warszawa i Polen, er udnævnt til æresdoktor ved Roskilde Universitetscenter.

Jacek Waluk er professor og leder af den internationalt højt ansete Afdeling for Fotokemi og Spektroskopi ved Det Polske Videnskabernes Akademi i Warszawa. Jacek Waluk har været en drivende kraft i opbygningen og udviklingen af afdelingens avancerede fotofysiske laboratorium, en indsats der sidste år resulterede i udnævnelsen af laboratoriet til Centre of Excellence i EU regi (Centre for Photoactive Materials). Han har ligeledes gjort et stort internationalt arbejde som formand for European Photochemistry Association, ligesom han er associate editor for flere videnskabelige tidsskrifter.

Jacek Waluks forskning drejer sig i bredeste forstand om studiet af lysfølsomme materialer og deres vekselvirkning med elektromagnetisk stråling. Trods sin relativt unge alder har han en meget betydelig videnskabelig produktion bag sig (mere end 130 publikationer). Han har f.eks. udført banebrydende arbejder inden for tautomeri i porphyrinsystemer (stoffer relateret til vores blod). Hans indsats er karakteriseret af en helt usædvanlig spændvidde, idet den spænder fra de mest udspekulerede fotofysiske og fotokemiske eksperimenter til omfattende og avancerede kvanteteoretiske beregninger.

Jacek Waluks store erfaring og dybe indsigt i fotofysikkens mange aspekter, parret med personlige egenskaber som utrættelig energi og stort organisationstalant, har gjort ham til en central og samlende figur inden for den europæiske fotofysik.

Siden 1990 har der været et udstrakt og usædvanlig frugtbart samarbejde mellem Jacek Waluk og forskere på RUC's Institut for Biologi og Kemi. Jacek Waluk har gennem årene haft adskillige kortere og længere forskningsophold på Institutet, og en række af Instituttets medarbejdere og studerende har nydt godt af ophold hos Jacek Waluk i Warszawa.

I de tidlige år drejede samarbejdet sig især om optisk spektroskopi med polariseret lys, et forskningsfelt hvor Instituttet på RUC har en fremtrædende international position (professor Erik W. Thulstrup, lektor Jens Spanget-Larsen).

Jacek Waluks betydning for udviklingen af Instituttets polarisationsspektroskopiske forskning er uhyre væsentlig, og samarbejdet har resulteret i en lang række videnskabelige artikler.

Han har publiceret omkring 30 videnskabelige arbejder sammen med medarbejdere på RUC.

I de senere år er samarbejdet udvidet til at inddrage NMR spektroskopi, fysisk organisk kemi samt kemisk syntese. Dette samarbejde er for tiden under kraftig udvikling inden for rammerne af EU-projektet Centre for Photoactive Materials, som Jacek Waluk er leder af. På længere sigt håbes det at etablere et samarbejde om en kombination af laserlys og NMR spektroskopi.

Det er Institut for Biologi og Kemi, der har forestået indstillingen af professor Jacek Waluk til æresdoktoratet på RUC.

Ph.d.-afhandlinger

Naturvidenskab

Master of Science Sergei Markarychev-Mikhailov, "Novel Carbonate Sensors and Multisensor Systems for Determination of CO₂-Related Compounds in Complex Liquids".

Cand.scient. Jakob Strand, "Coupling marine monitoring and risk assessment by integrating exposure, bioaccumulation and effect studies".

Cand.scient. Jesper Schmidt Hansen, "Molecular Dynamics Simulations of Simple Reactive Mixtures".

Cand.scient. Kristoffer Engelbrecht Nordkild Jonassen, "Determination of physico-chemical constants in sorption of polycyclic aromatic compounds to soil organic matter - investigated by use of soil organic matter HPLC columns".

Cand.scient Karin Liltorp, "Water at a biological interface. Hydration of proteins studied by double calorimetry and vibrational spectroscopy".

Master of Science Agnieszka Marta Kosminska Kristensen, "Læreprocesser i det virtuelle læringsrum - Et multimediebaseret undervisningsprogrammes rolle i kollaborerende studerendes læring af begrebet Aktionspotentiale".

Cand.scient. Hanne Frederiksen, "Two Food Borne Heterocyclic Amines: Metabolism and DNA adduct formation of 2-amino-9H-pyrido[2,3-b]indole (A α C) and 2-amino-3-methyl-9H-pyrido[2,3-b]indole (MeA α C)".

Cand.scient. Claus Flensted Behrens, "Frequency-dependent heat capacity - Experimental work to improve and understand planar heater experiments using the 3 detection technique".

Cand.scient. Lone Buhl, "Targeting of B-cell Chronic Lymphocytic Leukemia with Peptide Ligands Isolated from Phage Display Libraries".

MS Li Bo, "Cytochrome P450 genes in *Capitella capitata*".

Cand.scient. Jens Kai Holm, "Structure and Structural Flexibility of Chloroplast Thylakoid Membranes".

Samfundsvidenskab

Cand.scient.soc. Jan Ole Haagenen, "The Political Construction of Indigenous Peoples, Forests and State. Looking at Roles of Local Institutions in Joint Forest Management in Jhabua, Madhya Pradesh, India".

Cand.scient.soc. Ebbe Prag, "Women Making Politics. Women's associations, female politicians and development brokers in rural Senegal".

MA Jonas Larsen, "Performing Tourist Photography".

Cand.techn.soc. Rikke Bak Lybæk, "Guideline for implementing Co-generation based on Biomass waste from Thai Industries - through implementation and organisation of Industrial Materials Networks".

Cand.techn.soc. Mercy Wambui Kamara, "The Golden Age of Genetic Engineering: A Challenge to Science?"

Cand.scient.adm. Jacob Magnussen, "Erhvervspolitikens institutionelle forandring - i skyggen af hierarkiet".

Master of Science Patrik Ström, "Internationalization of Japanese Professional Business Service Firms".

Cand.scient.adm. Elisabeth Toft Rasmussen, "Forsøg som socialpolitisk redskab til fremme af tværsektorielt samarbejde og frivilligt arbejde - et casestudie fra ældreområdet".

Master of Social Science Susanne Holmström, "Grænser for ansvar. Den sensitive virksomhed i det reflektive samfund".

Humaniora

Cand.mag. Trine Hauge Nielsen, "Forholdsmæssighed og forsoning. Civilisationskritik i konteksten af den konservative revolution og den kritiske teori".

Cand.mag. Lars Christian Steenberg, "Fortællingens retorik - en afhandling om retorisk styring i nordiske fortællinger".

Cand.scient.adm. Mark Ørsten, "Transnational politisk journalistik".

Cand.comm. Camilla Mordhorst, "Genstandsfortællinger - Fra Museum Wormianum til de moderne museer".

Cand.comm. Oleg Koefoed, "Fiktionsbegivenheder - en poetisk filosofi".

Cand.mag. Noemi Katznelson, "Udsatte unge, aktivering og uddannelse - Dømt til individualisering".

Cand.phil. Morten Smistrup, "BANKMEDARBEJDEREN - splittet mellem Varnæs og Scrooge (og Merkur venter i kulissen). Fag, faglighed og identitet blandt danske bankmedarbejdere".

Cand.techn.soc. Jo Krøjer Larsen, "Det mærkede sted - køn, krop og arbejdspladsrelationer".

Cand.mag. Mette Iversen, "Læring - mellem intellektuel og sanselig erkendelse. Teoretisk metodologisk udforskning af læring som en æstetisk formgivende proces baseret i sansningen - et filosofisk fænomenologisk studie af læring i efteruddannelse af voksne rettet mod at ..".

Cand.scient.soc. Claus Kold, "En modstander - som skal hjælpes. - Et feltstudie af militær ledelse i Det danske Forsvars fredsstøttende operationer i Kosovo".

Cand.pæd. Kirsten Krogh-Jespersen, "Lærerprofessionalitet - illusion og vision".

Priser

RUC-fondens pris gives til bestyrelsen for RUC's nye vuggestue "Korallen" ved bestyrelsesformand Karen Timmermann.

Ved årsfesten uddeles Rockwool-legatet til stud.scient. Tina Hecksher, som modtager 25.000 kr. Rockwool-legatet gives til studerende ved RUC, som i studierne har ydet en ekstraordinær faglig-engageret og faglig-original studieindsats.

Som bedste vejleder på basisstudierne modtager Lars Petersen "Den Gyldne Kaffekande".

INSTITUTTER

Institut for Biologi og Kemi

IMFUFA – Institut for studiet af Matematik og Fysik samt
deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse

Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund

Institut for Historie og Samfundsforhold

Institut for Sprog og Kultur

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori

Institut for Uddannelsesforskning

Institut for Biologi og Kemi

Institut for Biologi og Kemi forener de tre fagområder, molekylærbiologi, miljøbiologi og kemi i en for danske universiteter unik struktur, der giver helt specielle forsknings- og undervisningsmuligheder under ét fælles tag, og understøtter integrerede forsknings- og undervisningsinitiativer, der krydser traditionelle faggrænser.

Undervisningsmæssigt udnyttes denne struktur på adskillige måder: 1. Ved integration af analytisk kemi i miljøbiologiundervisningen, både i kurser og i projekter. 2. I gymnasielærerruddannelsen i biologi, der integrerer fagligheder fra de to biologiske kandidatuddannelser. 3. Ved samlæsninger af to af de tre fag ved instituttet, hvor alle kombinationer pt er mulige, og hvor kandidaterne opnår en særlig fagprofil, der indtil videre har givet gode beskæftigelsesmuligheder. 4. Ved integrerede ph.d.-projekter, hvor samspillet mellem de tre fagområder giver muligheder for forskning i frontlinien. Som eksempel kan nævnes kombination af mikroorganismers molekylærbiologi, avanceret kemisk analyse og miljøbiologiske studier af persistente stoffers skæbne og effekter.

Forskning

Instituttets nuværende og fremtidige forskningsstrategi er fokuseret på et lille antal områder, der er særligt frugtbare til at understøtte tværfaglig forskning, til at tiltrække eksterne midler samt til publikation i højt respekterede internationale tidsskrifter.

Den tværfaglige forskningsstrategi giver en betydelig synergieffekt, udmøntet i høj videnskabelig produktivitet og en deraf følgende markant forskningsprofil. Instituttets tværfaglige forskningsprofil smitter desuden af på de studerendes projektvalg, således at mange projekter har tydelige elementer fra to fagområder, samtidig med at der udføres et stort antal integrerede specialer med vejledere fra to af instituttets fagområder. Også mange ph.d.-projekter integrerer flere af instituttets fagområder.

Molekylærbiologi

Den prokaryote forskning fokuserer på regulation af bakteriel chromosomreplikation samt ekspressionsstudier.

Den eukaryote forskning omhandler molekylære mekanismer i sygdom og bioteknologi. Forskningen fokuserer på områder som genomisk stabilitet, DNA og nukleotid metabolisme, endogen og exogen regulering af signal transduktion samt samspillet mellem disse.

Miljøbiologi

Den økofysiologiske forskning omhandler især allometriske relationer samt det biokemiske forsvar mod abiotisk stress.

Forskningen i kvantitativ systemøkologi omhandler biogeokemiske studier af stofkredsløb samt trofiske interaktioner i akvatiske miljøer.

Forskningen i økotoksikologi og risikovurdering studerer interaktioner mellem biota og miljøfremmede stoffer og kobling af toksiske effekter på individniveau til forventet effekt på populationsniveau.

Kemi

Den fysisk-kemiske forskning omhandler proteiner og membraners interaktioner med andre biomolekyler undersøgt ved biokalorimetri og rheologi, osmometri og NMR. Hydrogenbindingsundersøgelser omfatter teoretiske beregninger, NMR, IR og foto-fysiske undersøgelser.

Den analytiske kemi udvikles i samarbejde med miljøbiologi, økotoksikologi og miljøkemisk forskning.

Syntese af såvel organiske som metalorganiske forbindelser udføres som del af de kemiske og molekylærbiologiske forskningsprojekter. Strukturbestemmelse af proteiner foretages med NMR.

Instituttet rummer desuden CISMI, Center for Interdisciplinary Studies of Molecular Interactions. CISMI udfører kontraktforskning inden for anvendelser af superkritisk CO₂ og fremstilling af organiske materialer.

Antallet af fastansatte videnskabelige medarbejdere er 29, hvortil kommer et antal eksternt finansierede postdocs, lektorer, adjunkter, eksterne lektorer samt sekretærer og teknisk-administrativt personale.

Instituttet har et omfattende internationalt samarbejde, dels gennem individuelle forskerrelationer, dels gennem formaliseret undervisnings-samarbejde med National University, HCMC Vietnam og Ocean University, Qvindao.

Instituttet har allerede et bredt samarbejde med industrien. Gennem Cismi arbejder instituttet på at udbygge dette samarbejde gennem konkret kontraktligt aftalt samarbejde om løsning af opgaver.

Instituttet deltager i nationale og internationale forskningscentre, programmer og indsatsområder, blandt andet Det Strategiske Miljøprogram og Det Danske Instrumentcenter for NMR Spektroskopi. Internationalt har instituttet deltaget i 3 EU programmer og et NATO program. Instituttet deltager i det universitære samarbejde omkring bioteknologi, som er etableret mellem universitetsinstitutionerne på Sjælland og Medicon Valley (Øresundsuniversitetet).

Instituttet har i 2004 igen opnået store bevilninger fra Statens Naturvidenskabelige

Forskningsråd (SNF og STVF) og der er givet betydelige løn- og driftsmidler til instituttets forskning fra Carlsbergfondet og Kræftens Bekæmpelse. Disse bevillinger bidrager væsentligt til instituttets faglige udvikling og forskningsprofil.

Instituttets undervisning

I 2004 var der 350 biologistuderende og 100 kemistuderende ved instituttet.

Vore kandidater er blevet godt modtaget i erhvervslivet, og mange af vore kandidater har kunnet fortsætte med en ph.d.-uddannelse, ikke alene her ved instituttet, men også på andre universiteter og på sektorforskningsinstitutter. Pr. 31.12.2004 var 33 indskrevet som ph.d.-studerende, og i løbet af 2004 opnåede 6 fra instituttet ph.d.-graden.

De ph.d.-studerende er indskrevet indenfor forskeruddannelsesprogrammerne miljøvidenskab og soft and biological matter. Forskeruddannelsesprogrammet i miljøvidenskab er styrket gennem oprettelse af forskerskolen Graduate School of Environmental Stress Study (GESS). Forskeruddannelsesprogrammet i soft and biomolecular matter er et samarbejde med Institut II og indgår i den landsdækkende forskerskole "Molecular Biophysics".

En del af ph.d.-projekterne (12) foregår i samarbejde med forskningscentre uden for universiteterne: Fødevaredirektoratet, DMU, Grønlands Miljøundersøgelser, GEUS, ATV og Novozymes, Roskilde Amts Sygehus og Hvidovre Hospital, PBI-Dansensor, Danmarks Fiskeriundersøgelser og Medicon Valley & Schafer.

Ansatte ved instituttet pr. 31.12.2004

8 professorer, heraf 2 med særlige opgaver
1 docent
19 lektorer
1 adjunkt
1 ekstern lektor
6 eksternt finansierede vip
33 Ph.d.-studerende
22 TAP'ere heraf 16 TEK-TAP'ere

”Mil” og ”Mol”: En fagkombination, der accelererer traditionel biologisk forskning.

Fagkombinationen miljøbiologi har sammen med molekylærbiologi vist sig at være særlig stærk til at stimulere en tidlig forskerstart: Adskillige studerende når således frem til at publicere internationalt i forbindelse med deres speciale. Nedenfor beskrives to eksempler herpå.

CYP enzymer, toksikologi og hormoner

I mere end 2000 år har mennesker været optaget af spørgsmål omkring livet og det umådelige antal former, det kan antage. I dag søger vi mere end nogensinde viden om den mest komplicerede biologiske proces vi kender: Hvordan et befrugtet æg udvikler sig til et voksent individ. Den hurtige udvikling og stigende anvendelse af molekylærbiologien har ført til store fremskridt inden for dette forskningsområde. Molekylærbiologi giver således mulighed for at udforske helt basale biologiske processer vedrørende livets opståen, evolution, arters udvikling, tilpasning, vækst, reproduktion og overlevelse. De molekylærbiologiske metoder har bl.a. ført til sekventering af hele genomer og betyder, at man i dag er i stand til at producere og processere meget store mængder af molekylærbiologisk information på kort tid. Det har medført en øget anvendelighed og udbredelse af molekylærbiologiske teknikker til flere forskningsområder.

Traditionelt har der været en adskillelse mellem miljøbiologiens mere holistiske betragtninger af økologiske systemer og processer og molekylærbiologiens anvendelse i fx medicin og farmakologi. I dag anvendes molekylærbiologi i høj grad i bl.a. plante- og insektforskning, hvor forskningen på nogle områder er længere fremme end i pattedyr. En stor del af vores viden omkring fosterudvikling stammer eksempelvis fra bananflu, som i dag er den mest anvendte modelorganisme. Molekylærbiologien byder derfor på muligheder for at studere fysiologiske og endokrinologiske processer i forbindelse med dyrs udvikling og reproduktion, som kan være med til at besvare økologiske og økotoksikologiske spørgsmål, der dog kun kan stilles ud fra en viden opnået fra klassiske miljøbiologiske studier af arters vækst, adfærd, udbredelse, tilpasning og

populationsdynamik. Det er derfor en stor fordel som miljøbiolog at have indsigt i molekylærbiologien, hvilket netop er hensigten med kombinationsuddannelsen i miljø- og molekylærbiologi.

Molekylærbiologisk forskning i hvirvelløse havdys vækst og reproduktion og tilpasninger til naturlige variationer og menneskeskabte påvirkninger har hidtil været ret begrænset. Ikke desto mindre er det ikke bare interessant, men også vigtigt at karakterisere disse organismer molekylærbiologisk, fordi de hvirvelløse havdyr er en stor gruppe af dyr, der omfatter nogle af de mest udbredte arter, som er af afgørende betydning for balancen i marine økosystemer. En øget molekylær forståelse af disse dyrs biologi er vigtig, hvis man ønsker at besvare spørgsmål om fx miljøfremmede stoffers effekter i marine miljøer, men er også afgørende for forståelsen af arternes udvikling og evolution.

Dette projekt fokuserer på en gruppe af enzymer, cytochrom P450 enzymer (kort kaldet CYP enzymer) i hvirvelløse havdyr. CYP enzymerne er en af de største familier af naturligt forekommende proteiner og findes i alle hidtil undersøgte arter fra bakterier til planter og dyr. De omsætter en ukendt lang række af miljøfremmede stoffer og er del af det primære afgiftningssystem i såvel hvirvelløse havdyr som i andre arter. CYP enzymer kan være afgørende for organismers overlevelse i et varierende miljø. Således skyldes insekticid resistens i mange tilfælde alene forhøjede niveauer af et enkelt CYP enzym i en muteret insektlinie. Det er sandsynligt, at forskelle i hvirvelløse havdys tolerance overfor miljøfremmede stoffer kan relateres til CYP enzymer.

Mange CYP enzymer har endogene substrater (omsætter stoffer, der naturligt findes eller produ-

ceres i organismen) som fx steroidhormoner, fedtsyrer og vitaminer og har derfor en vigtig funktion i reguleringen af basale udviklingsprocesser. Sekventering af genomer har afsløret, at kompleksiteten og diversiteten inden for denne gruppe af enzymer er enorm. Yderligere forskning inden for dette område er vigtig for forståelse af disse enzymeres rolle i normal udvikling og reproduktion, samt for forståelse af miljøfremmede stoffers effekter på disse processer.

Vi arbejder med identifikation og karakterisering af CYP enzymer i flere forskellige arter af hvirvelløse havdyr, men de to primære organismer er den almindelige strandkrabbe *Carcinus maenas* og børsteormen *Nereis virens*. Disse organismer er pga. deres størrelse, store udbredelse og overlevelsessegenskaber gode modelorganismer for fysiologiske, endokrinologiske og økotoxikologiske studier. Med følsomme molekylærbiologiske teknikker har vi udforsket problemstillinger, der tidligere var vanskeligt tilgængelige med traditionelle miljøbiologiske metoder. Alle CYP gener har nogle få evolutionært konserverede områder med næsten ens DNA-sekvens, svarende til funktionelt vigtige dele af CYP-proteinet. Disse sekvenser bruges i nærværende projekt til at identificere nye CYP enzymer vha. PCR (polymerase chain reaction), en kraftfuld molekylærbiologisk teknik. Ved projektet er på nuværende tidspunkt karakteriseret fire gener, to i strandkrabben og to i børsteormen, de første CYP gener, der er identificeret i nogen art af krabber eller ledorme (række: Annelida). Undersøgelserne viser, at disse organismer ved eksponering til miljøfremmede stoffer øger deres niveauer af CYP enzymer, formentlig som et forsvar, der skal øge organismens overlevelse. Hos krabber har vi endvidere vist, at dette 'afgiftnings'-respons afhænger af, hvilket udviklingsstadium, krabben befinder sig i. Tolerancen eller følsomheden overfor miljøfremmede stoffer ændrer sig altså afhængigt af udviklingsstadiet og påvirkes af endokrinologiske processer. Molekylærbiologiske studier af denne karakter kan altså bidrage til en detaljeret forståelse af miljøbiologiske observationer vedrørende fx tilpasning, vækst og overlevelse.

Vi undersøger funktionen af de specifikke CYP enzymer ved en metode kaldet heterologisk ekspression (hvor det specifikke CYP gen udtrykkes i en fremmed værtsorganisme, fx bakterier). Denne metode tillader bestemmelse af enzymets funktio-

nelle egenskaber og detaljerede studier af hvilke naturlige eller menneskeskabte stoffer enzymet kan omsætte. Vi har indtil videre fundet, at tre af de fire enzymer kan katalysere omdannelsen af et typisk miljøforureningsstof (pyren), hvilket indikerer, at disse CYP enzymer er involverede i afgiftningsprocesser og derfor er vigtige for organismens overlevelse i områder med menneskeskabt forurening. Grundet den ret begrænsede viden om CYP enzymer hos hvirvelløse havdyr bidrager vores resultater betydeligt til forståelsen af regulering og funktionen af disse enzymer i hvirvelløse havdyr.

Deltagere:

Kim Furbo Rewitz (nu ph.d.-studerende ved RUC og SDU), specialestuderende Anne Jørgensen, ph.d. Bjarne Styris have samt adskillige andre mil-mol studerende.

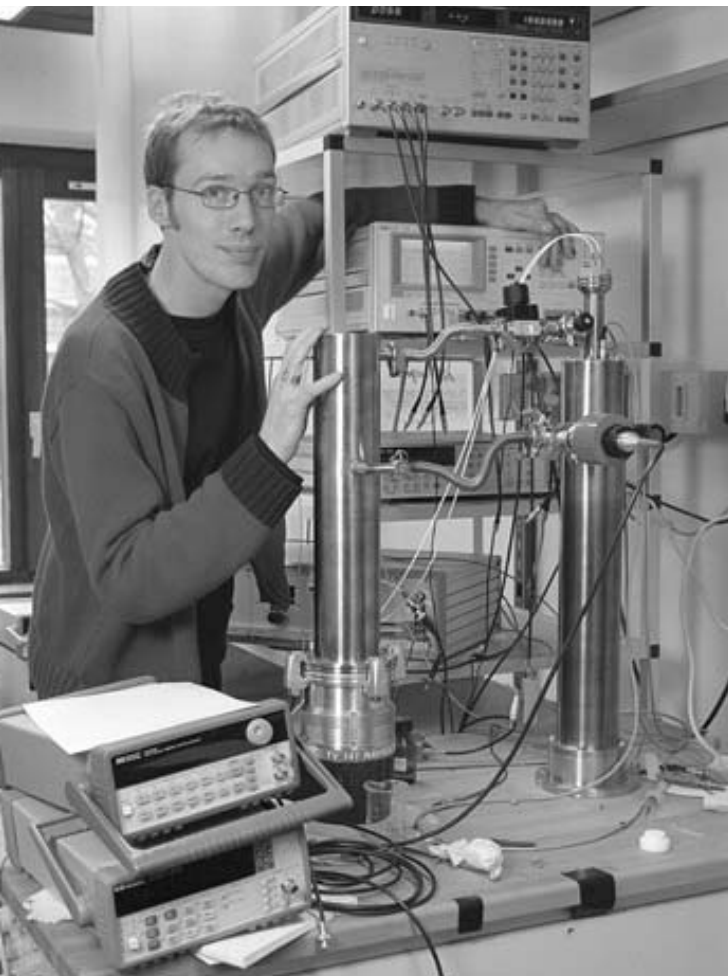
Vejledere:

Lektor Lene Juel Rasmussen og Professor Ole Andersen.

Publikationer:

Kim Rewitz, Bjarne Styris have and Ole Andersen. CYP330A1 and CYP4C39 Enzymes in the Shore Crab *Carcinus maenas*: Sequence and Expression Regulation by Ecdysteroids and Xenobiotics. Biochemical and Biophysical Research Communications 2003, 310:252-260.

Bjarne Styris have, Kim Rewitz, Torben Lund and Ole Andersen. Variations in Ecdysteroid Levels and Cytochrome P450 Expression during Moulting and

Reproduction in Male Shore Crabs *Carcinus maenas*. Marine Ecology Progress Series, 2004, 274: 215-224.

Kim Rewitz, Chris Kjellerup, Anne Jørgensen, Charlotte Petersen and Ole Andersen. Identification of two *Nereis virens* [Annelida: Polychaeta] cytochrome P450 enzymes and induction by xenobiotics. Comparative Biochemistry and Physiology Part C, 1004, 138:89-96.

Bjarne Styrrishave, Kim Rewitz, and Ole Andersen. Frequency of moulting by shore crabs *Carcinus maenas* (L.) changes their colour and their success in mating and physiological performance. Journal of Experimental Marine Biology and Ecology 2004, 313:317-336.

Anne Jørgensen, Anders M.B. Giessing, Lene Juel Rasmussen and Ole Andersen. Biotransformation of the polycyclic aromatic hydrocarbon pyrene by the marine polychaete *Nereis virens*. Environmental Toxicology and Chemistry (2005 in press).

Anne Jørgensen, Lene Juel Rasmussen and Ole Andersen. Identification of two *CYP4* genes from the marine polychaete *Nereis virens* – functional expression and catalytic activity towards pyrene. Biochemical and Biophysical Research Communications (submitted).

Molekylær karakterisering af muslingelarver

Betegnelsen kryptiske arter dækker over arter, hvor artsidentificering er umulig eller bliver besværliggjort af manglende specifikke morfologiske træk. Inden for medicinen opstår problemet ofte inden for parasitologien, men forekommer også ved identificering af smittebærende vektorer, som det for eksempel er tilfældet med malariamyggen af generet *Anopheles*. Problemet er dog mest fremtrædende inden for økologien, hvor studiet af kryptiske arter (eller arter indeholdende kryptiske stadier) enten er meget tidskrævende eller direkte umuligt. Her kan identificeringen også blive kompliceret af eksistensen af økotyper, hvor ydre fysiske faktorer direkte influerer på en arts morfologi.

Den traditionelle taksonomiske identifikation af en art beror på morfologiske træk, der varierer mellem arterne. Denne metode kræver dog oftest høj ekspertise og er i mange tilfælde derfor også subjektiv selv ved brug af moderne mikroskopi og elektronmikroskopi. De sidste 20 års bioteknologiske revolution har dog medført en udvikling af moderne DNA-baserede metoder, der potentielt kan afhjælpe problemet med kryptiske arter. Især udviklingen af PCR-teknikken (Polymerase Chain Reaction) har bidraget væsentligt til dette. Metoden fjerner det potentielle problem, der er med at arbejde med mikroskopiske organismer eller minimale mængder væv, idet den tillader amplificering (kopiering) af selv meget små mængder DNA. Moderne bioteknologi er dog begrænset af den høje følsomhed, som enzymbaserede metoder har. Dette har ofte hindret brugen af disse til generering af økologiske data, hvor prøverne oftest er af varierende kvalitet og hvor processering af mange prøver er påkrævet.

Muslinger er et eksempel på arter indeholdende et kryptisk stadium. De fleste herboende muslingearter er kendetegnet ved et sessilt voksenstadium, og et planktonisk larvestadium. Larvestadiet er meget vigtigt for at bevare genetisk homogenitet mellem forskellige populationer og for spredning af arten. Studier af muslingelarver hørende til en speciel art, har dog været besværliggjort af den høje morfologiske

homologi, der er mellem forskellige arter på dette stadie. Selv om en lang række molekylærbiologiske metoder har været forsøgt anvendt for at løse denne problemstilling, er disse endnu ikke blevet anvendt til generering af økologiske data, hvilket skyldes førnævnte problemer med kvaliteten af prøver fra felten, samt stabiliteten af teknikkerne. Derfor beror al vores viden på taksonomiske studier af larver, der kun har kunnet udføres af et meget lille antal specialister. Dette har medført, at der stadigvæk er en manglende viden omkring muslingelarvers økologi, selv for de økonomisk vigtigste arter, som f.eks. blåmuslingen, *Mytilus edulis*. Denne viden er essentiel for at kunne bestemme eksempelvis settlingsrater til brug ved beregning af selv bærende fangstkvote.

Dette projekt startede med forsøg på at benytte Restriction Fragment Length Polymorphism (RFLP) til at differentiere mellem muslingelarver. Målet var at kunne artsbestemme muslingelarver fra så mange forskellige herboende arter som muligt, dog først og fremmest blåmuslingen, der fangstmæssigt er den vigtigste art i Danmark. RFLP viste sig dog uanvendelig til at screene et større antal larver. Specielt var følsomheden af PCR-teknikken (der benyttes ved RFLP) problematisk, især når feltprøver blev benyttet. For at mindske denne følsomhed, samtidig med at antallet af genkendelige arter blev maksimeret, implementerede vi i stedet for to kendte PCR-metoder, nemlig Nested PCR og Multiplex PCR. Denne nye metode, som vi har kaldt Single Step Nested Multiplex PCR, udmærker sig ved, at den mindsker følsomheden i forhold til en normal Multiplex PCR. Single Step Nested Multiplex PCR indeholder samtidig en positiv kontrol, der tillader differentiering mellem mislykkede reaktioner og arter, der ikke kan genkendes af det pågældende primersæt. Det vil med andre ord sige, at den kan kende forskel på en reaktion, der ikke har fungeret og en reaktion med en larve, der endnu ikke er implementeret i metoden.

Vi har allerede med succes brugt metoden til at undersøge den temporale distribution af muslingelarver i Isefjorden. Her påviste vi, at metoden kunne generere data ud fra feltprøver indsamlet 3 år tidligere, hvilket viser, hvor stabil den er, selv når delvist nedbrudt DNA benyttes. Derudover korrelerede data opnået ved hjælp af metoden, nøje med data genereret ved morfologisk artsbestemmelse udført af Dr. K.W. Ockelmann (en af de eneste nulevende

danske taksonomiske specialister) og var i stand til at påvise succession mellem muslingearterne. Samtidig viser pilotforsøg, at metoden kan udbygges, således at den kan identificere endnu flere arter.

Deltager:

Jens B. Larsen (nu ph.d. studerende ved Universitetet i Bergen)

Vejledere:

Lektor Lene Juel Rasmussen, lektor Benni Winding Hansen, samt Dr. Marc E. Frischer, Skidaway Institute of Oceanography, Savannah, GA, USA.

Publikationer:

Larsen, J. B., Frischer, M. E., Rasmussen, L. J., Hansen, B. W., in press. Single Step Nested Multiplex PCR to differentiate between different bivalve larvae. *Mar. Biol.* DOI: 10.1007/s00227-004-1524-2
Larsen, J. B., Frischer, M. E., Ockelmann, K. W., Rasmussen, L. J., Hansen, B. W., submitted: Species succession of planktotrophic bivalve larvae identified morphologically and by Single Step Nested Multiplex PCR (SSNM-PCR), *Journal of Experimental Marine Biology and Ecology*.

IMFUFA

Institut for Matematik og Fysik samt deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse

IMFUFA blev etableret 1. april 1978 og er et bredt dækkende institut hvad angår forskning, undervisning og ekstern virksomhed. Institutet har siden 2003 haft til huse i en smuk bygning tegnet af Henning Larsens tegnestue og råder over tidsvarende laboratorier, værksteder, undervisningslokaler, kontorer og forskellige opholdsrum. Siden oprettelsen har instituttet sat dagordenen for matematik og fysikundervisningen på alle niveauer af uddannelsessystemet samt udviklet veletablerede forskningsenheder inden for samtlige af instituttets fokusområder. Forskningssuccesen bevidnes delvist af det faktum, at instituttet klart toppe RUC's officielle liste over forskningspublikationer per videnskabelig medarbejder i 2004.

Profil og forskningsområder

Som instituttets navn antyder, omfatter de forskningsmæssige aktiviteter klassiske faginterne (i fagene) såvel som anvendelsesmæssige (med fagene) og metafaglige (om fagene) områder. Institutet satser på den ene side på at opretholde en bred forskningsprofil med henblik på at imødekomme uddannelsernes behov for et dækkende fagligt/forskningsmæssigt grundlag, men har på den anden side fra sin oprettelse søgt at koncentrere dele af forskningsindsatsen på nogle få repræsentative nedslagspunkter.

I fysik satses der især på glassers og bløde faste stoffers fysik samt fagets didaktik. Der forskes såvel eksperimentelt som teoretisk i seje væskers dynamik, især omkring den såkaldte glasovergang. Her studeres makroskopiske egenskaber som fx tidsafhængig varmfylde eller elastisk modul, der bl.a. undersøges med nye målemetoder udviklet i instituttet. Med en tildeling af 35 millioner kroner fra Danmarks Grundforskningsfond til glasforskning ved RUC får disse aktiviteter fra 2005 et betydeligt løft. Desuden arbejdes der med komplekse væsker, centreret om strukturstudier ved hjælp af røntgen-småvinkel-spredning.

I matematik satses især på matematisk analyse, matematisk modellering og fagets didaktik.

Inden for matematisk analyse er det primært teorier for dynamiske systemer og matematik til brug for forståelse af fysiske, biologiske og fysiologiske systemer der forskes i.

Om matematik og fysik: Fagdidaktisk og pædagogisk forskning og udviklingsarbejde vedrørende matematik- og fysiklæring har især været fokuseret omkring folkeskolen, gymnasiet og de videregående uddannelser. I begge fag er der særlig fokus på undervisningsfagernes begrundelsesproblemer og på karakteriseringer af faglige kompetencer. Videnskabsteoretiske og historiske aspekter af fagene er ligeledes centrale arbejdsområder både mht. anvendelser og mht. fagernes egne interne dynamikker. I dag huser instituttet den nationale forskerskole for de naturvidenskabelige fags didaktik, NADIFO, der har prof. Mogens Niss som leder.

Med matematik og fysik: Matematisk modellering er et kerneområde og en væsentlig del af den anvendelsesorienterede forskning er således centreret om udvikling, vurdering og anvendelse af matematisk modellering inden for et bredt spektrum af genstandsområder. Arbejdet med matematisk modellering omfatter også videnskabsteoretiske og videnskabssociologiske analyser af modellernes status og karakter, såvel som pædagogisk-didaktiske studier af matematisk modellering som led i undervisning i matematik og matematiktunge fag. Matematik ph.d.-programmet "Matematisk modellering og dets grundvidenskabelige

forudsætninger" blev i 2004 en del af den nationale forskerskole "Matematik og anvendelser".

Instituttets undervisning

Instituttet varetager RUC's overbygningsuddannelser i matematik og fysik (på bachelor-, kandidat- og ph.d.-niveau), herunder en åben kandidatuddannelse i matematik. Desuden er en betydelig del af undervisningskapaciteten (ca. halvdelen) afsat til den naturvidenskabelige basisuddannelse, hvor ca. 40% af undervisningen af de omkring 200 studerende varetages af matematikere og fysikere.

Tilgangen til den naturvidenskabelige basisuddannelse ligger i disse år på et lavere niveau end i 90'erne. Men der er en voksende interesse for matematik- og fysikundervisningen på basisuddannelsen og tilgangen til overbygningsuddannelserne i matematik og fysik er steget stærkt procentuelt. Der synes desuden at være en stabil tilgang til den åbne uddannelse i matematik på 5-10 optagne pr. år. Instituttet havde i 2004 13 ph.d.-studerende og 2 personer erhvervede ph.d.-graden. Instituttets RUC-financerede stipendier er fortrinsvis placeret inden for ph.d.-programmerne i Soft and Biomolecular Matter og Matematiks og Fysiks Fagdidaktik. Det er instituttets vurdering, at der fremover kan imødeses et behov for et bredere udbud af efter- og videreuddannelse på master- og kandidatniveau, fordi der uddannes for få kandidater i de matematisk-fysiske fag, og fordi der i en række professioner opstår et øget behov for kvalifikationer vedrørende anvendelse af matematiske modeller. Udviklingen har imidlertid indtil videre været hæmmet af dårlige økonomiske vilkår for efter- og videreuddannelse af akademisk arbejdskraft inden for det offentlige ansættelsesområder, hvor en stor del af "markedet" findes.

Særlige initiativer og aktiviteter i 2004

International konference i fagdidaktik.

2004 var året, hvor verdens største didaktik-konference ICMI10 blev afholdt i Danmark. Efter mere end 6 års forberedelse og planlægning, med professor Mogens Niss og lektor Morten Blomhøj i spidsen, blev konferencen åbnet og gennemført. ICMI10 satte således endnu en gang ikke blot IMFUFA men også RUC på verdenskortet. Konfe-

rencen omtales detaljeret andetsteds i denne årsberetning.

Omskoling/videreuddannelse af ingeniører til gymnasielærere.

I perioden oktober 2003 – 2004 planlagdes en videreuddannelse af ingeniører (på kandidatniveau) m.h.p. at give dem undervisningskompetence i gymnasieskolen. Uddannelsen forelå færdigudviklet og med de berørte instansers godkendelse, således at der kunne finde optag sted pr. 1. september 2004. Samarbejdet med Arbejdsmarkedsrådet for Roskilde og Vestsjællands Amter samt Ingeniørernes Arbejdsløshedskasse har været meget positivt og effektivt m.h.p. at skabe kontakt til interesserede ingeniører m.fl.

I september 2004 påbegyndte 12 personer uddannelsen. Forløbet i efteråret 2004 var meget lovende, især var der grund til at glæde sig over et meget stort engagement og arbejdsomhed hos de studerende, parret med vigtige kompetencer fra tidligere uddannelse og erhvervsarbejde.

Problemorienteret projektarbejde inden for matematisk modellering - et kursus for matematiklærere i gymnasiet.

IMFUFA har både i foråret og efteråret 2004 gennemført et efteruddannelseskursus i problemorienteret projektarbejde inden for matematisk modellering. Kurset har været tilbudt matematiklærere på det gymnasiale niveau og har haft i alt 30 deltagere. Kursets formål er at kvalificere deltagerne til at anvende problemorienteret projektarbejde som pædagogisk metode i matematikundervisningen specielt med henblik på at kunne leve op til udfordringer i det nye gymnasium om: at arbejde med matematisk modellering, at arbejde projektorganiseret, at støtte progressionen i elevrollen og at bringe matematikfaget i samspil med andre fag i gymnasieforløbet. Kurset er opbygget om deltagerens udvikling og afprøvning af et projektforbølge i egen undervisning og er blevet et pænt tilløbsstykke.

Konferencer og større seminarer

Instituttet har dannet ramme om intet mindre end 29 institutseminarer i løbet af 2004 samt en lang række heldagsseminarer, workshops, internatkurser o.l. Et udvalg af disse arrangementer er listet nedenfor:

Den 3. marts og 29. september 2004 afholdtes Nat-dag på RUC, hvor mere end 400 gymnasieelever besøgte naturvidenskab på RUC. Tinne Hoff Kjeldsen var arrangør.

Den 18. marts afholdtes heldagsseminar, hvor de ansatte på IMFUFA gav oplæg om deres forskning med tilhørende diskussion. Arrangør var Carsten Lunde Petersen.

Den 4. – 11. juli 2004 afholdtes ICMI-10 i DTU's bygninger, hvor mere end 2000 personer fra 100 lande deltog i de ca. 190 forskellige videnskabelige aktiviteter spændende fra plenumforedrag til diskussionsgrupper. Mogens Niss og Morten Blomhøj var arrangører.

Den 26. – 28. november 2004 afholdtes mini-workshoppene og ph.d.-kurset "On holomorphic motions in complex dynamics" på Søminestationen ved Holbæk. Ca. 18 personer deltog i arrangementet, med oplægsholdere fra Frankrig, England og Tyrkiet. Carsten Lunde Petersen var arrangør.

Den 6. november 2004 afholdtes Årsmøde på IMFUFA, hvor ca. 50 kandidater, studerende og ansatte mødtes til et heldagsarrangement. Arrangør var Karin Beyer.

Den 7. oktober 2004 afholdtes i IMFUFA 17. heldagsseminar om matematikkens og fysikkens fagdidaktik med oplægsholdere fra Frederiksberg gymnasium, Thisted gymnasium og htx, Holstebro gymnasium, og IMFUFA. Karin Beyer og Morten Blomhøj var arrangører.

Den 29. april 2004 afholdtes 16. RUC-modeldag: Matematiske modeller i kemi med fire oplæg fra KU, DTU, AUC og RUC. Arrangører var Jens Højgaard Jensen og Bernhelm Booss-Bavnbek.

Medarbejdere:

3 professorer
1 docent
17 lektorer
1 forskningslektor
13 ph.d.-studerende
9 TAP'ere heraf 5 TEK-TAP'ere

Den 10. verdenskongres i matematikkens didaktik

Af professor Mogens Niss, IMFUFA

I dagene 4.-11. juli 2004 afholdtes i Danmark den vigtigste tilbagevendende aktivitet i det internationale matematikdidaktiske miljø. (Matematikens didaktik kan ultrakort karakteriseres som det forskningsfelt, der har alle aspekter af aktuel eller potentiel matematikundervisning og -læring som sit genstandsområde.) Det drejer sig om den internationale kongres for matematikundervisning og -didaktik, der finder sted hvert fjerde år. Denne gang var der tale om den tiende af slagsen: *The 10th International Congress on Mathematical Education* (ICME-10). Hvad har IMFUFA og RUC nu med det at gøre? Rigtig meget. Kongressens videnskabelige indretning, organisering og planlægning blev ledet af undertegnede som formand for den internationale programkomité, mens ansvaret for kongressens logistiske strukturering og gennemførelse samledes hos lektor Morten Blomhøj (IMFUFA) i hans egenskab af formand for den lokale organisationskomité. Elin Emborg, også IMFUFA, indtog en nøglerolle som administrativ sekretær for begge komitéer.

Når kongressen, trods tyngden af IMFUFA-medarbejderes involvering, blev afholdt ved DTU og ikke ved RUC, skyldtes det især en mangfoldighed af praktiske grunde, først og fremmest den at RUC ikke råder over en nær så stor og varieret auditoriemasse som betjeningen af 2300 deltagere (fra knap 100 lande) kræver.

Det videnskabelige program for en så stor kongres må nødvendigvis være komplekst. Siden den første ICME (i 1969) har der udviklet sig en tradition for at disse kongresser ikke blot skal være messer eller basarer, hvor der falbydes en mangfoldighed af udviklings- og forskningsprodukter i alle størrelser, eventuelt grupperet i temaer og undertemaer, og hvor de præsenterede er udvalgt af komitéer af specialister. Dette er ellers en kongresform som er meget anvendt inden for mange naturvidenskabelige fagområder, hvor præsentation og begrundelse af nye forskningsresultater står i centrum. Sådanne kongresser består typisk af et stort antal foredrag, organiseret i forskellige grader af parallelitet, som deltagerne så besøger efter interes-

se. Jo mere navnkundig en foredragsholder er, jo færre parallelle konkurrenter har han eller hun. De mest navnkundige, plenumsforedragsholderne, har ingen.

ICME-10 havde – og måtte have – en anderledes struktur.

For det første berører matematikundervisning og -didaktik jo ikke kun videnskabs- og undervisningsfaget matematik, men også basale økonomiske, samfundsmæssige, kulturelle, menneskelige samt rent praktiske forhold. Der vil derfor nødvendigvis være et stort behov for, i tilgift til præsentation og diskussion af udviklings- og forskningsresultater og disses baggrund og evidens, at have mulighed for indgående og længerevarende drøftelser af spørgsmål som rummer problemer, dilemmaer eller kontroverser, og dermed værdier og holdninger. Derfor indgik der i programmet 23 såkaldte diskussionsgrupper hvis deltagere mødtes i alt fem timer, fordelt over tre sessioner. Hver gruppe havde sit eget diskussionstema, f.eks. "Movements, processes and policy in curriculum reform", "Mathematics education for whom, and why? The balance between 'mathematics education for all' and 'for high level mathematical activity'", "International comparisons in mathematics education", "Assessment and testing shaping education, for better and for worse", "Current problems and challenges in upper secondary mathematics education".

For det andet er matematikdidaktik som forskningsfelt en ret ny disciplin med kun ca. fire årtier på bagen. Da feltet samtidig er særdeles komplekst og diverst, er der ikke udviklet et enkelt fælles, eller bare fremherskende, paradigme for alle forskningsaktiviteterne. Tværtimod er der tale om en række forskellige (ikke at forveksle med modstridende) paradigmer for teoretisk eller empirisk forskning, og om forskellige faglige ståsteder og synspunkter. Det gør at feltet har svært ved dels for alvor at blive akkumulerende og dels at undgå faglige modestrømninger. I et forsøg på at få ICME-10 til udtrykkeligt at forholde sig til denne problemstil-

ling udpegedes tre år før kongressens afholdelse fem såkaldte Survey Teams. Deres opgave var at frembringe en statusoversigt, til fremlæggelse på kongressen, over hver sit udvalgte tema, med særligt henblik på at identificere og karakterisere vigtige nye resultater og indsigter, nye udviklinger, nye perspektiver og spirende problemstillinger inden for temaet. De fem temaer var "The relations between theory and practice in mathematics education", "Reasoning, proof and proving in mathematics education", "The professional development of mathematics teachers", "The shaping of mathematics education through testing", "Information and communication technology in mathematics education". Et andet led i den samme bestræbelse var en interviewsession i plenum, hvor fire, meget forskellige, af feltets "klassiske veteraner", blev interviewet af en fremstående ekspert om deres professionelle historie og deres syn på matematikdidaktikkens udvikling inden for de 3-4 årtier hvor de (foreløbig) har bidraget til den. Ved afslutningen af interviewet blev panelet mødt med stående ovationer.

Det videnskabelige program for ICME-10 indeholdt naturligvis et væld af andre elementer: Plenumforedrag, 80 parallelforedrag, en tematisk eftermiddag, 29 fokuserede emnegrupper, deltagergenererede workshops og erfaringsudvekslingsgrupper, næsten 250 posters, et matematisk cirkus, udstillinger, diverse specialarrangementer osv. Interesserede kan få et indtryk af alt dette på kongressens stadig virksomme hjemmeside www.icme-10.dk. En kongresrapport bestående af en 500-siders bog med indlagt cd-rom er under forberedelse til udgivelse i 2006. Den redigeres af Mogens Niss, professor i matematik og matematikens didaktik ved IMFUFA.

Fysikkens glasperlespil

af Peder Voetmann Christiansen, IMFUFA, RUC.

Jeg har skrevet en afhandling med titlen "Energy Bond Graphs - the Glass Bead Game of Physics" (IMFUFA tekst nr. 440, 2005). Titlen refererer til romanen "Glasperlespillet" af Hermann Hesse (orig. 1943). I denne bog beskrives et munkeagtigt samfund af individer, der sammen dyrker en grafisk udtryksform, som aldrig beskrives i detaljer, men har relationer til poesi og musik.

Fysikkens glasperlespil er den såkaldte energibåndsformalisme, som jeg har beskæftiget mig med i over 30 år og tidligere beskrevet i foredrag og tekster på dansk (IMFUFA teksterne nr. 8, 22, 238 og 296), samt nr. 419 på engelsk. Da formalismen har været anvendt i forbindelse med den eksperimentalfysiske forskning på IMFUFA, har mange udenlandske forskere bedt om at blive indviede i brugen af "det hemmelige våben", vi åbenbart rådede over. Derfor har jeg på falderebet for min pensionering foretaget en sammenskrivning på engelsk af dele af de publicerede danske tekster, samt en stor mængde håndskrevne dagbogsnotater om formalismen og dens vigtigste anvendelser i moderne fysik.

Brugen af billedagtige (ikoniske) diagrammer til fremstilling af fysiske modeller og teorier har også et fagdidaktisk formål: Det giver "aha-oplevelser" og indsigt i sammenhænge mellem forskellige områder i fysikken, når de én-dimensionale beskrivelser foldes ud i to dimensioner som diagrammer. At tegne et sådant billede af sin forståelse er en kreativ og lystbetonet aktivitet. Desuden opnås en filosofisk ind-

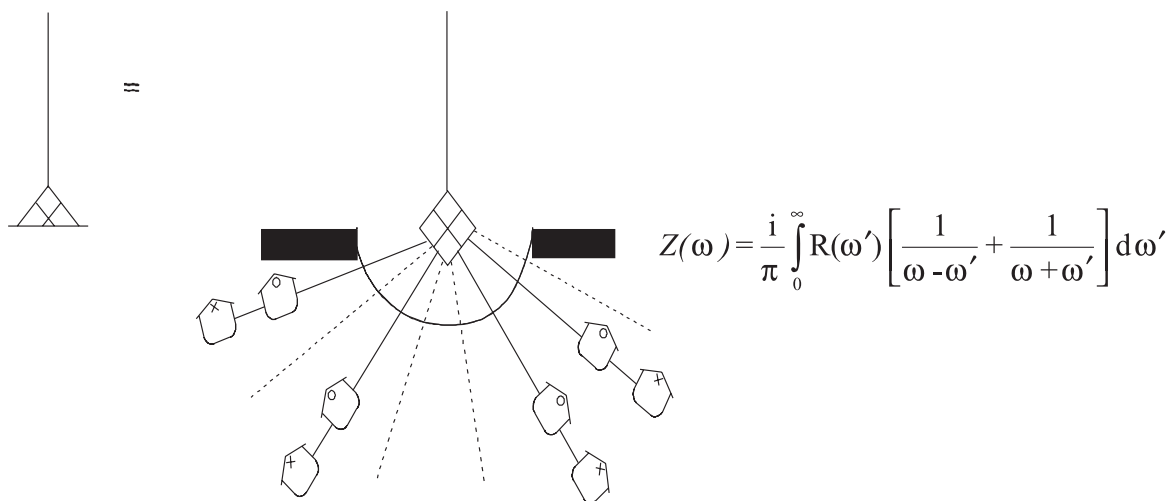
sigt i den fysiske tænknings natur og i de grundlæggende principper bag nyere teorier, som relativitets- og kvanteteorierne.

Den filosofiske baggrund for energibåndsformalismen er *pragmatismen* og *semiotikken* (tegnlæren), begge udviklet af den amerikanske filosof Charles Sanders Peirce (1839-1914). *Pragmatismen* viser sig i kravet om, at de grundlæggende "spillebrikker" (de basale ikoner) skal repræsentere relationer, som er velkendte fra den eksperimentalfysiske praksis (som i f.x. elektriske netværksdiagrammer). *Semiotikken* benyttes til klassifikation af formalismens tegntyper (ikoner, indekser, symboler) og til kategorisering af fysiske variable og relationstyper.

Som eksempel på en filosofisk brug af formalismen kan vi betragte spørgsmålet: "Hvordan kan det være, at naturen retter sig efter matematikken?"

En bruger af energibåndsformalismen vil her svare: "At uddestillere, sublimere og rendyrke fysikkens relationer er den semiotiske side af fysikkens glasperlespil. At kombinere spillets brikker og lade dem agere med hinanden er den matematiske side af spillet. Således skabes en lige vej fra fysisk til matematisk model af et system, og modellen vil være korrekt i og med at de indgående relationer er virkelige."

Figuren på næste side viser, hvordan en abstrakt, matematisk formel kan få et billedmæssigt udtryk i formalismen.

Figur 1: Spektralopløsning af en læk.

Figuren viser, hvordan et dissipativt element, en læk, (f.x. en ohmsk modstand), vist på det basale ikon til venstre, kan "spektralopløses" på reversible systemer, såkaldte harmoniske oscillatorer. Billedmæssigt fremstår processen som en "udgravning i jorden" under ikonet, hvorved der afsløres en mangfoldighed af *harmoniske oscillatorer*, som tilsammen bestemmer ikonets responsfunktion $Z(\omega)$. Formlen til højre udtrykker præcis det samme, idet størrelsen i den firkantede parentes er responsefunktionen for en harmonisk oscillator med resonansfrekvensen ω' . Resonansfrekvenserne fordeler sig ligeligt over alle reelle værdier, og den dissipative del $R(\omega')$ (realdelen af $Z(\omega')$) angiver oscillator-tætheden på frekvensaksen.

Men oscillatorerne har også termiske egenbevægelser, som ikke er bestemt af ydre stimuli, men af *temperaturen* i "jorden", og disse egenbevægelser giver tilsammen anledning til støj i det ydre ("overjordiske") energibånd. På denne måde bliver det muligt at udlede et udtryk for støjens spektralfordeling, og dette udtryk er en velkendt naturlov, det såkaldte *fluktuations-dissipations teorem*. På denne måde ser vi, at naturlove kan opfattes som matematiske teoremer, der vedrører energibandsmodeller.

Til slut et lille hjertesuk: På IMFUFA arbejder både matematikere og fysikere, men desværre er det aldrig lykkedes mig rigtigt at få vakt matematikernes interesse for energibandsformalismen. Det er lidt ærgerligt, for jeg har sikkert ind imellem begået nogle matematiske fejl. Energibandsformalismen har hidtil været et glasperlespil for indviede og motiverede fysikere, men måske vil offentliggørelsen af min afhandling kunne vække interessen for også de rent matematiske udfordringer, der ligger i formalismen.

Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

I år 2004 har Instituttet været optaget af arbejdet med de fremtidige uddannelsesstrukturer på RUC. Internationale Udviklingsstudier har i den forbindelse arbejdet med at udvikle faget gennem toninger og specialiseringer, herunder udviklingen af en diplomuddannelse i Globalisering og Social forandring. Geografi indgik i et samarbejde med Malmö Högskola, som betød, at 40 gæstestuderende i efterårssemestret tog deres 3. semester i European Studies ved geografi på RUC. Geografi flyttede og blev samlet i nyistandsatte lokaler i bygning 02, hvor faget også fejrede sit 30 års jubilæum på RUC.

Institutts undervisning

Instituttet bidrager til undervisningen på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse, den naturvidenskabelige basisuddannelse, bachelor- og kandidatuddannelsen i Geografi, bachelor- og kandidatuddannelsen i Internationale Udviklingsstudier, Turistføreruddannelsen, Forskerskolen i Internationale Udviklingsstudier, Miljøforskeruddannelsen samt Forskeruddannelsesprogrammet "Erhverv, samfund og globalisering".

Geografi

Bachelor- og kandidatuddannelsen i geografi havde i efteråret 2004 382 studerende indskrevet inkl. de studerende på European Studies. De blev undervist af ca. 10,5 VIP, idet geografi samtidig (i efteråret) allokerede 6,0 VIP årsværk til SAM-BAS og 1,5 VIP årsværk til NAT-BAS. Geografi oplever en relativt stabil tilgang til faget, og der følges løbende op på denne udvikling, samtidig med at European Studies-initiativet giver flere studerende, men også opgaver. Der blev i 2004 uddannet 40 kandidater fra geografi.

Studienævnet har særligt arbejdet med ideer til forskellige nye uddannelsesinitiativer, herunder nye toningsprogrammer inden for Europæiske Studier, Geoinformatik samt Landskabsøkologi. Det er meningen, at disse toninger skal tilføjes de allerede eksisterende toninger inden for Bystudier, Turismestudier og Kulturmiljø. De

mange temakurser tegner fortsat tilsammen en profil af de faglige specialiseringer (herunder toningsprogrammer med andre fag) ved geografi, og det synes at være erfaringen, at faggruppen derved tydeligere markerer sin faglige profil over for de studerende og udadtil. Til gengæld er projektarbejdet i 2. modul blevet skåret ned til kun 12 ECTS, og det leder til løbende overvejelser om, hvorvidt dette er et forsvarligt omfang for det sidste projektarbejde, de studerende skal gennemføre, før de skrider til det afsluttende projekt / specialeafhandlingen.

Geografi havde i 2004 10 ph.d.-studerende fordelt på to ph.d.-programmer: Forskeruddannelsesprogrammet 'Erhverv, samfund og globalisering' i samarbejde med Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi og 'Miljøforskeruddannelsen' i samarbejde med Institut for Biologi og Kemi og Institut for Miljø, Teknologi og Samfund. Inden for 'Erhverv, Samfund og Globalisering' forsvarede Jonas Larsen sin ph.d.-afhandling 'Performing Tourist Photography' med succes. I tilknytning til forskeruddannelsesprogrammet 'Erhverv, samfund og globalisering' var faggruppen i 2004 involveret i afholdelse af det syvende og sidste ph.d.-kursus inden for Nordic Research School on Local Dynamics (NOLD). Temaet var 'Embeddedness and Migration' og kurset blev afholdt i Klaksvík på Færøerne.

Turistføreruddannelsen

Turistføreruddannelsen er en diplomuddannelse, som henvender sig til ansøgere, der allerede har en række tværkulturelle og sproglige kompetencer. Uddannelsen kvalificerer de studerende til at løse planlægnings- og formidlingsmæssige opgaver over for udenlandske gæster i Danmark. Turisterhvervene er repræsenterede i uddannelsens eksterne styregruppe.

I foråret 2004 afsluttede 25 uddannelsen. Ved studiestarten i efteråret begyndte 16 nye fuldtidsstuderende og 15 nye deltidsstuderende. Uddannelsen har i 2004 styrket samarbejdet med turistmeforskningsmiljøet ved geografi, herunder gennem forberedelse af et ph.d.-forløb i tilknytning til Turistføreruddannelsen.

Internationale Udviklingsstudier

På *bachelor- og kandidatuddannelsen* i Internationale Udviklingsstudier var der en studenterbestand på 567 studerende, der blev betjent af knap 13 fuldtidslærere. I studieåret 2003/04 blev der uddannet 70 nye kandidater fra faget. De studerende, som påbegyndte faget den 1. september, startede på den nye Studieordning og i løbet af studieåret blev der også udarbejdet en ny Studievejledning. Ellers var året præget af drøftelser omkring nye toninger og specialiseringer i samarbejde med andre fag på RUC.

Internationale Udviklingsstudier udbyder fortsat sin ph.d.-uddannelse. Det foregår via "Forskerskolen i Internationale Udviklingsstudier" - *Graduate School of International Development Studies*, som beskæftiger sig med "institutioner og konflikter i udviklingsprocessen". Forskerskolen er opbygget omkring et netværk af institutioner i Danmark, i Norden samt internationalt i forhold til institutioner i den tredje verden. De vigtigste partnerinstitutioner i Danmark er det Danske Institut for Internationale Studier (DIIS), Det danske Menneskerettighedscenter (DCHR) samt UNEP Collaborating Centre on Environment and Energy, Risø. Der var i januar 2004 indskrevet 22 ph.d.-studerende ved uddannelsen. I løbet af 2004 var der 3 ph.d.-studerende, som tog deres grad, og der blev indskrevet 3 nye studerende. Herudover havde Forskerskolen stor glæde af at have tilknyttet 2 udenlandske ph.d.-studerende fra henholdsvis England og Frankrig.

Der blev i 2004 afholdt tre intensive forskeruddannelseskurser og -workshops, herunder "Problems and Processes of State Formation", Helsinki, 23. -24. januar 2004. Dette var en såkaldt 'Rotating Workshop' mellem to Forskerskoler med et begrænset antal forskerstuderende samt vejledere fra begge universiteter. Desuden afholdtes "Power, Development, and Environment", i Nexø, 2. - 4. juni 2004 samt "Bringing religion back in: Religious institutions and Politics in Africa", Roskilde, 22. - 23. september 2004. I disse kurser deltog en række udenlandske gæstelærere. Herudover var Susie Jacobs fra University of Manchester gæsteforsker ved Forskerskolen i maj måned. Der blev i øvrigt afholdt 15 ph.d.-workshops på RUC, hvor de studerende på skift fremlagde oplæg og modtog kritik i et kollektivt forum af ph.d.-studerende og to af fagets professorer.

SLUSE-programmet

I 2004 var programmet "Sustainable Land Use and Natural Resources Management" (SLUSE) fortsat i en tre-årig konsolideringsfase, der endeligt skal indlejre programmet i RUCs uddannelsesstruktur. SLUSE er et samarbejde mellem en række fag på KVL, København Universitet samt Geografi og Internationale Udviklingsstudier på RUC. SLUSE var oprindeligt finansieret af DAN-CED midler fra Miljøministeriet, men Danida overtog programmet efter nedlæggelsen af DAN-CED i 2003. I studieåret 2003/2004 har SLUSE haft omkring 50 studerende fra de tre universiteter – heraf 13 fra RUC. Alle SLUSE-studerende gennemførte det obligatoriske basiskursus, inklusive tre ugers feltarbejde i Malaysia, Thailand eller Sydafrika.

Den Globale Linie

Internationale Udviklingsstudier færdiggjorde i 2004 det udviklingsarbejde, som var blevet igangsat sammen med Fagbevægelsens Kompetencecenter (FKC) med henblik på at udbyde en uddannelse om globaliseringens indflydelse på samfunds- og arbejdsmarkedsforhold i Danmark og den øvrige verden. Uddannelsen blev i første omgang udbudt som et pilotprojekt – "Den Globale Linje" - i samarbejde mellem Internationale Udviklingsstudier, LO-skolen og Esbjerg Højskole. De fire første moduler havde overskrifterne (1) Introduktion til teorier og debatter om globalisering, (2) Globale institutioner og aktører, (3) Introduktion til teorier og debatter om den 3. verden, samt (4) Globaliseringens betydning i Nord og Syd. Det afsluttende modul var et projektmodul, hvor en projektopgave, svarende til et diplomprojekt, skulle udarbejdes.

Den primære målgruppe bestod af repræsentanter fra faglige lønmodtagerorganisationer, der arbejdede med internationale problemstillinger i deres daglige virke som forretningsførere, konsulenter eller tillidsrepræsentanter. Undervisningen på "Den Globale Linje" blev på grund af utilstrækkelig tilmelding fra fagbevægelsens folk ikke gennemført i 2004. I stedet blev der ihærdigt gennem året arbejdet på at få uddannelsen godkendt som diplomuddannelse under Undervisningsministeriet med sigte på en bredere målgruppe. Dette skete rent faktisk primo 2005 med henblik på en senere udbudsrunde, hvor forskel-

lige højere uddannelsesinstitutioner kan byde ind på at blive vært for uddannelsen.

Instituttets forskning

Geografi

Forskningen i Geografi kombinerer naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske videnskabstraditioner. Faget kendetegnes dermed af en indre tværfaglighed, som gør det muligt at kombinere indsigter fra forskellige videnskabstraditioner. På samme tid skal forskningen inden for fagets forskelligartede forskningsområder levere forskning på højeste internationale niveau. Mens fagets studerende således erhverver sig kundskaber inden for alle fagets videnskabstraditioner, særligt i bacheloruddannelsen og gymnasielærerversionen af kandidatuddannelsen, er det videnskabelige personale forpligtet på nyskabelse og publicering inden for meget forskellige fagområder.

- Forskningen ved Geografi omfatter studier af samfundets økonomiske, politiske, sociale og kulturelle udvikling i lyset af den forøgede geografiske mobilitet;
- de udfordringer, som udspringer af den menneskelige påvirkning af naturen; og
- samspillet mellem kulturlandskab, ressourcer og teknologi.

Forskningen er organiseret i tre forskningsområder, som hver især har hovedfokus på ét af disse felter. Alle tre forskningsområder blev i 2004 konsolideret ved nyansættelsen af en fastansat lektor, rekrutteret udefra.

Informationsalderens sociale og økonomiske geografi (SEGIA)

Denne forskningsgruppe er aktiv i udviklingen af en kultur- og samfundsgeografi, som er forankret i og bidrager til udviklingen af aktuel samfundsteori. Der fokuseres på i hvilket omfang det sociale liv er indlejret i steder, rum og landskaber. Forskningsgruppen har sine rødder i by- og regionalstudier, men den udvider sin interesse ved at fokusere på praksis og mobilitet i informationsalderen. Dermed undersøges social forankring og rumlig organisering under betingelser, der som oftest benævnes globalisering, tid-rum-kompression, omskalering og voksende mobilitet. Forskningsgruppen søger at overvinde traditio-

nelle dikotomier som f.eks. mellem subjekt og objekt, mellem materialitet og immaterialitet, mellem global og lokal, ligesom tilgangene ser økonomiske, politiske og kulturelle sider af samfundets rumlige organisering i sammenhæng. Der arbejdes særligt med fire problemområder:

- rumlig/spatial politik, planlægning og lokale strategier, inkl. strategier og værdier i byplanlægning, kommunal organisering og 'coping strategies';
- praksis, identitet og produktion af rum, inkl. det urbane hverdagslivs rumlighed, national identitet og turisme 'performances';
- kultur, landskab og geografiske repræsentationer, inkl. postkoloniale studier, mobilitet, magt og ressourceudnyttelse; og
- produktion af kultur og oplevelser, inkl. servicestudier, turisme og relationerne mellem økonomi og kultur.

I 2004 omfattede SEGIA-gruppen 9 seniorforskere og 4 aktive ph.d.-studerende. Større forskningsprojekter blev især udført inden for forskningsgruppens to satsningsområder: "Turismestudier" og "Bystudier". Inden for Turismestudier førte afslutningen af det større forskningsrådsfinansierede projekt under Dansk Center for Turismeforskning til publiceringen af bogen *Performing Tourist Places*. Bogen er den første internationale bog om dansk ferieturisme, som medførte en del presseomtale og andre offentlige arrangementer. Inden for Bystudier fortsatte det forskningsrådsstøttede projekt 'Byens mange ansigter', ligesom der gennemføres et ph.d.-studium inden for dette felt. Der blev arrangeret et åbent seminar om forstæder i regie af tværinstitutmæssige samarbejder i Center for Bystudier. I tillæg til turismestudier og bystudier, men også i sammenhæng med disse, har forskningsgruppen i stigende grad sat fokus på politisk/kulturelle temaer i tilknytning til postkolonialisme, nationalisme og multikulturalisme. Flere medarbejdere forbereder publikationer inden for dette felt, og dette inkluderer et ph.d.-projekt om dansk nationalisme, ligeledes støttet af Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Yderligere publicerede forskningsgruppen en redigeret antologi *Space Odysseys – Spatiality and Social Relations in the 21st century* med udvalgte bidrag fra et internationalt seminar

afholdt af faggruppen kort efter 11. september 2001, ligesom den første danske lærebog inden for Geografiens Videnskabsteori udkom. Endelig deltog forskningsgruppen i arrangementet af en konference i Roskilde om samarbejde mellem Nordiske universitetsbyer.

Naturgeografi og geoøkologi

Forskningsgruppen arbejder med jordbundsmæssige, hydrologiske, geokemiske, geomorfologiske, klimatologiske og økologiske processer og sammenhængen mellem disse. Der sættes fokus på dynamikker i jordoverfladens miljø og dets samspil med tids- og rum-varianter i klima, arealanvendelse og menneskelige aktiviteter.

Forskningsgruppen lægger især vægt på at studere og kvantificere såvel horisontale strømme i landskabet, dvs. afstrømning og sedimentation i forbindelse med jorderosion, som vertikale strømme af energi, varme, vand, kuldioxid og kemiske forbindelser i jord-vegetation-atmosfære-systemet. Der fokuseres bl.a. på forskningsprojekter inden for:

- landbrugsmæssig og økologisk hydrologi og klimatologi;
- jorddegradering, erosion og sedimentation; og
- jordfysik, næringsstoftransport og forurening.

I 2004 omfattede naturgeografigruppen 4 aktive seniorforskere og 2 ph.d.-studerende. Forskningsgruppen tog initiativ til og indgik i en lang række ansøgninger og nye projektforslag mhp. de kommende år, hvoraf flere forskningsrådsansøgninger allerede har resulteret i nye eksterne bevillinger. I 2004 blev der gennemført en GIS baseret modellering af Sjællands vandbalance gennem brug af satellitdata i Daisy-modellen. Resultaterne blev præsenteret på nationale og internationale seminarer, ligesom der blev bidraget med ekspertviden til udviklingen af den danske vandressourcemodel i regie af projekt ved GEUS og Københavns Energi. Samtidig fortsattes tidligere studier af jorderosion og pedogenesis på Færøerne. Videre blev der gennemført studier af vegetationens betydning for åbrinkens stabilitet ved Harrested Å, og dette projekt knytter an til aktiviteter i forbindelse med Vandmiljøhandlingsplan III. Feltarbejdet på Marbjerg Mark videreførtes med sigte på modellering af næringsstoftransport. Forskningsgruppen publicerede i 2004 i flere internationale tidsskrifter, herunder bl.a. i *International Journal of Remote Sensing*.

Regional analyse, Produktionsstruktur og Planlægning (ReProPlan)

Forskningsområdet tager sit udgangspunkt i forudsætninger for og konsekvenser af den materielle produktions organisering, lokalisering og landskabsmæssige forandring. Forskningsområdets kerneområde er empirisk baserede analyser og dertil knyttede teoretiske og metodiske problemer i tilknytning til problemorienterede regionale kortlægninger og analyser. Der er især interesse for:

- samspillet mellem kulturlandskabet, ressourcerne og den teknologiske struktur, sådan som det vises i kulturlandskabets og den teknologiske udviklings dynamik; forandringer i arealanvendelse i sammenhæng med økonomiske aktiviteter i ressourcebaserede samfund, hvor praktisk viden og erfaring er nært forbundne med den konkrete produktion, mens der samtidig er tale om kodet udveksling af erfaring med mere centrale områder; og
- forholdet mellem vidensstrukturer, kvalifikationsudvikling og læreprocesser i forbindelse med den teknologiske udvikling, herunder ikke mindst i forbindelse med bæredygtig udvikling.

Forskningsgruppen bestod i løbet af 2004 af 6 aktive seniorforskere samt flere ph.d.-studerende tilknyttet. Forskningsaktiviteterne kan grupperes inden for de tre områder i forskningsområdets navn: Regional analyse, Produktionsstruktur og Planlægning. Inden for Regional analyse har der for det første været tale om projektet 'Landskabet som en ressource' i samarbejde med HUR, Region Skåne og fire kommuner i Skåne med fokus på GIS baseret analyse af landskabsværdier. Dernæst om et projekt om evaluering af karaktertræk ved landskabet i samarbejde med Skov og Landskab (KVL), Miljøministeriet samt flere amter. Endelig er der gennemført flere landskabsanalyser (bl.a. Molsbjergerne og Vadehavet) som baggrund for udformningen af fremtidige nationalparker. I forhold til Produktionsstruktur er der for det første gennemført en undersøgelse af High-Tech industrier i Øresundsregionen baseret på registerdata, ligesom arbejdet med Øresundsregionen har ledt til flere offentlige fremlæggelser. For det andet er gennemført analyser af regionale karaktertræk af fornybar ressourceudvikling i EU, baseret på REGIO-data, ligesom der er gennemført en socio-økonomisk analyse af fangst og fiskeri i Grønland. Inden for planlægning har forskningsgruppen i stigende grad fokuseret på nye regionale strukturer i Danmark i forbindelse med gennemførelsen af Kommunalreformen. Der arbejdes også med landdistriktpolitik og landskabsstyring. Og denne forskning har ledt til flere conferencefremlæggelser. Endelig gennemførte ReProPlan gruppen i december en 3 dages international temanetværksworkshop om Sustainability Strategy i Roskilde.

30 års jubilæumsseminar

Kort efter indflytningen i den nyistandsatte bygning 02, afholdt faggruppen i oktober et åbent seminar i anledning af 30 års jubilæet for oprettelsen af geografi ved RUC. Fagets studerende, kandidater, samarbejdspartnere m.fl. samledes om et seminar arrangeret af de tre forskningsområder i fællesskab. En af hovedpersonerne ved oprettelsen af faget på RUC, seniorforsker Steen Folke (Dansk Institut for Internationale Studier), berettede om fagets opstart. Dernæst blev der givet fire interessante indlæg af centrale personer i den internationale geografi, som hører til faggruppens faglige netværk: David Harvey (City University of New York), Derek Gregory (University of British Columbia), Ray Hudson (Durham University) og Marc Antrop (University of Gent). Seminaret afsluttedes med en velbesøgt reception i bygning 02. Konferenceindlæggene tilsammen med indlæg fra medarbejdere er planlagt publiceret i et temanummer af et internationalt tidsskrift.

Internationale Udviklingsstudier.

Forskningen ved Internationale Udviklingsstudier anskuer udviklingsproblemerne ud fra en tværvideenskabelig synsvinkel med vægt på institutionelle dynamikker og politiske praksisser samt på spillet mellem globale, nationale og lokale processer og aktører. Forskningen er organiseret i tre forskningsområder (se nedenfor), men der er samtidig blevet arbejdet med at udvikle en række nye forskningstemaer - såsom transnationalisme, migration og udvikling; politisk decentralisering og lokalpolitik i en udviklingssammenhæng; samt regionalisering i Asien - med henblik på dannelse af forskningsklynger og udvikling af større forskningsansøgninger .

Globalisation and institutional frameworks for industrial development

Forskningsområdet omhandler globale forandringsprocesser, industripolitikker og deres institutionelle forankring i udviklingslandene samt de institutionelle arrangementer, som giver de industrielle processer deres særlige form og dynamik/stagnation i forskellige dele af den 3. verden.

Der var i 2004 5 seniorforskere, 1 forskningsmedarbejder samt 4 ph.d.-studerende tilknyttet forskningsområdet. Sanne Lehmann Jørgensen

færdiggjorde sit ph.d.-studium med en afhandling omkring "Learning in Global Networks? Industrial Restructuring of Thai Manufacturers in the Automotive and Garment Commodity Chains".

Forskningen har stort set foregået inden for forskningsgruppen 'GlobAsia', som i løbet af året dels har færdiggjort et større bogprojekt, dels har udarbejdet en ny forskningsplatform. Sidstnævnte "GlobAsia - Asia between global and regional challenges" har tre fokusområder: 'transformation of Asian development models'; 'global networks - Asian networks'; og 'global and regional divisions of labour - skills and knowledge accumulation'.

Mere specifikt er der i forskningsområdet i 2004 arbejdet med: globaliseringsteori; USAs rolle som global stormagt, transnationale selskaber, globale varekæder og læring; softwareklynger; menneskelige ressourcer, refleksiv styring og virksomhedskultur; stat, industri- og teknologipolitik; krise og kriseteori i et historisk perspektiv, samt privatsektor udvikling. Af centrale publikationer kan i øvrigt nævnes: Kristen Nordhaug, Amerikansk hegemoni mellom samtykke og tvang. *Agora*, (4), s. 171-195, 2004; Laurids S. Lauridsen, Foreign Direct Investment, Linkage Formation and Supplier Development in Thailand during the 1990s: The Role of State Governance. *The European Journal of Development Research*, 16(3), s. 561-586, 2004. Forskere tilknyttet dette forskningsområde fungerede i løbet af året som eksterne referees; som medlemmer af redaktionskomiteer; som medlem af bestyrelsen for Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT); samt som medlem af et programstyre under Det norske Forskningsråd.

Political Culture, Conflict and Development

Forskningsområdet beskæftiger sig med spillet mellem politisk kultur, konflikt og udvikling, herunder sammenhængen mellem politiske og kulturelle institutioner og forståelsen af disses historiske forudsætninger i forskellige tredje verdens samfund. Sammenhængen mellem lokale og globale kulturelle artikulationer og genrer, identifikationsprocesser og spillet mellem sociale grupper, migration af mennesker og ideer samt de konfliktformer, der omgiver udviklingen

og konsolideringen af demokrati har områdets særlige bevågenhed.

Der var 4 seniorforskere, 4 junior-/post-doc forskere samt et antal ph.d.-studerende tilknyttet området i 2004. Ravinder Kaur færdiggjorde sit ph.d.-studium med en afhandling om "Narratives of Resettlement. Past, Present and Politics among 1947 Punjabi Migrants in Delhi."

Af centrale publikationer kan nævnes: Preben Kaarsholm. *City Flicks: Indian Cinema and the Urban Experience*, Calcutta, Seagull Books, 2004; Lisa Richey, *The Reproductive Health Paradox in Post-Adjustment Health Care*, *World Development* (31 (6), s. 923-40, 2004; Fiona Wilson, *Towards a political economy of roads: experiences from Peru*, *Development and Change* 35 (3), s. 525-546, 2004. Forskere tilknyttet dette område var bl.a. involveret i forskeruddannelseskurser i Indien og Uganda som del af ENRECA-aktiviteterne (se nedenfor); i referee arbejde; som gæsteforelæsere i udlandet; i bestyrelsesarbejde i forbindelse med praktisk bistandsarbejde (bl.a. Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder); i konsulentarbejde for bl.a. det engelske DFID; samt som medlem af RUF (Rådet for Udviklingsforskning).

Natural resource management and sustainable livelihood strategies

Dette forskningsområde beskæftiger sig dels med statens rolle, struktur og strategier samt decentral institutioners betydning i forhold til den lokale naturressourceforvaltning, dels med ressourceudnyttelsen og småbøndernes prioriteringer og strategier i relation til den lokale naturressourceforvaltning.

Der var i 2004 5 seniorforskere, 1 post-doc forsker samt et større antal ph.d.-studerende tilknyttet området. Ebbe Prag færdiggjorde sit ph.d.-studium med en afhandling omkring "Women Making Politics. Women's associations, female politicians and development brokers in rural Senegal."

Forskningen er foregået i relation til en række eksterne samarbejdsflader. Der kan for 2004 være særlig grund til at nævne projektet USEPAM (se neden for). Som centrale publikationer kan nævnes: Thorkil Casse (et al.), *Causes of deforestation in southeastern Madagascar: what do we know?*, *Forest Policy and Economics*, 6, s. 33-48, 2004; Christian Lund (sammen med Andrew Wardell) 'A la marge de la loi et au coeur de la politique locale. Colonisation agraire des forêts classées au Nord Ghana.' *Autrepart* no. 30 2004 pp. 117-34; samt Birch-Thomsen, T.; Buch-Hansen, M.; Hill, T.; Oksen, P.; Magid, J., *Integrating Knowledge*

Systems in the Search for Sustainable Natural Resource Management. I: R. Fincham, S. Georg, E.H. Nielsen (red.), Sustainable Development and the University: New Strategies for Research, Teaching and Practice. Howick: Brevitas 2004. Forskere tilknyttet dette forskningsområde fungerer i løbet af året som referees; som gæsteforelæsere i udlandet; som konsulenter for Danida eller danske konsulentfirmaer; som medlemmer af bestyrelser relateret til praktisk bistandsarbejde; som medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd; som medlem af Bestyrelsen for det Danske Institut for Internationale Studier samt som medlem af Danidas Styrelse.

USEPAM

Sammen med Institut for Miljø, Teknologi og Samfund (Tek-Sam) RUC, Geografisk Institut på Københavns Universitet samt Asian Institute of Technology (AIT) in Bangkok, er Internationale Udviklingsstudier involveret i det Danida-finansierede regionale program USEPAM ("University Support for Environmental Planning and Management"). Programmet omfatter Royal University of Phnom Penh i Cambodia, Hanoi Agricultural University, Vietnam samt National University of Laos (NUOL).

Internationale Udviklingsstudier er specielt involveret i Lao PDR, hvor en medarbejder fra instituttet har været udstationeret under frikøb gennem det meste af 2004, og hvor der også er et ph.d.-projekt under udførelse i samarbejde med USEPAM. Projektet har som følge af en vanskelig proces med at opnå diverse officielle godkendelser været ramt af en del forsinkelser, men i løbet af 2004 er en række aktiviteter blevet påbegyndt. På NUOL er under USEPAM programmet blevet oprettet et Centre for Environment and Development Studies (CEDS) med nu 11 faste medarbejdere. Dette center skal eventuelt inden for en kort årrække udvides til et egentligt nyt fakultet. Centret huser et ligeledes nyoprettet B.Sc. program i Environmental Management and Environmental Science. Programmet startede i oktober 2004 med 41 studerende og blev mødt med stor interesse generelt på NUOL. Internationale Udviklingsstudier bidrager med dels curriculum-udvikling såvel som syllabus-udvikling for specifikke kurser, hvortil en gruppe af medarbejdere på Internationale Udviklingsstudier har

bidraget. På CEDS er der også en GIS og Remote Sensing-enhed under udvikling. Den skal kunne tilbyde undervisning, støtte til forskning og selvstændig forskning.

Undervisningen på CEDS er forskningsbaseret og bl.a. som led i kapacitetsudvikling på NUOL er en forskningsstrategi for CEDS blevet formuleret. Forskningen inddrager miljø i bred forstand, og har således både en urban og rural komponent. Den rurale forskningskomponent er under udførelse som interdisciplinær forskning med en gruppe medarbejdere fra CEDS, Internationale Udviklingsstudier samt IRD (Institut de Recherche sur le Développement).

Det er ambitionen gennem USEPAM at støtte CEDS til at blive en central aktør inden for miljø og udvikling i Laos. En tilsvarende institution findes ikke i landet, og CEDS er blevet mødt med stor interesse fra både lokale miljøorganisationer samt internationale donorer og andre udviklingsorganisationer. Af konkrete eksempler på eksternt samarbejde kan nævnes STEA (Science, Technology and Environment Agency), en statslig koordinerende og rådgivende enhed, hvor CEDS medvirker til udviklingen af kurser for funktionærer i EIA (Environmental Impact Assessment), samt MRC (Mekong River Commission), hvor CEDS gennem den nationale enhed Lao National Mekong River Commission er ved at oprette en universitetsbaseret rådgivende enhed for forskningsbaseret input til MRC aktiviteter og policy udarbejdelse og implementering.

ENRECA-projekter i Indien, Uganda og Burkina Faso.

I tilknytning til ovenstående forskningsområder fortsattes to DANIDA-finansierede forskningsbistandsprojekter (ENRECA-projekter: Enhancement of Research Capacities in Developing Countries).

Det ene ENRECA-projekt "*Political and Cultural Institutions in Development*" sigter på styrkelse af forsknings- og forskeruddannelseskapaciteten ved Centre for Studies in Social Sciences i Calcutta (CSSS) og Centre for Basic Research i Kampala (CBR). En vigtig målsætning er at fremme et syd-syd samarbejde mellem den afrikanske og den indiske institution og disses lokale netværk, hvor RUC fungerer som katalysator, og kapacitetsudbygning i Uganda er det primære mål. Vigtige

aktiviteter er ph.d.-kurser og fælles forskningsseminarer i Indien og Uganda. Tre forskere fra CBR har i forbindelse med projektet opnået ph.d.-graden, og en fjerde er på vej.

Herudover er indiske post-doc forskere og forskningspraktikanter tilknyttet projektet i Calcutta. Et omfattende byhistorisk arkiv er blevet opbygget ved CSSS, bogudgivelse af udvalgte materialer herfra er påbegyndt, og et studie- og ressourcecenter etableret i det sydlige Calcutta. I Kampala opbygges med bistand fra Calcutta-centret et arkiv til dokumentation af populærkultur som forum for politisk debat i Uganda. Projektets forskningsresultater publiceres løbende i form af såvel working papers som bøger og artikler.

I 2004 har projektet gjort gode fremskridt, men der har også været tale om forsinkelser i forhold til de forventede resultater. I løbet af 2004 er både ph.d.-kurser og arkivarbejde i Calcutta gjort selvhjulpne og i stand til at fortsætte uden støtte fra ENRECA, mens de igangsatte arkivpublikationer er forsinkede. Færdiggørelsen af det sidste ugandiske ph.d.-projekt er ligeledes blevet forsinket, og forventes nu afsluttet i midten af 2005. I Kampala er der ydet vigtig støtte til samarbejde omkring ph.d.-kurser mellem CBR og Makerere University, og der er gjort gode fremskridt med opbygning af arkivet.

Der blev afholdt tre forskerkurser med deltagelse af lærere fra Internationale Udviklingsstudier, nemlig: "Indian cultural studies workshop", Bangalore, 2. - 7. februar 2004 med emnet "Rethinking the Cultural Turn"; "Ugandan cultural studies workshop", Kampala, 9. - 11. august 2004 med temaet "Globalisation and Post-Colonial Experiences in Africa"; "Ugandan industrialisation training and dissemination workshop" 23. - 24. august 2004 omkring 'The Challenge of Agriculture-Led Industrialisation in Africa', organiseret i et samarbejde mellem Centre for Basic Research and the Uganda Management Institute. Endelig blev der fra den 24. til den 26. august 2004 afholdt et internationalt forskerseminar i Roskilde/København omkring 'Popular Cultural Materials and Public Spheres', med eksperter fra Sydafrika, England, Indien og Danmark.

I det andet ENRECA-projekt, "*Capacity Building in Multidisciplinary Environmental Research*", søges forskningskapaciteten styrket ved Institut de Développement Rural, Université Polytechni-

que de Bobo-Dioulasso og ved Département de Géographie, Université de Ouagadougou i Burkina Faso. Projektet, der har løbet i siden 1995, bliver udfaset i perioden januar 2004 – januar 2006. I alt er der under programmet blevet publiceret mere end 15 artikler i tidsskrifter anerkendte under det franske CAMES-system for refereeet tidsskrifter og 1 ph.d.-grad ved universitetet i Reims er taget med støtte fra projektet, ligesom et andet ph.d.-studie er under afslutning gennem indskrivning ved universitetet i Benin.

Tidsskrifter

Nordisk Samhällsgeografisk redigeres af lektor Keld Buciek ved Geografi.

Hjemmeside

Der henvises til instituttets web-side: www.ruc.dk/inst.3. Her er studierne, forskningsområderne, medarbejderne m.v. nærmere omtalt.

Ph.d.-grader

I løbet af 2004 er 3 ph.d.-studerende på INTERNATIONALE UDVIKLINGSSTUDIER og én ph.d.-studerende ved Geografi blevet tildelt ph.d.-graden.

Videnskabelige medarbejdere:

6 professorer
1 adjungeret professor
1 emeritus professor
30 lektorer
3 adjunkter
1 docent
1 forskningsassistent
2 kandidatstipendiater
3 AC-medarbejdere
24 ph.d.-studerende
11 TAP-medarbejdere
1 Tap- Flexjob

Eksternt finansierede:

2 adjunkter
2 forskningsassistenter
24 ph.d.-studerende

Women Making Politics. Women's associations, female politicians and development brokers in rural Senegal

Af Ebbe Prag, Internationale Udviklingsstudier, Ph.d.

Afhandlingen viser, at kvinder i stigende omfang tager aktiv del i lokalpolitik i Senegal, hvor den lokalpolitiske scene består af en mangfoldighed af foreninger og organisationer. Selvom lokale kvindegrupper, bondeorganisationer, NGO'er, i princippet er a-politiske, har de udgjort platforme for kvinders deltagelse i politik. Via disse foreninger kan kvindelige ledere mobilisere mange stemmer, og dermed få indflydelse i de politiske partier og som lokalpolitikere i land – og bykommuner. En myte, som aflives, er, at kvinder skulle bedrive politik på en anden, og mere lovlydig og ærlig måde end mænd. Ligesom mænd, formår kvindelige politikere at etablere netværk, der kan aktiveres, hvor tjenester og gentjenester udveksles og politiske magtstrategier tager form. Afhandlingen viser således, at det politiske liv i Afrika ikke er præget af apati og stilstand, men af voldsom dynamik og aktivitet. På den anden side skal man ikke forvente, at grundlæggende politiske mønstre ændres blot fordi kvinderne gør deres entré.

Forskning om Øresundsregionens udviklingsmuligheder

Af Povl A. Hansen, lektor, fil. dr., Geografi

Siden 2000 har der på Roskilde Universitetscenter været etableret et forskningssamarbejde mellem Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier og Institut for Erhvervsøkonomi og Samfundsvidenskab om muligheder og forudsætninger for udviklingen af en sammenhængende region på tværs af Øresund, med fokus på erhvervssamarbejdet, uddannelse og forskning. Der har været et tæt samarbejde med forskere ved Lunds Universitet under hele projektførelsen.

I det europæiske samarbejde er der etableret en række grænseoverskridende projekter, hvis formål er at etablere nye regionale samarbejder på tværs af de nationale grænser. Baggrunden er dels den europæiske integrationsproces, og dels de ændrede konkurrencebetingelser for erhvervsudøvelse, som følge af globaliseringen. De ændrede betingelser giver nye muligheder for transnationalt samarbejde, der giver mulighed for etablering og udvikling af nye stedbundne rammebetingelser for beskæftigelse, uddannelse og erhvervsudøvelse.

Samarbejdspartnere i projektet har været Øresundsuniversitetet, Øresund Science Region, Øresund IT Academy og Øresund Environment Academy, der alle har bidraget med finansiering af projektet.

Projektet har resulteret i en række bøger og rapporter, der undersøger specifikke sektors transnationale regionale samarbejdsbetingelser i forhold til erhvervsstruktur, uddannelse og forskning på tværs af Øresund..

Projektets hovedproblemstilling har været: Hvilke erhvervsmæssige og institutionelle forudsætninger er der for etablering af et vidensintensivt samarbejde på tværs af Øresund?

Inden for IT-sektoren viser undersøgelsen, at IT-sektoren i Øresundsregionen, når denne ses samlet, har en betydelig styrke. Den er beskæftigelsesmæssigt på højde med det kendte IT-cluster i Stockholm (Kista). Der er lige mange beskæftigede de to steder. Derimod er forskningskapaciteten større inden for den offentlige forskning i Øresundsregionen. IT-sektoren har sit centrum i Københavns Amt og

omkring København, hvor ca. 80 % af de beskæftigede i hele Øresundsregionen findes. Forskningskapaciteten er mere ligeligt fordelt med 25 % i Skåne og 75 % på Sjælland samt undervisningsmæssigt med 35 % i Skåne.

På det private område viser undersøgelserne, at IT-sektoren ikke er specielt afhængig af offentlig forskning som f. eks. medicinalindustrien, derimod er sektoren integreret i et internationalt teknologisk netværk. Samtidig er forskningen på den private side stærkt afhængig af egne forsknings- og udviklingsressourcer, der medfører efterspørgsel efter højt uddannet arbejdskraft. På dette område kan der således med succes etableres et tværnationalt regionalt samarbejde på tværs af Øresund.

IT-sektoren har en lav ekstern forskningsandel, men en høj andel egen forskning. Undersøgelsen viser, at andelen af købt forskning indenfor IT-sektoren var betydeligt lavere end for ikke alene fremstillingsindustri generelt, men også for højteknologisk fremstillingsindustri. Andelen købt forskning i IT-sektoren var kun 8, 8 % sammenlignet med 23,2 % respektive 24,7 % for de to ovennævnte.

Et andet bemærkelsesværdigt træk er den lave andel indkøbt forskning fra offentlige forskningsinstitutioner, såvel danske som udenlandske. En vigtig årsag til IT-sektorens lave andel købt forskning fra offentlige institutioner er, at sektoren ikke i så høj grad har behov for den grundforskningsprægede forskning, som oftest karakteriserer offentlige forskningsinstitutioner.

På miljøområdet viser undersøgelsen et lidt andet billede. Beskæftigelsen i den deciderede miljøsektor er betydelig mindre end IT- området. Der er i Øresundsregionen samlet tale om ca. en fjerdedel af IT-sektorens beskæftigede. Undersøgelserne viser også, at miljøsektoren er stærk, ikke mindst forskningsmæssigt, og at Roskilde-området i denne sammenhæng indtager en betydelig position, med RUC, RISØ og DMU som vigtige forskningsenheder inden for miljøområdet. Inden for miljøområdet er forskningskapaciteten mere end en fjerdedel større end i IT- sektoren, selvom beskæftigelsen er betydelig mindre.

På miljøområdet betyder sektorforskningen meget, hvorfor de nationale institutionelle bindinger er betydeligt større end på IT- området.

Projektet viser klart, at der er en lang række barrierer for etablering af samarbejde på tværs af Øresund. Mens de kommercielle kontakter for længst er blevet internationale og globaliserede, så er der store institutionelle barrierer inden for forskning og uddannelse på det akademiske niveau. Samtidig viser undersøgelserne, at der er store forskelle mellem sektorerne med hensyn til deres afhængighed og kontakter til forskning.

Etablering af netværksstrukturer på tværs af regionens nationale grænser har været besværliggjort ikke mindst set i lyset af de stærke institutionelle bånd, som præger ikke alene bevillingerne til forskning, men også dele af en national forsknings- og uddannelsesstruktur. Selvom forskningen i sin natur er international, så er der bevillingsmæssigt stærke bånd, der modarbejder et nærmere samarbejde også på tværs af Øresund.

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund

På Institut for Miljø, Teknologi og Samfund retter forskningen og undervisningen sig mod de konsekvenser samfundets produktion og forbrug har for miljø, arbejdsforhold, levevilkår og regional udvikling. Instituttet har mere end 30 års erfaring med tværfaglige og problemorienterede forsknings- og undervisningsaktiviteter, med vægt på at skabe forandring og bidrage til regulering indenfor miljø- og arbejdsmiljøområdet, samt omkring levevilkår og udvikling på internationalt, nationalt og lokalt plan. Målet er at opstille miljømæssigt og socialt bæredygtige alternativer.

Instituttet varetager TekSam-uddannelsen, der uddanner kandidater til at udføre planlægningsopgaver inden for blandt andet miljø, transport, naturforvaltning og arbejdsmiljø i statsligt / kommunalt eller privat regi. Instituttet udbyder også en 'International Master of Science' – der er et to års fuldtidsstudie på engelsk. Der er uddannet mere end 1000 kandidater fra uddannelsen, der for tiden har omkring 350 danske og internationale studerende.

De 27 fastansatte videnskabelige medarbejdere dækker fagområder som biologi, sociologi, jura, geologi og ingeniørvidenskaber. Det specielle for instituttet er, at fagene går på tværs af hovedområderne naturvidenskab/teknologi og samfundsvidenskab. Den tværvidenskabelige tilgang er central, fordi der både på det offentlige og private arbejdsmarked er brug for akademisk arbejdskraft med kompetence til at overskue komplekse problemstillinger og fremstille nye løsningsorienterede veje. Det er instituttets ambition at uddanne sådanne kandidater, der kan deltage i samfundsplanlægningen inden for instituttets områder.

Undervisningen er forskningsbaseret, dvs. at instituttets forskning skal understøtte undervisningen. For tiden arbejdes der med følgende 7 forskningsområder:

- Bæredygtigt arbejdsliv
- Fødevarerproduktion, landbrug og bæredygtig udvikling
- International miljøplanlægningsforskning - miljøbistandsrelevant forskning
- Miljø, innovation, regulering og kommunikation
- Miljø og udvikling – det europæiske perspektiv
- Natur og ressourcer
- Transport, miljø og planlægning

Forskningsområderne er resultatet af en historisk udvikling og de udvikles i et stadigt dynamisk samspil med nye samfundsmæssige problemstillinger. 'Miljø og sundhed', 'natur og demokrati' og 'internationalisering af produktionen' er eksempler på aktuelle emner, som nu indarbejdes i instituttets undervisning og forskning, og hvor instituttets brede erfaringer giver grundlag for at tage nye samfundsmæssige udfordringer op.

Instituttet har omfattende nationale og internationale netværk og projekter, som bygger på traditionerne for tværvideenskabelig forskning, undervisning og kapacitetsopbygning inden for produktion, regulering og miljø.

Instituttets internetadresse: www.ruc.dk/teksam.

Aktiviteter i beretningsåret

Nedenfor nævnes nogle udvalgte aktiviteter, der foregik på instituttet i 2004.

Virksomheders indsats for et bedre psykisk arbejdsmiljø (VIPS)

Hvorfor er nogle virksomheder i stand til at gennemføre en succesfuld indsats for at forbedre det psykiske arbejdsmiljø, mens andre går i stå? Og hvordan kan virksomheder overvinde vanskeligheder og barrierer på vejen til et bedre psykisk arbejdsmiljø? Det er kernen i VIPS-projektet, som omfatter 15 større private og offentlige virksomheder. Virksomhederne er udvalgt inden for tre områder: Intensivt industriarbejde, omsorgsarbejde med mennesker og grænseløst vidensarbejde.

Virksomhederne skal selv planlægge og gennemføre forbedringerne, men forskerne går undervejs ind som sparringspartnere for nøgleaktørerne på virksomhederne bl.a. for at understøtte refleksioner i virksomhederne om de barrierer,

som viser sig undervejs. De deltagende virksomheder får også mulighed for undervejs at sammenligne sig med hinanden, idet der laves indledende og afsluttende spørgeskemaundersøgelser og kvalitative interviews.

VIPS gennemføres i et samarbejde mellem forskere fra Danmarks Tekniske Universitet, Arbejdsmiljøinstituttet, Center for Alternativ Samfundsanalyse og Roskilde Universitetscenter (Institutterne VIII og IV). Projektet startede 1. april 2004 og afsluttes medio 2007. Website: www.vips-projekt.dk.

Miljøkommunikation i produktkæder – Center for kemikalier i industriel produktion – KEMI

KEMI er et projekt, der udgør en del af en centerkontrakt (finansieret af Erhvervsfremmestyrelsen) om udvikling af LCA-baseret værktøj til vurdering af industrielle kemikaliers human- og økotoxiske egenskaber. Deltagere i projektet er: Dansk Hydraulisk Institut, Dansk Toksikologisk Center, Institut for Produktudvikling (DTU), TekSam, Hartmann, Skanska, Brøste, S. Berendsen, Ecolab og Akzo Nobel. Målet med TekSams del af projektet er at identificere kommunikative miljøstyringsstrategier og lave kapacitetsopbygning der gør det muligt for virksomhederne at etablere innovation interaktion i deres netværk. Projektet har foregået fra 2000 til 2004.

Demokrati og Naturforvaltning

I januar 2003 blev der etableret et *Forskningscenter for Demokrati & Naturforvaltning* med udgangspunkt på TekSam. Forskningscentret bidrager overordnet til udviklingen af en dybere forståelse af hvilke forhold i hhv. samfundet og naturen der er afgørende for en bæredygtig benyttelse af den danske natur. Centret har bl.a. til formål at samle og udvikle viden og erfaringer omkring: Involvering af borgerne i naturforvaltningen, forskellige aktørers rolle i naturforvaltningen, dilemmaer i forvaltningen samt de naturmæssige konsekvenser af planlægningen. Centret udgør et åbent netværksforum for alle forskere med interesse for temaet demokrati og naturforvaltning, og understøtter således de involverede forskeres arbejde og kendskabet til disses resultater. Information: www.ruc.dk/teksam/forskning/Forskningscenter/.

Indikatorsystemer i transport- og miljøpolitik

Projektets tema har været indikatorer og indikatorsystemer i relation til transportpolitik- og forvaltning, med særlig vægt på integration af miljømæssige hensyn og bæredygtighed med andre sektor-politiske mål. Konkret undersøges betydningen af den institutionelle forankring af mål-indikator- og overvågningssystemer mv. indenfor transportområdet i forskellige lande og på EU-plan i forhold til besluthedsorganisering og politikimplementering. En case er Det Europæiske Miljøagentur EEA's indikatorsystem TERM. Projektet har været finansieret af Transportrådet og har løbet over perioden: 01.08.01-06.03.04.

Virtuelt Center for Forskning i Logistik og Transport (CLG)

Centrets formål er at styrke dansk forskning inden for logistik og transport. Dette gøres via specifikke projekter samt netværksaktiviteter på tværs af centrets deltagere. Ambitionen i centret er desuden af skabe broer på tværs af metoder og discipliner og skabe nye metoder. Center for transportforskning på TekSam – FLUXs - andel er at bidrage med kvalitative analyser og scenarieværktøjer og desuden at lede delprojektet Koncepter og organisationsudvikling, der fokuserer på viden, kompetencer og læring.

Udover deltagere fra FLUX (på TekSam) deltager: ITT (DTU), CBS, HHÅ, Danmarks Transportforskning, Institut for Transportstudier. Projektperioden løber fra 2000-2006, og projektet er finansieret af: Det teknisk naturvidenskabelige forskningsråd.

Miljø i Laos, Cambodia og Vietnam – USEPAM-projektet

Instituttet har siden november 2002 været en central deltager i et Danida-finansieret projekt, der bidrager til opbygning af miljøuddannelser og miljøplanlægning i Laos, Cambodia og Vietnam. I daglig tale hedder projektet USEPAM – University Support to Environmental Planning and Management, da projektets konkrete opgave består i at yde støtte til opbygning af kapacitet på universitetsniveau i forskning og undervisning på miljøområdet. Der skal både udvikles uddannelsesforløb og kurser, igangsættes policy-relevant, anvendelsesorienteret forskning, og arbejdes med efteruddannelse og udvikling af Environmental

Information Systems og EIA-metoder til brug for igangværende og kommende miljøaktiviteter.

Danske parter i projektet er ud over TekSam, Geografisk Institut på Københavns Universitet og IU på RUC. De asiatiske parter er National University of Laos, Lao PDR, Royal University of Phnom Penh, Cambodia, Hanoi Agricultural University, Vietnam, samt Asian Institute of Technology i Bangkok, Thailand. Projektet løber over fire år til november 2006, og har et budget på ca. 16 mill. kr. Mere information på: www.usepam.org.

Tværvideenskabeligt tidsskrift

Tidsskriftet *Journal of Transdisciplinary Environmental Studies* 'TES' er et elektronisk tidsskrift:

<http://www.journaltes.dk/>, der bliver redigeret fra TekSam. Tidsskriftet blev igangsat af en international redaktionskomité i 2001 og i første fase placeret ved Instituttet. Tidsskriftet fokuserer på tværfaglig miljøvidenskab i relation til regulering og planlægning. Artikler om teoretiske, metodiske og praktiske tværfaglige erfaringer bliver prioriteret. Tidsskriftet retter sig både mod den akademiske og den 'praktiske' verden. Til dags dato er der udkommet 5 numre af TES.

Center for studier i arbejdsliv (CSA) er en forening, der arbejder på at styrke arbejdslivsforskningen i Danmark. Centret har ca. 500 medlemmer (forskere, undervisere, studenter og praktikere inden for arbejdslivsområdet) og udgiver det videnska-

belige tidsskrift 'Tidsskrift for Arbejdsliv', der udkommer fire gange om året. En ansat ved instituttet er hovedredaktør for tidsskriftet, og redaktionssekretariatet ligger også ved instituttet.

Internationalisering

TekSam tilbyder i 2005 for 6. gang et 'International Masters Course': *Environmental Policy and the Global Challenge - International, Regional and Global Perspective*. Fra 2003 blev uddannelsen for 1. gang udbudt som en 2.årig uddannelse, således at det nu er muligt at tage en TekSam-kandidatgrad på engelsk. Den internationale master har internationale og danske studerende med en bachelorgrad som målgruppe, og tiltrækker studerende fra mange lande. I de senere år er der optaget mellem 25-30 studerende på uddannelsen, der også tiltrækker en del udvekslingsstuderende. Mere information på: www.ruc.dk/tek-sam/international/.

Guidet organisatorisk selvudvikling på TekSam

Et behov for faglig fornyelse, etablering af en mere forpligtende arbejdskultur og læring om sikring af implementering af besluttede aktiviteter var blandt de elementer, der var baggrunden for at ansøge om midler til og efterfølgende igangsætte en proces om organisatorisk udvikling på TekSam. Midlerne til projektet blev søgt hos og bevilget af Udviklings- og Omstillingsfonden. Bevillingen indeholdt en del midler til ekstern konsulentbistand. Projektet omfatter følgende strenge:

Ny ledelse og ejerskab: Hvorledes fastholdes medarbejderskab til udviklingen på instituttet / universitetet samtidig med at strategiske udviklingsprojekter ikke drukner i uforpligtigende diskussioner?

Vidensdeling og strategisk kompetenceudvikling: Hvordan styrkes et læringsmiljø med større grad af vidensdeling? Hvordan gøres en sådan proces til et visionært arbejde med alles medejerskab?

Administrativ support af nye initiativer: Hvordan findes ressourcer til administrativ service og hvordan bliver det administrative personale aktiv medspiller fra idé til realisering?

Teamwork og læring: For at kvalificere diskussioner og beslutninger på instituttet samt sikre implementering af fælles beslutninger er der et behov for dels at 'samle' instituttet, dels at udvikle instituttets samlede teamworkkvalifikationer.

Projektet blev igangsat i forsommeren 2004 og løber over 2 år, finansieres delvist af Udviklings- og Omstillingsfonden med 564.000 kr.: www.ruc.dk/teksam/TekSam_udviklingsprojekt/.

Forskeruddannelser

Instituttets forskeruddannelse omfattede i slutningen af 2004 21 ph.d.-studerende. De fleste ph.d.-studerende er tilknyttet et af de to forskeruddannelses-programmer, som instituttet deltager i:

- MiljøVidenskab, der er et forskeruddannelsesprogram funderet på et samarbejde mellem Institut I, III og IV på RUC samt en række sektorforskningsinstitutioner.
- Teknologi & Samfund, der er instituttets samfundsvidenskabelige forskeruddannelses-program.

Ph.d.-forsvar i 2004

Rikke Lybæk forsvarede sin ph.d.-afhandling:
Guideline for Implementing Co-generation Based on Biomass Waste from Thai Industries - through implementation and organisation of Industrial Materials Networks
(12. maj 2004)

Mercy Kamara forsvarede sin ph.d.-afhandling:
The Golden Age of Genetic Engineering: A Challenge to Science?
(9. juni 2004)

Henrik Lambrecht Lund forsvarede sin ph.d.-afhandling:
Fagbevægelsen og bæredygtighed
(17. december 2004)

I 2004 har instituttet afholdt ph.d.-kurset

Det bevidste metodevalg
Kurset blev afholdt hen over foråret 2004.

Medarbejdere ved instituttet december 2004

Professorer: 6
Docenter: 2
Lektorer: 19
Adjunkter: 2
Adjungerede professorer: 4
Eksterne lektorer: 5
TAP'ere: 13
Kandidatstipendiater / ph.d.-studerende: 21

Eksternt finansierede

Adjunkter: 2
Lektor: 1
TAP'ere: 2
Forskningsassistent: 1

Fremtidens godstransport og Scenariевærkstedets metoder

Af professor Lise Drewes Nielsen

FLUX – Center for Transportforskning på Institut for Miljø, Teknologi og Samfund har i løbet af 2004 afsluttet to større samarbejdsprojekter (med konsulenter og forskere i Danmark), hvor RUCs bidrag har været fokuseret på udvikling og anvendelse af scenariевærkstedsmetoden inden for godstransport. Fra FLUX har Lise Drewes Nielsen og Per Homann Jespersen haft ansvar for forskningen.

Det første projekt har været Centerkontrakten 'Fremtidens transportkoncepter' under Erhvervsministeriet, hvor virksomheder inden for transportsektoren i samarbejde med konsulenter (fra Teknologisk Institut) og forskere (herunder RUC) havde til opgave at udvikle fremadrettede strategier for virksomhederne. Det andet projekt er et virtuelt forskningscenter 'Center for logistik og godstransport' (CLG) hvor forskere i et tværfagligt samarbejde forsker i transport.

Fra RUCs side har vi i projekterne valgt en indfaldsvinkel inspireret fra aktions- og interaktionsforskningen. Vi valgte den indfaldsvinkel at en fremtidig udvikling inden for transportsektoren skulle udforskes i tæt dialog med de aktører, der er involveret i transport. Det gælder virksomheder og for-

skere, men også en lang række andre interessenter inden for planlægning, politik, miljø, arbejdsmiljø, borgere, etc. Samtidig ønskede vi at bringe disse mange forskellige interesser sammen i nogle værkstedslignende forløb, med det formål at udvikle fremtidige transportkoncepter, som rummede mange flere aspekter af transportsektorens fremtidige udvikling, end der kunne produceres af virksomheder alene eller af forskere alene.

Vi valgte at videreudvikle og tillemppe metoder som 'Fremtidsværkstedet' og 'Scenariевærkstedet' således at det kunne anvendes inden for godstransport. Disse værkstedsformer har nogle ganske bestemte spilleregler for dialog, der sikrer, at alle bliver hørt. De etablerer endvidere et rum for kreativitet og nytænkning samtidig med at de er rettet mod at skabe handlingsforslag og forandringer.

Vi har afholdt tre værksteder inden for godstransportområdet. De har haft følgende titler:

Fremtidens citylogistik 2007 – rammer for udvikling af et transportkoncept. Formålet med dette værksted var at få afdækket hvilke fremtidige krav (i en bred samfundsmæssig forstand) en transportør kunne forvente i forhold til at distribuere varer i de danske større byer. Deltagere var aktører med konkrete erfaringer med citylogistik, fra transportører til chauffører og arbejdsmiljøprofessionelle.

Fremtidens jernbanetransport 2008 – udvikling af kombikoncepter. Formålet med dette værksted var med udgangspunkt i Raillion at tegne et billede af fremtidens krav til jernbanetransport af gods. Også her var deltagere aktører med konkrete erfaringer med jernbanetransport, men dog også mulige potentielle kunder, der vil satse på banetransport.

Fremtidens godstransport i Europa set med danske briller – med fokus på miljø, økonomi og regulering. Formålet med dette værksted var at tegne fremtidens billeder af godstransportsektorens udvikling frem mod år 2020 til brug for scenariekonstruktioner.

Værkstedets deltagere var en bred vifte af eksperter med indsigt i forskning, regulering og udøvelse af erhvervet.

Værkstederne har vist, at det er muligt at involvere en række af godssektorens aktører i udviklingen af scenarier og fremtidsbilleder inden for sektoren. Dermed opnås et meget mere varieret og nuanceret billede af drivkræfter og barrierer for sektorens udvikling, hvor brede samfundsmæssige interesser får plads i visionerne. Deltagerne deltog med stor entusiasme i værkstederne og der har efterfølgende været gode evalueringer af metoderne, hvilket også har vist sig i en stigende interesse i at anvende metoderne for andre temaer inden for transportområdet.

Forskningsmæssigt har arbejdet resulteret i en metodeudvikling og i handlingsperspektiver på transportområdet. Begge dele er rapporteret i adskillige konferencebidrag og publiceringer, også internationalt. Endvidere har erfaringerne fra projektet været anvendt i nye undervisningsaktiviteter på RUC med fokus på aktionsforskning.

Institut for Historie og Samfundsforhold

Profil og forskningsområder

Historiefaget på RUC har en særlig profil i forhold til de historiske institutter ved landets øvrige universiteter. For det første har instituttet, i overensstemmelse med universitetscentrets overordnede målsætninger, prioriteret interdisciplinære tilgange og konkret tværfagligt samarbejde. For det andet har mange af RUCs historikere lagt eksplicit vægt på historiefagets samfundsmæssige forankring, når det gjaldt spørgsmålet om relevans i udvælgelsen af emner i forskning og undervisning. I forlængelse heraf har historiefaget ved RUC, for det tredje, altid gjort formidlingen af historie til et omdrejningspunkt.

Herudover er det karakteristisk for Institut for Historie og Samfundsforhold, at det er den kulturhistoriske forskning, der står stærkest. Sammenlignet med andre historiske institutter i Danmark kan instituttet fremvise en stor bredde og variation i de kronologiske og emnemæssige områder, der bliver gjort til genstand for kulturhistoriske undersøgelser, samtidig med, at der kan peges på nogle markante, samlende indsatsområder for netop den kulturhistoriske

forskning. Denne prioritering kommer selvsagt også til udtryk i de løbende undervisningstilbud og i de projekter og afhandlinger, der skrives af de studerende ved instituttet.

Der kan peges på navnlig tre områder, hvor instituttets ansatte bidrager med deres forskning: En række projekter ved instituttet har hentet inspiration i nyere international forskning i historiekultur, forstået som et samfunds mangeartede *brug af historien*. Det afgørende er i denne forbindelse at undersøge de mangfoldige sammenhænge, hvori historiebrug indgår i samfundsliv og samfundstænkning, og at analysere, hvordan historiebevidsthed udgør en central dimension i såvel den kollektive som den individuelle identitetsdannelse.

Flere af instituttets ansatte undersøger bl.a. udviklingen af erindringsfællesskaber som et centralt element i (national, social, religiøs, partipolitisk eller anden) identitetsdannelse. Bl.a. analyseres virkningshistorien af større politiske begivenheder eller samfundsmæssige omvæltninger, med særlig interesse for hvordan forskellige grupper og individer erindrer - og bruger - samme historiske fænomen på forskellig vis. Instituttets historikere beskæftiger sig også med den mere bevidste og legitimerende fortidsfortolkning i politiske sammenhænge, ikke mindst i situationer, hvor samfund står over for brud med en hidtil kendt orden og dertil hørende fortidsfortolkning. Dertil kommer analyser af de kollektive erindringer om f.eks. køn, familie og samfundsmoral i historisk belysning, der kan være med til at forklare såvel kontinuitet som forandringer i holdninger og adfærdsmønstre.

En anden gruppe projekter ved instituttet knytter sig til studiet af fortidens *forestillingsverdener*. Hvordan har mennesker til forskellig tid opfattet sig selv, hinanden og deres samfund? Hvilke ideer har de haft om natur og religion, magi og videnskab, sygdom og død, køn, kærlighed og seksualitet etc.? Og hvorfor og hvordan har disse ideer forandret sig over tid?

Denne gruppe af projekter samler sig således om at indkredse fortidige samfunds selvforståelse, ideologi, identitet, moral, normer og værdier. Ikke kun som "tidsånd" vel at mærke, men med blikket rettet mod kulturens sociale diversitet og ofte konfliktfyldte sammensathed. Ej heller

kun som ideer og tanker, men i særlig grad i form af konkret kulturel praksis, i hverdagslivets vaner, omgangsformer, symbolbrug, ritualer, gestik osv.

Den tredje gruppe af instituttets projekter kan samles under overskriften *social orden*. Dette begreb viser hen til en række centrale problemstillinger ang. magtforhold og sociale strukturer under skiftende historiske vilkår: Hvordan konstitueres magt under forskellige samfundsforhold? Hvornår og hvordan kan man tale om, at magt erobres, opbygges, udvikles, legitimeres? Hvordan er forholdet mellem interesser og ideologi, konsensus og kontrol, deltagelse og disciplinering? Hvad kendetegner forskellige samfunds konfliktprocesser og eksklusionsmekanismer? Og hvordan reagerer politiske systemer og sociale strukturer i konflikt-, krise- eller krigssituationer? Forholdet mellem stat, samfund, grupper og individer er et fælles omdrejningspunkt for alle disse spørgsmål.

Uddannelse

Instituttet udbyder en kandidatuddannelse - i historie. Studiets meget åbne struktur betyder, at kandidaternes profil ud over en grundlæggende historiefaglighed væsentligt bestemmes af deres individuelle studieforløb og valg af kombinationsfag og toninger (se nedenfor).

Studienævnet for Historie har udarbejdet ny studievejledning. Som andet af studienævnets arbejde må dette bl.a. ses som en forfølgelse eller opfyldning af de mål, der er sat i RUCs udviklingskontrakt. I denne sammenhæng skal også peges på vores systematiske arbejde med at styrke kvaliteten i uddannelsen gennem hensigtsmæssig udnyttelse af vejledernes forskning og pædagogiske forcer samt gennem løbende evalueringer af studier og undervisning.

Historie modtager sine studerende såvel fra den humanistiske som fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Samarbejdet mellem disse studerende med noget forskellige forudsætninger er meget frugtbart for studiemiljøet og fagets profil. Studiets gevinst er en bredere vifte af teoretiske og emnemæssige tilgange, end hvis en enkelt basisuddannelse var dominerende forudsætning. Som i de foregående år har vi desuden optaget et mindre antal studerende udefra direkte på kandidatuddannelsen - en del med

indslusning via bachelormodulet. Vi har haft gode erfaringer med at integrere disse studerende med de studerende fra RUCs egne basisuddannelser.

Særlige initiativer mhp. nye erhvervsfunktioner for historiekandidater

For at give de studerende mulighed for at erhvervsrette deres studium med særlige kompetencer udbyder vi tre såkaldte *toninger*:

"Museumsformidling" i samarbejde med faget Kommunikation og "Kulturmiljø - kulturelle værdier i landskaber og bebyggelse" i samarbejde med faget Geografi og med Arkitektskolen i Aarhus. Denne sidste sigter specielt mod at forberede til erhvervsfunktioner inden for kulturforvaltningen i stat, amter og kommuner. I løbet af 2004 har instituttet i samarbejde med Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier og Institut for Erhvervsøkonomi og Samfundsvidenskab på RUC skabt forudsætninger for etablering af en ny tredje toningsuddannelse i "European Studies", som starter optag i efteråret 2005.

I relation til kandidaternes jobmarked har vi også fortsat stor glæde af samarbejdet med RUCs Centrale Praktikordning og søger at øge antallet af historiestuderende, der gennemfører et praktikforløb undervejs i studiet. Studielederen har været medlem af den Centrale Praktikordnings studienævn.

I lighed med det foregående år har der i 2004 været afholdt en "*erhvervsdag*" med henblik på at styrke de studerendes kendskab til erhvervsmuligheder efter afsluttet studium, et arrangement, der havde stor tilslutning. De studerendes interesse for deres senere beskæftigelsesmuligheder er stigende i disse år, og "*erhvervsdagen*" vil herefter blive fast element.

Nordisk ph.d.-kursus

Europæiske Kulturstudier, som er et fælles ph.d.-program for Institut for Historie og Samfundsforhold og Institut for Sprog og Kultur, afholdt et meget vellykket nordisk ph.d.-kursus på Roskilde Vandrehjem ved Vikingemuseet fra 25.10. - 28.10. 2004. Kurset var tværfagligt, og der deltog 18 ph.d.-studerende fra Danmark, Sverige og Norge inden for fagene litteratur, historie, filosofi og religionsvidenskab. Kursusdeltagelse udløste 8 ECTS point. Kurset modtog økonomisk støtte fra

Danmarks Forskerskole i Historie og Forskerskolen i Kultur, Litteratur og Kunstfag.

Kursusarrangørerne var professor Wolf Wucherpennig, ph.d.-studerende Iben Vyff og professor Anette Warring.

Kursets tema var 'Moderniseringens to ansigter' og tog udgangspunkt i, hvordan moderniseringens dynamik har brudt sammenhængen mellem det universelle og det partikulære og ført til samfundsmæssige og åndelige fragmenteringer og uddifferentieringer, alt imens verden er blevet mere abstrakt og mere standardiseret. Den har aflivet og nyskabt samfundsformer og -grupper, institutioner, medier og former for kunst og kommunikation, sociale normer, nationale, sociale og personlige identiteter. Alt dette har affødt en vedvarende spænding mellem forskellige slags konservative og revolutionære bevægelser, mellem nostalgi og fremskridtstro, døds kult og ungdomsdyrkelse, en fascination af den nyeste mode og en længsel efter traditionsbundne fællesskaber og komplementære kønsroller. Ved siden af det findes der forskellige forsøg på at udholde ambivalenser og at bevæge sig i det foreløbige og fragmentariske.

Kurset behandlede tre aspekter i dette bevægelige spændingsfelt: religion, de intellektuelle og køn, og rettede opmærksomheden på følgende spørgsmål: Er der tale om et brud mellem religion og oplysning eller om en omkalfatring af religiøse holdninger? Er religiøse holdninger overhovedet mulige efter filosofiens principielle afkald på metafysikken? Er de intellektuelle en social gruppe, eller er de defineret gennem deres holdning til moderniseringsprocessen? Hvad er de intellektuelles forhold til en forandret forståelse af kunst og kulturproduktion? Er den moderne kvinde markør for emancipation og fremgang eller for destruktion og det forgangne? Og er kønnenes bevægelse mod en mere lige position i samfundet forenelig med en idé om kønsmæssig forskel, eller er den betinget af en forestilling om almene menneskelige fællestræk og universelle rettigheder?

Kursusprogrammet bestod af forelæsninger med efterfølgende diskussion og af workshops, hvor de ph.d.-studerende fremlagde deres forskningsprojekter eller nogle af projekternes delresultater til kommentarer og diskussion. Efter en indledning af Anette Warring, talte Martin

Kylhammar, professor ved Linköpings Universitet om "Den tidlöse modernisten", Henrik Kaare Nielsen, lektor, Aarhus Universitet om "Modernitet og identitet", Karin Lützen, lektor, RUC om "Drømmen om i går - tradition, modernitet og nostalgi", Thomas Bredsdorff, professor, Københavns Universitet om "Fornuft, emotion og oplysning", Yvonne Maria Werner, docent, Lunds Universitet om "Katolsk motkultur, modernitet och nationell identitet", Morten Thing, forskningsbibliotekar, RUC om "De kulturradikale intellektuelle i mellemkrigstiden", Wolf Wuchterpfennig, professor, RUC om "De intellektuelles kunstneriske identitetsarbejde", Hilda Rømer Christensen, forskningskoordinator talte om "Ligestillingsdiskurser i det 20. århundrede, og Anne-Birgitte Richard, lektor, RUC afsluttede med en forelæsning om "Historiens krop: kvindernes kamp med bios, kosmos og logos". Kurset blev meget positivt evalueret af kursudeltagerne.

Humaniora Festival

I 2004 arrangerede de humanistiske institutter ved Roskilde Universitetscenter, i Øresundsuniversitetets regi, i samarbejde med Københavns Universitet, Malmø Højskole og Lunds Universitet for første gang en Humaniorafestival. Det var festivalens formål at synliggøre, at humanistisk forskning bidrager til den samfundsmæssige refleksion over centrale spørgsmål og give borgerne indblik i, hvordan humanistisk forskning inden for sprog, kultur, samfundsforhold, historie, kommunikation, psykologi og filosofi giver mennesker input såvel til den personlige, individuelle refleksion som til diskussionen af, hvor det moderne samfund er på vej hen. Festivalen præsenterede et bredt udsnit af den forskning og undervisning, der foregår på centerets humanistiske institutter. Programmet rummede flere forskellige aktiviteter som foredrag, udstillinger og radiobiograf, og der var samtidig mulighed for rundvisning på Roskilde Universitetscenters bibliotek.

Festivalen præsenterede følgende forelæsninger:

- Lektor Søren Schou: 1950'ernes glemte eksperimenter - eller historien om, hvordan nogle gode forfattere forsvandt ud af den litterære kanon.
- Lektor Birger Steen Nielsen: Nationalparker i Danmark - borgerinddragelse: Fine ord eller realiteter? Fortælling fra et aktionsforskningsprojekt.
- Professor Ib Poulsen: Fra DR til Eva - om TV-avisens udvikling fra 1965 til i dag. Foredraget er illustreret med eksempler fra perioden.
- Lektor Ib Martin Jarvad: Hugo Grotius: Hvordan kom det sig at en klassisk humanist og sprogforsker blev grundlæggeren af den moderne natur- og folkeret?
- Lektor Dan Charly Christensen: Naturforsker-mødet i Roskilde i 1847 - Grundtvig, Ørsted og den skandinavistiske ide.
- Lektor Kim Rasmussen: Institutionsbrugere og fotografi - oplæg og fotoudstilling.
- Professor Peter Olsén: Nye arbejdsformer og psykisk arbejdsmiljø.
- Professor Bent Preisler: Engelsk i Danmark - om brug af det engelske sprog i Danmark.
- Professor Anette Warring: Hvilken rolle spiller brugen af historien i nutiden? - belyst gennem eksempler på grundlovsfejring.
- Adjunkt Lisbeth Thorlacius: Pariserbilleder - god og dårlig smag.
- Lektor Vincent F. Hendricks: Teknologifilosofi - hvilke samfundsmæssige normer, krav og behov, hvilken etik relaterer til den teknologiske udvikling?
- Ph. d.-studerende Peer H. Hansen: Stay Behind - hvilken rolle spillede forestillingerne om den kommunistiske trussel i efterkrigstiden? Og hvorfor er den kolde krig et så 'hot' emne i nutiden?
- Lektor Finn Sommer: Statslig modernisering - konsekvenser for kontorfunktionærer.

- Professor Arne Thing Mortensen: Peter Zinker-nagel (1921-2003) - et portræt af en dansk filosof.
- Adjunkt Lars Jensen: Tasmaniens sidste dron-ning.
- Forskningsadjunkt Bente Halkier: Kan man spise dårlig samvittighed? Om danskeres for-hold til mad og risiko.
- Lektor Kirsten Holst Petersen: En dansk, tas-mansk forbindelse.

Festivalens radiobiograf bød på følgende:

Højholt i Luften

Foruden et omfattende forfatterskab har multi-kunstneren Per Højholt også en stor mængde radiooptrædener på samvittigheden. Højholt i Luften er en svævetur med Per Højholt ind og ud og rundt omkring de sidste 40 år, hvor han som forfatter har optrådt i radioen.

Tilrettelæggelse: Cand. mag. Jacob Kreutzfeldt, studerende på dansk.

Spindoktorerne – en etisk udfordring?

Forholdet mellem politikere og offentlighed har undergået en række forandringer de senere år, ikke mindst pga. spindoktorernes indtog i dansk politik. Hvilke politiske og etiske udfordringer stiller professionaliseringen af den politiske kom-munikation? Medvirkende: Jacob Dahl Rendtorff, lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, RUC; Klaus Kjøller, forfatter og lektor på Københavns Universitet; Kurt Strand, studievært i Profilen.

Tilrettelæggelse: Kristian Ruby, studerende på IU og Historie

Døds kandidaterne

En montage om tyske soldater, der blev tilbageholdt efter befrielsen i 1945 for at rydde landminer på den jyske vestkyst. Som krigsfanger blev de unge mænd beordret ud i minefelterne, og hver femte mistede livet eller blev kvæstet under aktionen. I programmet medvirker bl.a. historiker og jurist Helge Hagemann og Willy Bjerregaard, søn af en tidligere minerydder.

Tilrettelæggelse: Robert Barkman, Heidi Lollike Lund og Charlotte Wentzel, studerende på Kommunikation.

Natten

Natten er en abstrakt radiofortælling, som søger at indfange lyden af natten. Hovedpersonerne er nogle af nattens særlige eksistenser: nattevagten på et sindssygehospital og politimænd på natpatrulje. Udsendelsen har været nomineret til den prestigøse radiopris Prix Future.

Tilrettelæggelse: Cand. comm. Thomas Haugaard.

Kærlighed og køn – fra skæbne til stil?

Kærlighed og kønsroller er under hastig forandring, synes sociologer og seksualforskere at være enige om. Den kromosombestemte kønslige skæbne bliver i senmoderniteten gradvist erstattet med en mangfoldighed af forskellige seksuelle identiteter, som ikke er gensidigt udelukkende og kan vælges til og fra efter forgoftbefindende.

Valg af partnere og seksuel orientering sker på markedsvilkår og indgår på lige fod med andre eksistentielle valg i skabelsen af den enkeltes livsfortælling. Hvad betyder de moderne livsvilkår for vores selvopfattelse, og hvilke konsekvenser har de mange valg for vores forhold til andre mennesker? Medvirkende: dr. scient. soc. Henning Bech, lektor i sociologi på Københavns Universitet; Nina Frank, chefredaktør på livsstilsmagasinet Woman.

Tilrettelæggelse: Henrik Moltke og Kristian Ruby, studerende på IU og Historie.

Instituttets stillingsstruktur pr. 31.12.2004

Professorer: 3

Lektorer: 10

Adjunkter: 2

Undervisningsassistenter: 1

Ph.d.-stipendiater: 4

TAP'ere: 2

TEK-TAP'er: 1

Institut for Sprog og Kultur

Ved Institut for Sprog og Kultur forskes der i sprog, litteratur, kultur og medier.

Instituttets medarbejdere arbejder med systematiske beskrivelser og analyser af sprog, litteratur, kultur og medier, med sprogets, litteraturens, kulturens og mediers liv, funktion og forandring i samfundet og med hvordan sprog, litteratur, kultur og medier kan formidles og læres.

Institut for Sprog og Kultur rummer fire fag, Dansk, Engelsk, Fransk og Tysk og den tværfaglige uddannelse Kultur- og Sprogødestudier. Dansk kan i kombination med virksomhedsstudier læses i en toning Public Relations. Derudover underviser instituttets medarbejdere på den humanistiske basisuddannelse, både den almene og den internationale.

I 2004 har instituttet arbejdet på at omsætte sin faglige udviklingsplan, *Strategiplan 2003-2007*, i praksis inden for forskning, uddannelse, herunder ph.d.-uddannelse, og forskningsformidling.

Forskergrupper og -netværk

Et vigtigt element i udviklingsplanen er at styrke instituttets interne forskningsorganisering. Forskningen er organiseret på tværs af fagene i fem tyngdepunkter:

- Funktionel grammatik og pragmatik
- Sociolingvistik, Samtaleanalyse, Sprogpedagogik og Sociokulturelle Spørgsmål: SCALPS
- Litteratur og æstetik
- Kulturstudier
- Medier og kultur

2004 har været præget af stor aktivitet. Grupperne har dannet ramme om fremlæggelser af gruppedlemmers forskning, herunder af ph.d.-studerende, om gæsteforelæsninger af forskere fra ind- og udland, om temadage og –seminarer, om udgivelsesprojekter og om planlægning og afholdelse af konferencer.

Grupper af medarbejdere deltager samtidigt aktivt også i eksterne netværk. Det gælder *Det*

sproglige polyfoninetwork, støttet af SHF, og LOKE, et nordisk PR-netværk, hvor instituttet for begges vedkommende stiller hovedkoordinatoren. I 2004 er *Forskningsnetværk om historiefortælling i organisationer* blevet dannet med deltagelse af både forskere og praktikere. Andre vigtige netværk er *Grammatikaliseringsnetværket*, forskningsnetværket om samtaleanalyse MOVIN, *Sprog- og kulturnetværket*, *Avantgardernes aktualitet og genkomst*, *Classicisme et Lumières*. Medarbejdere er bestyrelsesmedlemmer i *Det nationale netværk for kulturforskning og kulturanalyse*, i *Association scientifique franco-danoise ASFD* og i *European Australian Studies Association EASA*.

Flere medarbejdere har bidraget til Statens Humanistiske Forskningsråds udvikling af nye forskningstemaer som medforfattere til temareporterne *Kulturens fremtid: Æstetik uden grænser* og *Humanistisk viden i et vidensamfund* og som medlem af SHFs arbejdsgruppe *Sprog og magt*.

Uddannelse

Efter optaget sommeren 2004 fordeler de studerende sig på fagene med 444 på dansk, 158 på engelsk, 40 på tysk, 51 på fransk og 375 på Kultur- og Sprogødestudier. Den generelle stagnation i tilgangen til fremmedsprog mærkes også på instituttet, men på trods heraf havde engelskfaget en betydelig fremgang. For at styrke samarbejdet om uddannelserne og forbedre ressourceudnyttelsen sluttede de tre fremmedsprog sig sammen i ét studienævn, *Studienævnet for Fremmedsprog*. Tyskfaget har fortsat samarbejdet med Germansk ved Københavns Universitet, således at studerende kan følge undervisning begge steder.

Væksten i instituttets yngste fag, Kultur- og Sprogødestudier, er toppet, og faget kan se frem til en mere stabil udvikling. Med overflytninger af personale, nyansættelser af adjunkter og opslag af et professorat er Kultur- og Sprogødestudier blevet konsolideret.

Det er karakteristisk for instituttets fag, at de tilbyder de studerende at kvalificere sig både med henblik på undervisning i gymnasieskolen og med henblik på det brede arbejdsmarked for humanister. Studieordningerne er indrettet med et dobbelt erhvervssigte, og sammenlignet med andre institutter finder en forholdsvis stor del af sprogfagenes kandidater beskæftigelse uden for uddannelsessektoren. Efter at der med gymnasie-

reformen er indført et nyt valgfag i gymnasiet, *kulturforståelse*, har Kultur- og Sprogødestudier arbejdet på at udvikle en åben uddannelse henvendt til gymnasielærere, der ønsker undervisningskompetence i det nye fag, og til andre professionsgrupper med behov for viden om kultur- og sprogødestudier.

Den nye uddannelsesbekendtgørelse for universitetets uddannelser og gymnasireformen har stået i centrum i det forløbne år. Instituttet har bidraget aktivt til arbejdet med at formulere kompetencekrav til fremtidens gymnasielærere i Videnskabsministeriets *nationale faggrupper* og til arbejdet med gymnasielærernes efteruddannelse i Rektorkollegiets regi og i Roskilde Amt (se ndf.).

Ph.d.-uddannelse

I 2004 har instituttet i kraft af fondsfinansierede stipendier og medfinansiering fra universitetets side kunnet ansætte flere ph.d.-studerende. Ved årsskiftet var 15 ph.d.-studerende i gang i ph.d.-programmerne *Europæiske Kulturstudier* (i samarbejde med Institut V) og *Sprogvidenskabelige Studier*. Instituttet samarbejder endvidere med Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi om programmet *Kommunikation, medier og journalistik*.

Samarbejdet om Forskerskole Øst med Københavns Universitet og CBS har udviklet sig positivt med et godt udbytte for både ph.d.-studerende og vejledere. Instituttet har igen i 2004 udbudt sprogvidenskabelige forskerkurser på RUC som led i skolens faste kursusudbud. Europæiske Kulturstudier har den 27.-28. oktober afholdt et velbesøgt forskerkursus, *Modernitetens to ansigter*, i samarbejde med Forskerskolen i Kultur, Litteratur og Kunstfag og Forskerskolen i Historie. Instituttet samarbejder endvidere med Georg Brandes-Skolen om udbud og afholdelse af litterære forskerkurser.

For at styrke forskeruddannelsesmiljøet er flere ph.d.-studerende blevet samlet fysisk omkring institutkernen. Også oprettelsen af en ph.d.-koordinator-funktion har vist sig at have en positiv, miljøskabende virkning.

Centre

Instituttets medarbejdere engagerer sig i stigende grad i udadvendte aktiviteter. Instituttets *centre* er kendetegnet ved at forbinde en faglig-forsknings-

mæssig aktivitet med udadvendt formidling til særligt interesserede eller til en bredere offentlighed.

I 2004 blev *IRIS, Center for Sprog- og Kulturpædagogik* oprettet. Formålet er at centret skal danne ramme om forskning, undervisning, formidling og rådgivning om sprog, kultur og internationalisering. Sprogene omfatter både fremmedsprogene – især engelsk, tysk og fransk – og dansk som fremmed- og andetsprog. IRIS blev åbnet med konferencen *Andetsproget i arbejde*.

Et nyt center, *Center for historiefortælling*, er blevet forberedt mhp. oprettelse i 2005. Centret skal udgøre et forum, hvor forskere og praktikere mødes og samarbejder om at udvikle teori og metode i historiefortælling og organisationskommunikation.

Center for Østrigsk-Nordiske Kulturstudier har eksisteret i en årrække som en meget aktiv ramme om forskning og forskningsformidling. Centret er af den østrigske ambassade blevet bedt om at arrangere et internationalt symposium om østrigsk identitet i anledning af den Østrigske Republiks 60-års-fødselsdag i 2005.

Konferencer

Andetsproget i arbejde – åbningskonference for *IRIS, Center for Sprog- og Kulturpædagogik* – fandt sted den 22.-23. januar. Anledningen var den nye lov om undervisning i dansk som andet-sprog, Danskuddannelsesloven, der gør dansk-undervisningen mere orienteret mod erhvervsliv, arbejdsmarked og arbejdspladskultur. Med danske og udenlandske oplægsholdere og 75 deltagere fra Danmark, Norge, Sverige og Island lagde konferencen grunden til et internationalt netværk med fokus på andetsproget på arbejdspladsen. Konferencen blev støttet af Integrationsministeriet. En publikation med conferencebidrag er under udarbejdelse.

Historiefortælling i praktisk kommunikation den 3. juni i anledning af udgivelse af en bog af samme navn (red. Susanne Kjørbeck). Konferencen, der blev afholdt i samarbejde med Roskilde Universitetsforlag og Advice A/S, var velbesøgt af forskere og praktikere inden for feltet.

Broadcast Talk om talesprog og talt sprog i medierne blev afholdt af forskergruppen *Medier og Kul-*

tur den 30.9.-2. 10. Konferencen samlede deltagere fra England, Israel, Italien, Norge og Danmark.

Rigsfællesskabet – Ånd eller bånd blev afholdt af forskergruppen *Kulturstudier* den 3. december. Foruden en række forskere deltog de tre nordatlantiske medlemmer af Folketinget. Som afslutning på konferencen blev en ny publikationsrække *Kult* præsenteret.

Dansk nu – på langs og på tværs fandt sted på RUC den 9. december på initiativ af prof. Ib Poulsen i samarbejde med adjunkt Gitte Ingerslev, DPU. Konferencen, der blev åbnet af undervisningsminister Ulla Tørnæs, havde med de netop udkomne PISA-rapporter et højaktuelt emne. I konferencen deltog for første gang forskere og undervisere i danskfaget fra alle dele af uddannelsessystemet samt repræsentanter for Dansk lærerforening og Undervisningsministeriet.

Endvidere bidrog flere forskere til *Humaniora-festivalen* på RUC den 24. 4. som led i de humanistiske fakulteters Øresundssamarbejde (Lund, Malmø, København, RUC).

Efteruddannelse af gymnasielærere

Instituttet har bidraget aktivt til udvikling af efteruddannelsestilbud til gymnasielærere i Roskilde Amt. I samarbejde med et konsortium af gymnasieskoler og VUC i amtet har instituttet udviklet og afholdt efteruddannelsesmoduler i *almen studieforberedelse* og *almen sprogforståelse*. *IRIS* har fået støtte af Undervisningsministeriets pulje til udvikling af nye efteruddannelseskurser. Med projektet *Sprogtilegnelse og ungdomskultur* afprøves et nyt, case-baseret efteruddannelseskoncept, der henvender sig til sproglærere både i de almene og i de erhvervsgymnasiale uddannelser.

Sprogpolitik og sprogkompetencer

Med den intensiverede internationalisering af universitetet og tilbud om hele engelsksprogede uddannelser er sprogpolitiske spørgsmål kommet i centrum for opmærksomheden. På baggrund af forskning i sprogpolitiske emner har instituttet bidraget med analyser og oplæg til udformning af en sprogpolitik for universitetet og har stillet ekspertise til rådighed for den offentlige debat.

Tilbud til studerende og ansatte om at udvikle sproglige kompetencer er vigtige elementer i en sprogpolitik. Universitetet har gennem 10 år udviklet og tilbudt danskundervisning til udenlandske studerende, både til udvekslingsstuderende og gennem de seneste år også til studerende, der skal bestå studieprøven med henblik på optagelse til en hel uddannelse. Et godt samarbejde med Roskilde Sprogcenter har ført til stigende aktivitet og flere ansatte. Fra 2005 skal danskundervisningen formelt indgå som en del af instituttets virksomhed.

Flere og flere af RUCs uddannelser udbydes på engelsk – en udvikling, der stiller krav til de ansattes engelskkundskaber. Engelskfaget har påtaget sig opgaven at udvikle og tilbyde kurser i akademisk engelsk til lærere, der skal undervise på engelsk, og til teknisk-administrativt personale, der skal servicere på engelsk. Dette tilbud er blevet godt modtaget af RUCs ansatte, og forespørgsler også fra studienævn og fra andre institutioner tyder på en generelt stigende bevidsthed om de sproglige udfordringer, som internationaliseringen fører med sig.

Ph.d.-grad

Lars Christian Steenberg: *Fortællingens retorik – en afhandling om retorisk styring i nordiske fortællinger.*

Instituttets ansatte

5 professorer
1 docent
18 lektorer
4 adjunkter
2 forskningsstipendiater
2 studielektorer
1 studieadjunkt
15 ph.d.-studerende
1 forsker i puljejob
8 TAP'ere

Anvendt samtaleanalyse:

Samtaleanalyse som metode for kommunikationsanalyse og rådgivning

Af lektor Susanne Kjærbeck

Hvordan er talesproget bygget op, hvordan analyserer man det, og er det muligt at rådgive om mundtlig kommunikation i samtaler? Det er spørgsmål, som optager mig, og som jeg for nylig har beskæftiget mig med i to antologier – i "Samtalen på arbejde – konversationsanalyse og kompetenceudvikling" (Birte Asmuss & Jakob Steensig (red), Samfundslitteratur, 2003) og i "Historiefortælling i praktisk kommunikation" (Susanne Kjærbeck (red), Roskilde Universitetsforlag, 2004).

Det er stadig en udbredt opfattelse, at kommunikation mellem to parter foregår som en énvejsproces mellem en afsender og en modtager, hvor afsender 'taler' og modtager 'lytter'. Men det har vist sig, at denne forståelse ikke holder, når kommunikationsformen er samtaler. Her er der ikke tale om adskilte handlinger mellem afsender og modtager, men derimod om interaktion – handling mellem deltagerne. De sproglige ytringer bliver til i et samarbejde og forhandling mellem samtaltens deltagere,

og der er ikke tale om klare afsender- og modtageridentiteter.

Den etnometodologiske samtaleanalyse, som jeg arbejder med, har sociologiske rødder. Den opstod i Californien i 1960'erne som en sproglig aflægger af etnometodologien og har gennem de seneste år oplevet en næsten eksplosiv udvikling og udbredelse ikke blot inden for det sociologiske fagområde, men i høj grad også inden for lingvistik, kommunikation og fremmedsprogsgagene.

Samtaleanalysens forskningsinteresse er at beskrive de kommunikative metoder, som deltagerne i en samtale tager i anvendelse for at gøre sig forståelige og for at forstå andre.

"Samtalen på arbejde" blev til i samarbejde mellem en gruppe forskere fra det danske interaktionsnetværk MOVIN (Microanalysis of Verbal Interaction), som modtog støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd i perioden 1998-2000. Bogens formål er at formidle vores viden om professionelle

samtaler til en bredere offentlighed og bygge bro mellem forskningen og dens anvendelse. I mit bidrag fokuserer jeg på myndiggørende og umyndiggørende samtalestrategier i handlingsplansamtaler, også kaldet 'aktiveringssamtaler'. Jeg undersøger sagsbehandlerens kommunikative handlinger – hvordan de modtages af den ledige, og om de får vedkommende til i praksis at tage del i beslutningen om en konkret handlingsplan for sin tilknytning til arbejdsmarkedet. Jeg har udvalgt to prototypiske samtaler, en vellykket og en problematisk. I den vellykkede samtale lykkes det sagsbehandleren at indtage en ellers umotiveret klient i beslutningsprocessen og få ham til selv at træffe de afgørende valg med hensyn til sin beskæftigelse. Det gør han ved hjælp af spørgsmålsformen, ved hjælp af modtager-tilpassede forklaringer og ved at positionere sig selv som 'neutral' formidler af det gældende regelsæt. I den problematiske samtale resulterer sagsbehandlerens samtalestrategier i en umyndiggørende passivering af en ellers motiveret klient. Det sker fordi klientens informationsbehov ikke imødekommes og fordi sagsbehandleren positionerer sig selv som agent og klienten som passiv modtager af beslutninger om hendes egen fremtid.

Bogen "Historiefortælling i praktisk kommunikation" er blevet til i et samarbejde mellem universitetsfolk og kommunikatører, som alle arbejder med historiefortælling. Dens formål er at gå tæt på de metodiske sider af historiefortælling og give nogle bud på, hvad historiefortælling er, og hvordan man kan arbejde med det i forskellige praktiske sammenhænge.

Narrativer betragtes af mange inden for organisationsteori og sprogvidenskab som faste strukturer, som en fortæller kan vælge at tage i anvendelse. Men i mit bidrag, der bærer titlen "Historiefortælling i mundtlig kommunikation – modtageren som medfortæller", viser jeg, at historiefortælling er et interaktionelt kommunikativt fænomen. Modtage-

ren er til stede som medkonstruktør og påvirker historiefortællingen uanset om vedkommende bidrager verbalt eller ej. Jeg undersøger nærmere i hvilket omfang narrativer fra vidt forskellige kommunikationssituationer kan siges at have samme strukturelle karakteristika, og i hvilket omfang samtaledeltagerne tilpasser narrativerne til den enkelte kommunikationssituation. Samspillet mellem fortæller og modtager/medfortæller er meget forskelligt i de undersøgte kommunikationssituationer, og de forskellige deltagelsesformater skyldes i høj grad den samtaletype, der er tale om, idet de forskellige formål med samtalen og forskellige forventninger til hvordan den skal foregå, gør sig gældende.

De to antologier bygger på forskellig vis bro mellem forskning og praksis. Det er min opfattelse, at det anvendte perspektiv i forbindelse med samtaleforskningen og samarbejdet med praktikere i kommunikationsbranchen har været særdeles givende og udfordrende, og det er noget, vi ønsker at arbejde videre med i netværksregi.

Forskningsfelt postkolonialt Australien

Af lektor Kirsten Holst Petersen og adjunkt Lars Jensen

Australske studier har stået centralt for vores forskning gennem en del år. Ved at fokusere på postkolonialt Australien har vi anlagt en vinkel på vores forskning, der sætter relationer mellem et ikke-aboriginalt og et aboriginalt Australien, samt spændingsforholdet mellem den foretrukne nybyggerfortælling over for den mere (selv)kritiske fortælling om Australien som et indvandrerland, i centrum. Som sådan kan man naturligvis tænke mange interessante paralleller til danske forhold, herunder spørgsmålet om Danmark som multikulturelt samfund gennem tid og rum, og spørgsmålet om nationens evne til selvkritisk at revidere foretrukne konsensusfortællinger, eksempelvis i forhold til anden verdenskrig, rigsfællesskab og kolonier. Nedenfor følger en kort præsentation af vores respektive arbejde med postkolonialt Australien.

Lars Jensen: Jeg vil nævne to danske publikationer. Den første danske publikation er den australske historiker, David Days, *Australiens historie*, som jeg har redigeret og oversat til dansk, samt skrevet en introduktion, et fotoessay og en epilog til. Jeg har i sin tid selv udvalgt David Days australienshistorie, fordi den netop problematiserer beretningen om det ikke-aboriginale Australien som et samfund, der opstod forholdsvis konfliktløst og som et 'naturligt' britisk-irsk samfund på den modsatte side af kloden, hvis identitet først bliver multikulturel i kølvandet på en demografisk forandring af det australske samfund efter anden verdenskrig, især fra 1970'erne. I Days syn er det præcis konflikten mellem 'hvide' og 'sorte' australiere samt bevidstheden om det befolkningsrige Asien mod nord som en potentiel trussel, der kommer til at være styrende for australiernes egen identitetsopfattelse. Der er tale om en særlig afart af Edward Saids orientalismeforståelse, hvor aboriginerne bliver den internaliserede anden, mens asiaterne bliver den eksternaliserede anden, uanset om asiaterne kommer ind i Australien eller ej. Samme optik har været anvendt i undervisningsbogen *Beyond Outback*, redigeret og delvist skrevet sammen med Ella Wollesen, Fredericia IBC. Med titlen har vi netop ønsket at signalere en vigtig proble-

matisering af den gængse opfattelse af Australien udefra som et stort set konfliktløst og egalitært samfund. For engelsklæsende kan jeg henvise til en kommende bog med arbejdstitlen *Australian Cultural Histories*.

Kirsten Holst Petersen: Mit udgangspunkt i forhold til australske studier er litterært; jeg har skrevet om Peter Carey (Oscar and Lucinda) og den vest-australske digter Phillip Salom, og jeg har udvalgt og introduceret Dorothy Hewetts digte og været 'poetry editor' for nye digtsamlinger af Mark O'Connor og Dianne Fahey. Jeg har lavet udstillinger og skrevet programmer om både nutidig aboriginal kunst og moderne australsk maleri, og jeg anmelder løbende nyere australsk litteratur for *Standart*. Den aboriginale udstilling (på Moesgård Museum) var et direkte indlæg i debatten om aboriginal (post)kolonial identitetssøgning, mens de øvrige forfattere på hver sin måde er en del af den australske kamp for en selvforståelse, løsrevet fra den angelsaksiske. Mit nuværende projekt er en analyse af den glemte dansk/tasmaniske forfatter Marie Bjelke Petersen, som mellem 1915 og 1937 skrev populære romantiske romaner, der benyttede triviallitteraturens form, men lavede nogle usædvanlige sammenstillinger mellem religion, natur og romantisk kærlighed/sex. Jeg vil dels fortælle en emigrationshistorie og dels analysere romanerne ud fra en queer-teoretisk tilgang, der måske kan knytte den pietistiske sproglige sammenblanding af hengivenhed til Gud og sex sammen i et univers, der giver mening i en kvindesammenhæng i det mandsdominerede australske pionersamfund i begyndelsen af det 20. århundrede. Projektet vil medtænke de teorier om den romantiske triviallitteratur, der er opstået i kølvandet på den moderne feminisme.

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi

Instituttet har siden januar 2000 været hjemsted for forskning og uddannelse inden for områderne kommunikation, journalistik og datalogi.

Instituttet spænder over både det humanistiske og det naturvidenskabelige hovedområde og rummer også en stærk samfundsvidenskabelig orientering inden for alle tre fag. Forskningen i instituttet strækker sig fra grundforskning over strategisk forskning til forskellige former for anvendt forskning og forskningsbaseret udviklingsarbejde. Instituttet varetager undervisningen i fire overbygningsfag: Kommunikation, Journalistik, Datalogi og Performance-design og bidrager til de humanistiske og de naturvidenskabelige basisstudier i både en dansksproget og en engelsksproget variant. Hertil kommer to åbne uddannelser: Master i Professionel Kommunikation (MPK) og Master i Computer Mediated Communication (MCC) samt en andel i IT-vest uddannelsen: Master i IKT og Læring (MIL). Instituttet bidrager desuden til det Åbne Humanistiske Basisstudie og varetager på opdrag af IT-Universitetet i København en kandidatuddannelse i Tværfaglig IT-udvikling.

Instituttets forskeruddannelse er organiseret i to forskerskoler, hhv. ph.d.-programmet Kommunikation, Journalistik og Medier (KJM) fælles for institut VI (medier og kultur) og VII (Kommunikation og Journalistik) og ph.d.-programmet Design and Management of Information Technology (DMIT) dækkende datalogiafdelingens forskning. Begge programmer er med i landsdækkende, internationale forskeruddannelsesnetværk.

Til at løse opgaverne har RUC i 2004 tildelt instituttet en ramme på 54 faste VIP-stillinger (adjunkt, lektor, professor). Kun Kommunikation udnytter sin rammenormering fuldt ud (inkl. to studielektorer), mens Journalistik har både ledige stillinger og tre studielektorer uden forskningspligt og Datalogi har også ledige stillinger. Hertil kommer en gruppe på 24 ph.d.-studerende. Ved udgangen af 2004 har instituttet 77 medarbejdere med enten forsknings- eller udviklingspligt (med-

regnet 10 ph.d.-studerende uden løn). Hertil kommer godt 50 eksterne lektorer og undervisningsassistenter og en stab på 15 kontormedarbejdere og godt 20 teknikere suppleret af studentermedhjælpere. I alt over 160 mennesker med ansættelsesbrev ved instituttet.

Instituttet består af tre faglige afdelinger, ledet af hver sin afdelingsleder og med lektor Niels Christian Juul som institutleder:

- 1) Afdelingen for Kommunikation ledet af professor Kim Schrøder
- 2) Afdelingen for Journalistik ledet af lektor Michael Bruun Andersen og
- 3) Datalogiafdelingen ledet af lektor Troels Andreasen.

De tre afdelingsledere udgør sammen med institutlederen instituttets ledelse. Den daglige ledelse varetages af et ledelsesteam i hver afdeling bestående af afdelingsleder, studieleder og ansat sektionsleder for de tekniske afdelinger. Institutlederen uddelegerer efter aftale med rektor en væsentlig del af sine beføjelser til afdelingslederne.

Ved siden af de tre faglige afdelinger huser instituttet RUC's AV-afdeling med en ansat leder, Ole Meyer-Lassen. Siden 1. august 2004 har instituttet på tværs af de i alt fem studienævn etableret en fælles eksamensadministration (decentraliseret fra tidligere at være et eksamenskontor for hele RUC).

I tilknytning til Datalogiafdelingen findes Driftsafdelingen (IT-services), som har en ansat leder, systemchef Kim Mikkelsen. Denne sektion udfører en række drifts- og udviklingsopgaver for centret, herunder epost-kontoret, drift og udbygning af RUnet, herunder Plug'n Study, Single-sign-on, eCampus og andre portal-projekter samt en række andre fælles center-services plus IT-understøttelse af Datalogiafdelingens forskning, uddannelse og administration.

I tilknytning til afdelingen for Kommunikation er der oprettet en sektion for Teknisk Drift og Udvikling, også med en ansat leder, sektionsleder Kim Sandholdt. Sektionen yder service og udvikling indenfor IT og AV til forskning, uddannelse og administration for både afdelingen for Kommunikation og Journalistik.

Instituttets fire overbygningsfag og de dertil hørende studerende udgør hovedgrundlaget for instituttets økonomi. De to gamle fag, Kommunikation og Datalogi, har efter en længere årrække med stigende efterspørgsel mærket en lille nedgang i efterspørgslen, som dog kompenseres af arbejdet med igangsættelse af nye uddannelsesinitiativer, bl.a. en række nye tiltag med hele og dele af uddannelserne på engelsk. Efterspørgslen efter Journalistik har stabiliseret sig, mens Performance-design er nystartet og dermed i vækst. Masteruddannelserne udgør fortsat en niche-produktion, som samtidig skaber rum for uddannelseseksperimenter, der senere integreres i de ordinære uddannelser.

Studerterbestanden er af Økonomisk Afdeling anslået til per 1. september 2004 at være hhv. 1090, 521, 31 og 221 for overbygningsfagene Kommunikation, Journalistik, Performance-design og Datalogi. Alle fire fag har studiestart to gange om året (1/2 og 1/9) og understøtter således muligheden for at de studerende reelt kan udnytte RUC's fleksible kombinationsstruktur mellem to overbygningsfag.

Instituttets forskere søger og hjemtager eksterne forskningsmidler i pænt omfang. Disse midler bruges bl.a. til finansieringen af hovedparten af instituttets ph.d.-studerende. Behovet for ekstern finansiering er stigende og opmærksomheden herpå er stor blandt instituttets forskere, som anvender en ikke uvæsentlig del af deres forskningstid på at skrive ansøgninger.

Ansatte på institutniveau

2/3 lektor (institutleder)
1/2 ekspeditionssekretær (institutsekretær)
1 AC-fuldmægtig
1 assistent

Afdelingen for Kommunikation

Afdelingen varetager forskning og undervisning inden for fagområderne kommunikation og performance-design. Afdelingens forskning og undervisning er to sider af samme sag og tager udgangspunkt i behovet for viden inden for overbygningsuddannelserne i Kommunikation og Performance-design, og de praksisfelter som disse uddannelser retter sig imod.

Afdelingens målsætning og virksomhed

Det er formålet med den samlede virksomhed i Afdelingen for Kommunikation at skabe videnskabeligt baseret indsigt i enhver form for kommunikation, der drejer sig om formidling af viden og oplevelser, gennem traditionelle og interaktive medier og gennem interpersonel kommunikation i hverdagen.

Afdelingens *forskning* frembringer i forlængelse af dette formål indsigter om kommunikation, der fremmer samfundets forståelse af sig selv som medialiseret informations- og oplevelsessamfund, og som er relevante for og anvendelige i offentlige institutioner og private virksomheder. Forskningen sigter imod at markere sig nationalt såvel som internationalt på en måde, der gør en forskel i det videnskabelige samfund, og imod at formidle sine indsigter såvel til en bred offentlighed som til relevante grupper og institutioner i og uden for uddannelsessystemet.

Afdelingens *undervisning* uddanner - hvad enten det drejer sig om bachelor- og kandidatuddannelsen eller om masteruddannelser og andre former for efteruddannelse - refleksive praktikere på det kommunikative område. Det sker ved at undervisningen formidler forskningens videnskabelige indsigter til de studerende, og ved at bibringe dem de teoretiske, metodiske, analytiske og produktive kompetencer, der sætter dem i stand til selv at skabe indsigter om kommunikative og mediemæssige forhold på et højt professionelt niveau.

Undervisningen kvalificerer således de studerende til erhvervsfunktioner i virksomheder, organisationer og institutioner, hvor det er afgørende, at medarbejderen har de analytiske og produktive kompetencer, der gør, at kommunikationsindsatsen tjener det ønskede formål.

Kommunikationsforskningen

Afdelingen har i 2002 og 2003 oprettet tre forskningscentre, der omfatter så godt som alle medarbejdere med forskningspligt. Afdelingens forskningsorganisering ser herefter således ud:

- *Center for Brugerorienteret Kommunikationsforskning*, leder lektor Bente Halkier, <http://www.usercom.ruc.dk/>.
- *Center for Visual Communication*, leder lektor Bruno Ingemann, <http://www.cvc.ruc.dk/>.

- *Center for Viden og Design i Nye Medier*, leder lektor Simon Heilesen, <http://www.viden-design.ruc.dk/>.

Centrene, der hver samler nogenlunde lige mange forskere og omfatter både fastansatte og løstansatte VIP'ere, har gennem 2004 været præget af livlig aktivitet, med en vekselvirkning mellem på den ene side interne seminarer for medlemmerne og på den anden side åbne, offentlige seminarer og konferencer med oplægsholdere og deltagere fra andre læreanstalter og fra kommunikationsbranchen. En række forskere i

de tre centre er involveret i ledende og deltagende roller i nationale, nordiske og internationale forskningssamarbejder inden for blandt andet læring og medier, sundhedskommunikation, samarbejde på nettet og erhvervsjournalistik.

Strategiplan for Afdelingen for Kommunikation 2004-2008

Afdelingen udarbejdede i sommeren 2004 Strategiplan for Kommunikation 2004-2008. Planen er ikke mindst vigtig for afdelingen i kraft af den selvrefleksive proces, den er blevet til igennem forskningscentrene og på personalemøder. En lang række medarbejdere har bidraget direkte til planens endelige ordlyd.

Strategiplanen tegner for det første et fyldigt signalement af afdelingens aktivitetsområder

(forskningscentre, de to kandidatuddannelser, de tre masteruddannelser). For det andet indsætter planen de forskellige aktiviteter i den større kontekst, der udgøres af uddannelses- og samfundsudviklingen i Danmark. Og for det tredje opstiller den en række målsætninger og prioriteringer for, hvordan afdelingen kan udvikle sig fremover.

Forskeruddannelse

Afdelingen udbyder sammen med Afdelingen for Journalistik og Institut for Sprog og Kultur ph.d.-programmet *Kommunikation, Journalistik og Medier*. Programmet ledes af en styregruppe med professor Søren Kjærup som formand. Han repræsenterer desuden afdelingen i bestyrelsen for den landsdækkende *Forskerskolen i Medier, Kommunikation og Journalistik*. Forskerskolens primære opgave er at udbyde kurser for de ph.d.-studerende ved de deltagende institutioner og at medvirke til kompetenceudvikling for ph.d.-vejlederne.

Det lykkedes i 2004 at opnå ekstern medfinansiering af 2 ph.d.-stipendier: det ene gennem et samarbejde med Beredskabsstyrelsen, der fuldfinansierer et ph.d.-projekt om risiko-kommunikation over de næste tre år; det andet gennem afdelingens deltagelse i forskningscentret DREAM (hjemmehørende på SDU), der fik en stor bevilling fra Forskningsstyrelsen. DREAM samfinansierer et ph.d.-projekt om unges læring om sundhed i det medialiserede samfund.

På forskeruddannelsesområdet deltager afdelingen desuden (ved professor Kim Schrøder) i det NorFa-finansierede *Nordic Network of Media and Communication 2003-5*, der arrangerer forskeruddannelseskurser for nordiske forskerstuderende, og i det europæiske sommerskole-program for forskerstuderende *The Intensive European Programme for Doctoral Research in Communication (IEPDC)*.

Uddannelse

Afdelingen har i september 2004 startet kandidatuddannelsen *Performance-design*, som RUC's 24. overbygningsfag. Performance-design er en uddannelse, der peger mod kultur- og oplevelsessektoren. Genstandsfeltet er *live performances* som kommunikationsform og som kulturel og æstetisk udtryksform, og indebærer tilstedeværelse af et aktivt og medskabende publikum. Der

lægges vægt på brugen af ny digital teknologi i forbindelse med udvikling, produktion og fremførelse af musik, lyd, lys, billeder og deres samspil med det rum, hvori en *performance* udspiller sig.

Kommunikation har i 2004 oplevet en formel nedgang i studentertallet, jvf. de centralt opgjorte tal over studenterbestanden. Selvom kandidatproduktionen er høj og en stor gruppe af de kommunikationsstuderende gennemfører studiet tæt på den normerede tid, har den formelle nedgang i den opgjorte studenterbestand ikke materialiseret sig ved færre tilstedeværende studerende. Den faktiske årlige tilgang af studieaktive studerende ved kommunikationsstudiet ser trods afskaffelsen af kø-ordningen ud til fortsat at være på den maksimale kapacitet på to gange 120 studerende.

Pr. 1/9 2004 var i alt 1185 registrerede som studerende ved Kommunikation (inkl. Performance-design og masteruddannelsen MPK). I det akademiske år 2003/04 var der 172 studerende, der blev kandidater med Kommunikation som fag.

Masteruddannelsen i Professionel Kommunikation har fortsat stor søgning. Der er 65 indskrevne studerende. Uddannelsesleder er studielektor Leslie Fleming.

Uddannelsen i Master i Computer Mediated Communication (MCC) havde pr. 1. september 2004 ikke tilstrækkelig søgning til at oprette et nyt hold. Uddannelsen har i alt 13 indskrevne studerende. I efteråret 2004 har MCCs uddannelsesleder Helle Frederiksen udarbejdet et forslag til faglig og organisatorisk revision af uddannelsen med henblik på relancering i 2005.

En toningsuddannelse i *Interaktive Medier* tilbydes som en kombination af Kommunikation og Datalogi med et særligt tilrettelagt forløb. Der er desuden etableret en toningsuddannelse i *museumsformidling* i samarbejde med faget Historie. Den 1. september 2004 startede Studienævnet for Kommunikation en engelsksproget linie i *International Communication*; fagligt og færdighedsmæssigt dækker linien de samme kompetenceområder som den dansksprogede uddannelse, mens vægten emnemæssigt vil komme til at ligge på international og interkulturel kommunikation i det globaliserede samfund.

Internationalisering

Afdelingen er internationalt aktiv og indgår i en række netværk med kontakter til England, Hol-

land, Frankrig, Italien, Spanien og Portugal, samt uden for Europa til Canada, USA og Australien. Eksistensen igennem en årrække af et særligt engelsksproget kursus- og projektudbud på såvel modul 1 som modul 2 i Kommunikation tiltrækker mange udenlandske studerende både i SOCRATES-programmet og i andre internationale netværk (32 udenlandske studerende i 2004). Det er også forudsætningen for Kommunikations deltagelse i det konsortium, der udbyder en *European Master in Communication, Media, and Cultural Studies* (CoMundus). Konsortiet opnåede i 2004 EU-akkreditering af denne masteruddannelse inden for rammerne af Erasmus Mundus-programmet, der gennem en stipendieordning sigter imod rekruttering af studerende fra lande uden for Europa til europæiske universiteter (www.medias-tudieseurope.net).

Kommunikation gentog i juli 2004 den internationale sommerskole i "Interviewing, ethnography, and radio communication" med professor David Dunaway, University of New Mexico som underviser. Sommerskolen blev første gang udbudt i 2003.

Teknisk Drift og Udvikling

Sektionens opgave er at anskaffe, drive og vedligeholde IT- og AV-apparatur inden for afdelingerne Kommunikation og Journalistik, samt at udvikle teknologiske løsninger inden for administration, forskning og undervisning. Det er ligeledes sektionens opgave at anskaffe og opstille inventar i kontorer og undervisningslokaler.

På IT-området er sektionen ansvarlig for ca. 300 pc'ere og administrationen af ca. 760 brugere hvoraf 700 er studerende og 60 er ansatte.

På AV-området driver sektionen 6 større video-redigeringsanlæg samt 10 mindre lap-topbaserede redigeringsystemer. Hertil kommer 3 lydredigeringsanlæg med tilhørende speak-box.

Nye medier (multimedier) er et område som går på tværs og kombinerer IT- og AV-felterne. Til dette felt råder vi bl.a. over en stor eksperimentel scene med mulighed for opsætning af interaktive ruminstallationer og virtuelle scenografier.

Sektionen bidrager i stort omfang til undervisningen i video-, lyd- og multimedie-produktion. Den er ansvarlig for undervisning i optagelses- og redigerings teknikker såvel som programmering.

Ph.d.-grader

Camilla Mordhorst: *Genstandsfortællinger: Fra Museum Wormianum til de moderne museer*. 4. juni 2004.

Martina Ladendorf: *Grrlziner: Populärfeminism, identitet och strategier*. 26. november 2004.

Ansatte i Afdelingen for Kommunikation

Videnskabeligt personale:

- 5 professorer
- 2 gæsteprofessorer (å 1 måned)
- 19 lektorer
- 3 adjunkter
- 2 studielektorer
- 1 undervisningsadjunkt
- 1 forskningsassistent
- 8 ph.d.-studerende
- 20 eksterne lektorer og undervisningsassistenter

Administrativt personale:

- 1/2 ekspeditionssekretær (afdelingssekretær)
- 3 AC-fuldmægtige
- 1 kontorfuldmægtig
- 1 overassistent
- 2 assistenter
- 2 studievejledere

Teknisk personale:

- 1 sektionsleder
- 1 AC-fuldmægtig
- 1 systemadministrator
- 1 ingeniørassistent (AV)
- 1 edb-driftassistent

Afdelingen for Journalistik

Afdelingens fire aktivitetsområder er uddannelse, forskning, formidling og administration.

Uddannelse

På uddannelsessiden stod året 2004 i meget høj grad i evalueringens tegn. Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) arbejde med evalueringen af de tre journalistuddannelser i Danmark, som blev igangsat i 2002, blev færdig i april. Evalueringsrapporten kritiserede de tre uddannelser på en række punkter, hvoraf de vigtigste er følgende:

Uddannelserne bør forbedre arbejdet med at integrere det akademiske og det håndværksmæs-

sige - teori og praksis. Det gælder den løbende undervisning og den etårige praktikperiode. Evalueringen påpeger, at uddannelserne bør skaffe sig et større 'ejerskab' til praktikperioden, således at denne i højere grad bliver en del af uddannelsesforløbet snarere end blot en arbejdsperiode til halv løn. I evalueringsrapporten foreslås som et hovedpunkt en sammenlægning af journalist- og kommunikationsuddannelserne på RUC til én, treårig overbygningsuddannelse. Selv om forslaget ikke er i overensstemmelse med uddannelsesstrukturen på RUC og i modstrid med Barcelo-namodellen og dens krav om en treårig bacheloruddannelse og et toårigt hovedfag, har forslaget alligevel inspireret til overvejelser om, hvorvidt det eksisterende forbud mod at kombinere de to fag stadig er relevant. Evalueringsrapporten påpegede endelig behovet for en styrket indsats på forskningssiden.

Rapporten blev indgående drøftet både internt og på tre møder med de to ministerier, som har ansvaret for journalistuddannelserne i Danmark. På to af møderne var mediebranchen repræsenteret og gentog her den kritik af RUC-uddannelsen, som Danske Mediers Forum havde givet udtryk for i sit høringssvar fra maj. På disse møder annoncerede Videnskabsministeriet, at det ønsker uddannelsesevalueringen opfulgt af en evaluering af journalistikforskningen i Danmark i løbet af 2005.

Sammenfattende om evalueringsprocessen kan man sige, at rapporten fra EVA indeholder mange nyttige og inspirerende vurderinger og forslag, som uddannelsen løbende inddrager i sit kvalitetssikringsarbejde. Ud fra en nøgtern helhedsbetragtning er der næppe tvivl om, at journalistuddannelsen på RUC kom godt ud af evalueringen.

Drøftelserne af indretningen og kvaliteten af journalistuddannelsen på RUC blev yderligere intensiveret af den nye uddannelsesbekendtgørelse. Diskussionen af forholdet mellem basisstudie og bacheloruddannelse har også betydning for Journalistik. Drøftelserne fortsætter i 2005.

Journalistuddannelsen optager 50 studenter to gange om året. På grund af uddannelsens særlige karakter, hvor det er muligt at få arbejde som journalist med fuld løn allerede efter praktikken, er det ikke alle, som kommer tilbage til uddannelsen for at skrive speciale og færdiggøre deres

akademiske uddannelse. Dette betyder, at der er nogle, der i praksis hopper ud af uddannelsen, og mange som skyder specialeskrivningen foran sig i en periode. I kalenderåret 2004 blev 43 personer kandidater, og ved årets udgang var i alt 112 blevet færdige som cand. comm. i Journalistik. Antallet af studerende ved Journalistik var ved udgangen af 2004: 333.

Forskning

På forskningssiden kan afdelingen notere fremgang: Det lykkedes at få ansat en adjunkt og en ph.d.-stipendiat, således at afdelingen nu beskæftiger 5 forskere foruden 2 ph.d.-studerende. To medarbejdere var på henholdsvis studieophold og conference i USA, og på seminarområdet fik afdelingen gang i regelmæssige interne forskningsmøder, foruden at et mindre eksternt seminar blev gennemført med professor Rodney Benzon fra New York University som gæst. De fleste faste undervisere var på den nordiske conference for journalistlærere, som holdes hvert andet år - i 2004 på Island. Ekstern finansiering: Det lykkedes at få en aftale i stand med Institut for Miljøvurdering om finansiering af en analyse af dansk miljøjournalistik, en analyse som vil være klar i løbet af foråret 2005. Samarbejdet med Københavns Universitet om en analyse af mediedækningen af Irakkrigen, finansieret af MODINET, blev færdigt og gav anledning til omfattende forskningsformidling i medierne (Se den efterfølgende sammenfatning af forskningsresultaterne v. adjunkt Mark Ørsten). Samarbejdet med Syddansk Universitet i Odense og universiteter i Finland og Sverige om en analyse af valget til EU-parlamentet, ligeledes finansieret af MODINET, blev offentliggjort.

Også i 2004 blev afdelingens medarbejdere anvendt som eksperter og kommentatorer i medierne, og der foregik derigennem en omfattende forskningsformidling.

Administration og IT-service

Administrativt var det vigtigste initiativ arbejdet med en forbedret budgetbevidsthed med henblik på at skabe overensstemmelse mellem bevilgede og forbrugte ressourcer.

Ansatte i Afdelingen for Journalistik

Videnskabeligt personale:

1 professor
3 lektorer
1 adjunkt
3 studielektorer
2 ph.d.-studerende
19 eksterne lektorer og undervisningsassistenter

Administrativt personale:

1 kontorfuldmægtig
1 assistent
1 studievejleder

Afdelingen for Datalogi

Afdelingen varetager forskning og uddannelse i datalogi. Desuden står afdelingen for en stor del af RUC's IT-service-funktioner med base i Driftsafdelingen ved Datalogi.

Forskning

Forskningen i datalogi på RUC markerer sig inden for flere overlappende områder:

- *Databaser, Vidensbaserede systemer og "Computational Logic"*, herunder fleksible forespørgselssystemer, aspekter af naturlige sprog og kunstig intelligens, samt klassiske logikker såvel som modal og parakonsistente logikker.
- *Programmeringssprog og Distribuerede systemer*, herunder værktøjer til analyse, transformering og verificering af programmer, mobile og allestedsnærværende IT-systemer, systemintegration, elektronisk handel, IT-sikkerhed og "open source"-systemudvikling.
- *Systemudvikling og HCI*, herunder forundersøgelser og design, metoder til evaluering af brugervenlighed, undersøgelse af brugerinteraktion med komplekse systemer samt spændingsfeltet mellem IT og organisation.

I 2004 har datalogiafdelingen udarbejdet en faglig udviklingsplan med udgangspunkt i afdelingens aktuelle faglige styrkepositioner. Planen lægger op til en fortsat satsning på forskning med international gennemslagskraft og en udbygning af mængden af aktive forskere i afdelingen gennem yderligere tiltrækning af eksterne midler. Et andet væsentligt element er fastholdelsen af udbygningen af afdelingens ph.d.-uddannelsesaktiviteter og mængden af aktive ph.d.-studerende

gennem projektfinansiering, samfinansiering og de forskellige erhvervsforskeruddannelsesordninger.

Datalogiafdelingens medarbejdere deltager i en række nationale og internationale forskningsprojekter, herunder OntoQuery: Ontologibaserede forespørgselssystemer (se den efterfølgende artikel om forskningsprojektet af projektleder, Troels Andreassen), ASAP - Advanced Specialization and Analysis for Pervasive Systems og HealthcareIT-HIT.

Også i 2004 har afdelingen eller dens medarbejdere været vært(er) for en række internationale, nationale og regionale forskningskonferencer og forskningsmøder.

Det lykkedes ved indgangen til 2004 endeligt at rekruttere en adjunkt udefra, ligesom afdelingen i foråret besatte sit andet professorat og en adjunktvikar tiltrådte efter sommerferien. Hermed har afdelingen i årets løb indhentet noget af det efterslæb, der har været på besættelsen af de faste VIP-stillinger, i forhold til de foregående års kraftige tilvækst af studerende. Det er samtidigt lykkedes at fastholde – om end på et lavere beskæftigelsesniveau – hovedparten af de mange eksterne undervisere, som dels bidrager til bredden i afdelingens undervisning og dels bidrager til formidlingen af datalogiens mere erhvervsrettede sider.

På formidlingssiden har afdelingen – udover den væsentlige overførsel af praktisk og teoretisk viden, som afdelingens dimittender bringer ud i samfundet – bidraget med afholdelse af temamøder mellem IT-industrien, offentlige myndigheder og universitetssektoren. Denne dialog er flervejs, idet den dels bidrager med formidling af forskningsresultater til samfundet og dels giver inspiration til nye uddannelsesmæssige satsninger i forhold til konstaterede og forventede behov i samfundslivet. Det er afdelingens plan at fortsætte denne indsats i den kommende tid.

Uddannelse

Undervisningsindsatsen fordeler sig på de naturvidenskabelige basisstudier på dansk og engelsk, et mindre bidrag til de humanistiske basisstudier, datalogis egen overbygningsuddannelse, samt kandidatuddannelsen i *Tværfaglig IT-udvikling* i samarbejde med IT-Universitetet i København. Afdelingen deltager i toningsuddannelsen i *Inter-*

aktive Medier i samarbejde med Kommunikationsuddannelsen på RUC og i løbet af året har afdelingen deltaget i udviklingen af en række yderligere forslag til toningsuddannelser til imødegåelse af den vigende studentertilgang til det naturvidenskabelige basisstudie. Det drejer sig om forslag til toningsuddannelse på bachelor og kandidatniveau i *GeoInformatik* på dansk og på engelsk, på kandidatniveau i *BioInformatik* på dansk og på engelsk og *Digital Forvaltning* på dansk samt en engelsksproget variant af *Interaktive Medier*. Desuden har afdelingen bidraget til realisering af den engelsk-sprogede bacheloruddannelse i naturvidenskab baseret på en engelsk variant af det naturvidenskabelige basisstudie med et afsluttende tredje år i *Scientific Modeling and Computation* eller *GeoInformatics*.

De studerende indskrevet på Datalogi fordelte sig den 1. september 2004 med 221 på overbygningsuddannelsen i Datalogi og 70 på kandidatuddannelsen i Tværfaglig IT-udvikling (TIT). Til forskel fra RUCs overbygningsuddannelser er de TIT-studerende indskrevet på fuld tid i fire semestere. Afdelingen indgår desuden aktivt i internationalisering i uddannelsen, primært koncentreret om EUs ERASMUS-program, hvor de foreliggende udvekslingsaftaler med en række europæiske universiteter udnyttes aktivt i begge retninger.

Forskeruddannelse

Afdelingens forskeruddannelsesprogram *Design and Management of Information Technology* voksede i 2004 yderligere til 14 indskrevne ph.d.-studerende ved årets udgang, heraf to under bedømmelse. Gennem samfinansiering med HIT-projektet blev to ph.d.-stipendier opslået og besat. Yderligere har afdelingen i årets løb indskrevet en ph.d.-studerende ansat på RISØ og endnu en samfinansiering med OntoQuery-projektet gav anledning til opslag og besættelse af et ph.d.-stipendium mere.

I 2004 lykkedes det også at finde en ekstern samarbejdspartner og sammen søge videnskabsministeriet om tilskud til et erhvervs-ph.d.-stipendium. Den ph.d.-studerende er indskrevet som sådan i Datalogiafdelingen, men ansat i virksomheden ScanJour.

Alle afdelingens ph.d.-studerende er tilknyttet afdelingens forskeruddannelsesprogram, DMIT.

Gennem programmet forestår afdelingen forskeruddannelse både i form af vejledning og åbne ph.d.-kurser, som også arrangeres i samarbejde med partnere i afdelingens eksternt finansierede forskningsprojekter.

Afdelingens forskeruddannelsesprogram samarbejder også med det regionalt baserede nordiske interdisciplinære ph.d.-program DMIT – *Design and Management of Information Technology*.

Administration og IT-service

Datalogiafdelingens administration varetages af en afdelingssekretær, mens studienævnets administration og vejledningsopgaver varetages af en studienævnsekretær og to faglige vejledere. Afdelingens hussekretær bidrager desuden til løsningen af ovenstående opgaver samt ved særlige arrangementer.

Datalogiafdelingens øvrige sekretærer samt de tekniske medarbejdere er samlet i Driftsafdelingen. Hovedparten af Driftsafdelingens opgaver er rettet mod services for hele universitetscenteret, både drift og udvikling af såvel netværk, som fælles IT-services. En del af nyudviklingen foregår inden for rammerne af RUC's Portalprojekt. Herudover er det også Driftsafdelingens opgave at understøtte datalogiafdelingens specielle behov for administrative, undervisningsmæssige og forskningsrelaterede IT-services.

Ansatte i Datalogiafdelingen

Videnskabeligt personale:

2 professorer
10 lektorer
1 adjunkt
1 adjunktvikar
11 eksterne lektorer
14 ph.d.-studerende (hovedsageligt eksternt finansierede)

Administrativt personale:

1 kontorfuldmægtig
1 overassistent
2 assistenter
2 faglig vejledere

Teknisk personale:

1 Systemchef
8 AC-TAP'ere
4 TEK-TAP'ere
1 HK-TAP'er
2 TEK-TAP'ere på deltid (i alt 0,5 årsværk)

Eksternt finansierede:

3 videnskabelige medarbejdere på deltid (i alt ca. 1/3 årsværk)

AV-afdelingen

AV-afdelingen er en serviceenhed, der betjener hele Roskilde Universitetscenter med AV-udstyr. Her udlånes en stadig større samling af apparatur til studerende og ansatte til studie- og forskningsformål og andre tjenstlige relevante opgaver. I tilknytning til udstyret sælges film, filmtilbehør, videobånd, lydbånd, batterier, reservedele til AV-

apparatur, lamper til projektorer m.v. Afdelingen fremkalder også film.

Afdelingen står for opsætning og vedligeholdelse af AV-udstyr i centerets fælles lokaler. Herunder instruktion af brugerne af dette udstyr og teknisk hjælp i forbindelse med større RUC-arrangementer, herunder også fotografering og videooptagelser.

Afdelingens optage- og redigeringsfaciliteter udlånes til relevante aktiviteter i RUC-regi. Afdelingen giver instruktion i brugen af udstyret, men påtager sig kun egentlig undervisning efter nærmere aftale med en rekvirent, og kun mod refusion af medgået tid.

2004 var endnu et spændende år med mange spændende opgaver bl.a. installation af AV-udstyr i den nyrenoverede bygning 02 til Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier og lydanlæg i hus 19 og 21 samt dataprojektorer i P2. Der er nu 17 fælles Auditorier og større fælles undervisningsrum.

AV-udlånet

I 2004 udlåntes 19.855 stk. udstyr fordelt på 3.971 lånesager. Antallet af udlån er fortsat stigende med ca. 10 % om året i de sidste 8 år. AV-afdelingens driftsbudget er kun 350.000 kr. incl. kontorhold og internt bogholderi.

Ansatte i afdelingen

1 leder
1 fotograf
1 tv-tekniker
1 studentermedhjælper

Skræk i forebyggelseskampagner

- et stærkt virkemiddel eller et skråplan?

Lektor Birgitte Ravn Olesen, Afdelingen for Kommunikation

Der er siden begyndelsen af 1990'erne gjort erfaringer med forskellige typer af adfærdsændrende kampagner inden for sundhedsfremme i Danmark. Brugen af virkemidler og medier har været varierende, det samme har effekten. Et generelt træk ved kampagnerne er, at henvendelsesformen er karakteriseret ved top-down-orienteret lineær kommunikation og at effekten oftest vurderes som begrænset. Derfor bliver det relevant at spørge: Hvad kan gøres anderledes?

En mulighed er at anvende andre og skrappe virkemidler. Skræk har indtil nu ikke været et udbredt virkemiddel inden for dansk forebyggelse, men i dag har vi set de første skrækkampagner i Danmark. Jeg vil her med grundlag i et litteraturstudie af international forskning inden for feltet "effekter af skræk som virkemiddel", som Tine Mark Jensen, Nina Blom Andersen og jeg har foretaget for Sundhedsstyrelsens dokumentationsenhed, diskutere, hvorvidt skræk er et anbefalelsesværdigt virkemiddel i danske forebyggelseskampagner.

Men hvad er egentlig "skræk" set i relation til forebyggelseskampagner?

Skrækkappeller kan være mange ting. Fra et faktuel udsagn på cigaretpakken til stærk følelsesmæssig appel i et videospot fra en trafikulykke. Fællestrækket er, at der er fokus på risiko for individuelt at lide tab, hvis man ikke følger en given opfordring til adfærdsændring.

Det betyder også, at dét, som afskrækker den ene person ikke nødvendigvis gør indtryk på en anden. Skræk er et relativt begreb, fordi mennesker opfatter tekst, billeder og budskaber forskelligt afhængigt af deres aktuelle situation, deres berøring med emnet, deres erfaringer osv.

For eksempel antager vi, at et budskab om, at rygning nedsætter levealderen, vil opleves forskelligt af en 60-årig og en 20-årig ryger og at individuelle forhold, f.eks. viden om, at man er arveligt disponeret for at få blodpropper, kan gøre, at et nøgternt udsagn om denne type risici opleves som et skrækbudskab. For at afklare, hvad der opleves som

skræk, må vi skabe et indgående billede af en given kampagnes målgrupper.

I arbejdet med at få indsigt i disse målgrupper må vi forholde os til den kompleksitet, der karakteriserer menneskers liv. Det går ikke alene at operere med statistiske demografiske data. Vi skal have fat i menneskers hverdagsliv og de specifikke kontekster og sociale relationer, hvor den problemstilling, vi gerne vil nå dem med, er relevant for dem. Mennesker tænker og handler ikke ens over tid og ofte er det erfaringer eller behov i den enkeltes hverdagsliv, som skal imødekommes af kampagnebudskabet, hvis de skal i gang med at gøre noget andet end de plejer.

Der gives ikke et entydigt svar på, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at bruge skræk som virkemiddel i adfærdsændrende kampagner. En gruppe forskere er positive over for at bruge skræk kombineret med handlingsanvisninger. I deres modeller og teoretiske argumentation ligger en antagelse om, at mennesker ved den rette dosering skræk føler sig sårbare og derfor vil imødegå angsten/truslen ved at følge de handlingsanvisende budskaber. Der opereres med andre ord med en relativt simpel linearitet i forståelsen af menneskers adfærd. En anden gruppe forskere finder i deres undersøgelser belæg for, at det er hensigtsmæssigt at lægge vægt på fordelene ved adfærdsændringen og påpeger i øvrigt, at der ved brug af skrækbudskaber er risiko for en boomerang effekt. På tværs af holdning til appellformer er forskerne enige om, at skrækbaseret adfærdspåvirkning altid må følges op med handlemuligheder, som er realistiske for målgruppen.

humoristiske omformuleringer eller fælles front imod det formidlede budskab.

Som formidler risikerer man, at formidling med skræk som virkemiddel kan give en boomerangeffekt i form af større interesse for en bestemt adfærd og at skræk kan bidrage til at fremme en antiautoritær holdning i målgruppens sociale netværk. For at vise over for sig selv, at man er et selvbestemmende individ, fortsætter man handlingen og laver måske en direkte offensiv som www.sjovtobak.dk er et eksempel på. Her kan man skrive ind med sit eget forslag til slogan. Blandt forslagene er:

"Indhold 20 pauser á 8 minutter"

"Undersøgelser har vist, at det er farligt at leve"

"Lev stærkt - tag et sug"

eller som her:

Resultater fra en række undersøgelser af effekten af bl.a. ryge- og alkoholkampagner viser, at boomerang-effekter langt fra er usædvanlige. En repræsentativ undersøgelse viser f.eks. intet fald i antallet af rygere pga. advarselslabels på cigaretpakker – tværtimod. I løbet af tre måneder var antallet af rygere steget. Forfatterne forklarer bl.a. resultatet med, at for repressive kampagner får folk til at gøre "oprør" – de viser deres individualitet og frihed ved at gøre det stik modsatte af, hvad autoriteterne anbefaler.

En undersøgelse peger på, at de mennesker, som har det største og mest regelmæssige alkoholforbrug afviser budskabet, mens de, der kun drikker af og til, i højere grad accepterer det. Denne og andre lignende undersøgelser peger på, at man skal være varsom med at bruge skræk over for de mål-

grupper, som ligger fjernest fra at ville eller kunne ændre adfærd, f.eks. de mest inkarnerede rygere eller alkoholbrugere. Derimod kan skræk virke befordrende for mennesker med et moderat forbrug, som allerede har tænkt tanken, at et stop eller en reduktion af adfærden ville være en positiv mulighed.

Etisk og samfundsmæssig kompleksitet

Uanset valg af budskab, henvendelsesform og virkemidler for en forebyggelseskampagne, så er der tale om mere eller mindre bevidste valg af en bestemt viden og forståelse, som foretrækkes frem for andre kundskabsformer. Alene i valget af et tema som "rygning" og ved udpegningen af det individuelle ansvar ("du ødelægger dit og dine omgivers helbred") ligger en forståelse af, hvad der er sundt og på hvilket niveau, der skal appelleres til at denne sundhed styrkes. Man kunne antage, at indtagelsen af hormonlignende stoffer gennem kosten set i et forplantningsperspektiv var en nok så central problematik som rygning og man kunne overveje om udpegningen af det individuelle ansvar altid er det mest relevante. Faktorer som stress på arbejdspladsen, hvor cigareten bliver pausesignal til rygeren selv og omgivelserne, kunne være en anden måde at tænke rygning-som-problem på, som ville sætte andre målgrupper og problemstillinger i søgelyset.

Entydige udsagn har kun denne status i et afgrænset perspektiv. Budskaber kan simpelthen modsige hinanden. Hvis man både er disponeret for hjertekarsygdomme og brystkræft, er budskabet om rødvin lettere modsigende. Et til to glas rødvin om dagen er godt til at forebygge hjerte/karsygdomme, mens kræftlæger mener, at det kan fremme brystkræft. Ved valget af skræk som virkemiddel bliver det særligt relevant at overveje, hvilke andre sundhedsbudskaber, ens eget budskab kan modsige, fordi det kan være voldsomt for målgruppen at møde trusler om risiko for tab, der går i modstridende retninger.

Desuden kan entydige udsagn, som udpeger entydige handlemuligheder, risikere at opfordre folk til at gøre noget, som ud fra andre hensyn kan være problematisk. For et par år siden opstod der f.eks. diskussion om, hvorvidt solcreme gjorde mere skade end gavn på grund af de hormonlignende stoffer, den kan indeholde.

Viden om, hvad der er sundt og om, hvordan vi opnår det sunde, er altså langt fra entydig. Det

betyder, at et skrækbudskab altid må ses som et valg af en sandhed, som fremlægges uden invitation til dialog om andre mulige sandheder - for eksempel dem målgruppen har fokus på. Derfor er det vigtigt ikke alene at tænke i valg af virkemidler, men nok så meget at have fokus på, hvilke muligheder for dialog, kampagnen lægger op til. Den 23-årige fyr, som selv har været impliceret i en trafikulykke, kan gå i dialog med eleverne om risici og handlemuligheder, mens cigaretpakkens budskab blot kan modtages eller afvises.

Det kan også være relevant at forholde sig kritisk til om opmærksomheden på problemet giver større problemer end problemet i sig selv - er det f.eks. så stigmatiserende at være tyk i dagens folkeskole, at det giver sociale og psykiske problemer, som overstiger de fysiske problemer ved overvægten? På samme måde må man spørge sig selv, om problemet er lige stort for alle samfundsgrupper og hvis ikke, om det så er relevant med en individuelt orienteret adfærdsmodificerende kampagnestrategi.

Kan skræk anbefales som virkemiddel?

Konkurrencen om borgere og kunders opmærksomhed skærpes konstant. Det frister til at sætte trumf på sin kommunikation. Skræk kan fungere som et sidste skub til handling hos mennesker, som i forvejen er motiverede for at ændre adfærd. Alvorlige risici ved brug af skræk som virkemiddel er, at en langsigtet effekt kan være en generel immunisering og skepsis overfor sundhedsbudskaber og en yderligere udstødelse og afstandtagen hos de grupper, som har sværest ved at handle i forhold til det budskab, kampagnen angår.

Referencer

Jensen, TM, Andersen, NB og Olesen, BR (2004): *Skræk som virkemiddel i sundhedsfremmende kampagner*, København, Viden- og dokumentationsenheden, Sundhedsstyrelsen.

Mediernes dækning af invasionen af Irak 2003

Adjunkt Mark Ørsten, Afdelingen for Journalistik, oersten@ruc.dk

Mediernes dækning af internationale krige og kriser anses af de fleste forskere som helt centrale i et vel-fungerende demokrati. Kun hvis borgere løbende får stillet de nødvendige oplysninger til rådighed, vil de være i stand til at beslutte sig for, hvorvidt de støtter eller tager afstand fra brugen af militær magt som løsning på en given konflikt. I en dansk sammenhæng har forskningen om mediernes dækning af krige hidtil været begrænset.

Forskningsprojektet 'Mediernes dækning af invasionen af Irak' præsenterer resultaterne af den første større analyse af danske mediers dækning af en krig. Forskningsprojektet blev udført i samarbejde med Stig Hjarvard og Nete Nørgaard Kristensen, Afdeling for Film- og Medievidenskab ved Københavns Universitet på baggrund af finansiering fra MODINET, Medier Og Demokrati I Netværkssamfundet. Resultaterne blev offentliggjort på et nordisk forskningsseminar om medier og krig afholdt i København d. 17. og 18. november 2004. Den samlede rapport er publiceret som Working Paper no. 13, 2004 af MODINET og kan findes på nettet på følgende adresse: www.modinet.dk.

I analysen indgik følgende seks nyhedsmedier:

- TV2 Nyhederne kl. 19.00 til 19.30 og kl. 22.00 til 22.20
- DR1 TV-Avisen kl. 18.30 til 19.00 og kl. 21.00 til 21.30
- DR Radio P1 kl. 7.00 til 7.10 og kl. 12.00 til 12.30
- Dagbladet Information
- Morgenavisen Jyllands-Posten
- Politiken

I alt blev 2045 enheder analyseret inden for en periode på 17 dage i marts og april 2003.

Konklusioner

Analysen af mediernes dækning af invasionen af Irak peger på følgende kendetegn som generelle træk:

- På tværs af medietyper lå krigen øverst på dagsordenen, og denne høje prioritering indike-

rer, at medierne betragtede krigen som godt stof ud fra såvel et samfundsmæssigt som et kommercielt synspunkt.

- Politikere dominerede samlet set kildegrupperne, og de blev brugt til at belyse både politiske, militære og kulturelle/sociale forhold. Det var især danske, amerikanske og engelske politikere, som blev inddraget, men også irakiske politikere blev anvendt, om end i markant mindre omfang.
- De militære kilder blev hyppigt anvendt af alle medier, men mest af radio og tv. De anvendte militære kilder var først og fremmest koalitions officerer og soldater (fra især Danmark, USA og England); irakiske militærkilder blev også anvendt i et vist omfang, men slet ikke i samme størrelsesorden som koalitions militærpersonnel. Størstedelen af gæsterne i tv/radio var militære eksperter, mens kun en mindre andel var politikere eller uvildige eksperter. Dette kan betegnes som potentielt problematisk, da de militære eksperter, i kraft af Danmarks deltagelse i krigen, må betragtes som partskilder.
- Overordnet set beskæftigede medierne sig med krigen ud fra det klassiske fokus på militære eller politiske vinkler. Aviserne lagde mest vægt på de politiske vinkler, mens denne vinkel i mindre omfang prægede tv, ikke mindst TV 2. Alle medier dækkede endvidere, i skiftende omfang, krigen ud fra mere bløde synsvinkler, hvor krigens sociale og kulturelle konsekvenser stod i centrum.

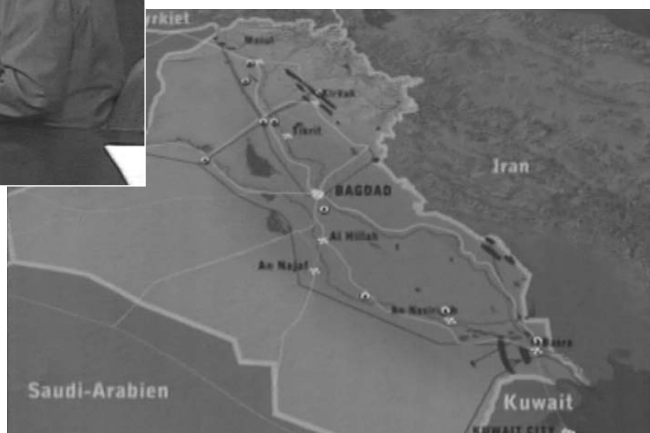
Ud over at give en detaljeret bestemmelse af, hvilke emner, temaer og kilder der kom til at dominere krigsdækningen, var det hensigten at belyse, hvordan krigen blev vinklet og rammesat eller sagt på en anden måde: hvilke fortolkningspakker tilbød medierne til forståelse af krigshandlingerne? Hvad angår dette andet niveau, peger analysen på, at nyhedsformidlingen på et overordnet niveau var domineret af tre gennemgående fortolkningspakker. Disse kan kort sammenfattes til at være følgende:

Amerikas krig – medierne fortæller især om krigen som et militært felttog, en lang serie af militære angreb – og især som en amerikansk/britisk krig, hvor danske soldaters regulære krigshandlinger er mere eller mindre fraværende. Det er de irakiske militære reaktioner ikke helt, men de optager forholdsmæssigt betydelig mindre plads end koalitions handlinger. I dette tema lægges vægten på fakta, som de tager sig ud set fra det militære perspektiv, herunder den journalistiske gennemgang af taktik og strategi, beskrivelser af de enkelte slag, krigshandlinger, militært udstyr m.m. Dette dækkes fortrinsvis gennem anvendelse af militære og i særdeleshed mange danske og amerikanske militære kilder.

Politikernes dagsorden og folkets synspunkter dækkes også i høj grad af medierne. Især den danske folkeopinion, herunder modstanden mod krigen, dækkes – også mere end den internationale politiske stemning. I dækningen af de danske demonstrationer politiserer JyllandsPosten og Information demonstrationerne i højere grad end Politiken, der søger en mere neutral dækning. Den politiske splittelse såvel i Danmark som internationalt er ikke fraværende, men den politiske uenighed modtager heller ikke nogen særskilt omfattende dækning. Dette ses

især i forhold til dækningen af den franske og tyske modstand over for krigen såvel politisk som folkeligt, som er begrænset i den undersøgte periode. Både den politiske og offentlige diskussion har en tendens til at forstumme, når koalitions krigshandlinger for alvor går i gang.

Hverdagsliv i krigens skygge. Alle nyhedsmedier har en betydelig tematisering af hverdagslivet blandt civile under krigen. Det sker både umiddelbart forud for invasionen, under koalitions fremrykning, under indtagelsen af Bagdad og ved Saddam Husseins fald. Her gives sociale og psykologiske stemningsrapporter af især irakeres oplevelse af krigen (frygten for krigen, holdninger for og imod i takt med fremrykningen) og dens konsekvenser for dagligdag, arbejde, familieliv m.m. Der er tillige flere forsøg på at give denne skildring af krigen på hverdagslivs-niveau en dansk vinkel ved at interviewe familiemedlemmer i Danmark om deres pårørendes uvisse skæbne. Når det drejer sig om krigshandlingernes direkte konsekvenser, hører vi mere om manglen på vand, medicin og nødhjælp end om krigens ofre i form af døde og sårede, på trods af at netop tabet af menneskeliv – civile som militære – er krigens mest håndgribelige og uundgåelige konsekvens.

Ontologibaserede forespørgsler

- Forskningsprojektet OntoQuery

Af Lektor Troels Andreassen, Datalogiafdelingen, troels@ruc.dk

Forskningsprojektet OntoQuery (Ontology-based Querying) handler om søgning i samlinger af dokumenter, fx artikler i leksika, objekter i databaser eller sider på internettet. Projektets ide er at skabe mulighed for søgning, ikke alene baseret på forekomster af ord i tekster, men også baseret på "indhold". I meget korte træk opnås dette igennem beskrivelser af indhold i form af begreber fra en begrebsontologi. Beskrivelserne skabes igennem sproglig analyse af teksterne, hvor fragmenter i teksten, der svarer til begreber fra ontologien, identificeres. Selve søgningen bygger på sammenligninger af beskrivelser, hvor også semantisk "nærhed", udledt fra bl.a. afstande i ontologien, inddrages.

Projektet startede i 1999 og afsluttes medio 2005, og hovedkilden til projektets finansiering er en bevilling fra Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd, programmet Informationsteknologi, fra 1999, samt en tillægsbevilling fra samme sted i 2002. Projektet har deltagere fra Roskilde Universitetscenter / Datalogi (RUC), Danmarks Tekniske Universitet / Informatik og Matematisk Modellering (DTU), Københavns Universitet / Center for Sprogteknologi (KU) og Handelshøjskolen / Institut for Datalogivistik (HHK).

Projektet er tværvidenskabeligt, idet dataloger og datalingvister supplerer hinanden, og der arbejdes i projektet parallelt med emnerne søgning, ontologi, syntaks / semantik samt prototypeudvikling. Projektet har en række tilknyttede ph.d.-studerende og har bidraget med medfinansiering til fem af disse. Forskeruddannelse er tillige prioriteret igennem en række afholdte workshops og en serie af årlige ph.d.-kurser.

Projektet er nærmere beskrevet på projektets hjemmeside www.ontoquery.dk, hvor der også findes en liste publikationer, et udvalg af prototypeværktøjer, mm.

Teori og metode

Overordnet har formålet siden projektets start været at udvikle teorier og metoder til indholdsbasert informationssøgning bl.a. ved at skabe et beskrivel-

sessprog, der spænder fra den sproglige analyse af teksterne over en egentlig begrebs-ontologi til spørgsmålsanalyse.

I projektet er som beskrivelsessprog defineret en såkaldt begrebsalgebra, *OntoLog*. Med udgangspunkt i et udvalg af semantiske relationer, fx CHR, WRT, CBY (*hhv Characterized-by, With-respect-to og Caused-by*), og givne simple begreber (ord) dannes sammensatte begreber. Fx kan en sort hund noteres ved at sammensætte *dog* og *black* til *dog[CHR: black]* og larm, der skyldes en sådan, kan noteres ved *noise[CBY:dog[CHR: black]]*.

Ontologier, der strukturerer både almene og specifikke begreber (for et udvalg af domæner), repræsenteres i *OntoLog*. En simpel ontologi eller taksonomi er illustreret øverst i fig.1 (hvid baggrund), hvor *ISA*-relationen svarer til begrebsinklusion. Denne kan med *OntoLog* generaliseres til en såkaldt generativ ontologi, hvor sammensatte begreber genereres ved brug af semantiske relationer, som fx de tilføjede (grå baggrund) i fig. 1.

Vedrørende selve ontologien er det teoretiske arbejde centreret omkring udformningen af modeller for en kompositionel ontologisk semantik for substantivgrupper, samt omkring ontologikonstruktion, herunder formalisering af nedarvningen af karakteristiske træk, og automatisk ekstraktion af semantiske relationer fra tekst.

I projektet er der til den sproglige analyse, udviklet principper for udtræk af beskrivelser fra tekst, der udover den generative ontologi også baseres på leksika med viden om bl.a. ordgruppers bøjningsformer, grammatiske funktioner, mulige betydninger samt interne betydningsrelationer. Målet med analysen er ikke at indfange helmening, men blot at danne fragmentariske beskrivelser. Dette betyder, at analyseprincipperne også bliver realistisk brugbare for store datamængder og erfaringer viser samtidigt at fragmentariske beskrivelser er fuldt tilstrækkelige til søgeformål.

Hensigten er altså at "indeksere" tekst, der skal være mål for søgning, med beskrivelser. Imidlertid kan også tilknyttes beskrivelser til forespørgsler, der

skal være genstand for søgning. Dermed bliver sammenligning af beskrivelser til en central del af søgningen.

Arbejdet omkring søgning fokuserer særligt på netop dette aspekt. Udgangspunktet er udtryk i begrebsproget *OntoLog*, og problemet på en meningsfuld måde at måle hvorledes et udtryk er dækkende for et andet – hvis der forespørges med et udtryk A, er (et objekt beskrevet ved) et udtryk B så et godt svar? I princippet kan logisk "subsumption" bringes i anvendelse her: Hvis A subsumerer (inkluderer) B, så er B et svar ellers er B ikke et svar. Dette er imidlertid utilstrækkeligt i et system, hvor beskrivelser refererer til en generativ ontologi, idet anvendelse af egenskaber (tilknyttet ved semantiske relationer såsom CHR) naturligt giver anledning til at skelne på grader af overensstemmelse imellem udtryk. Således spiller "similaritet" (semantisk "nærhed"), som graderet overensstemmelse imellem beskrivelser, en særlig rolle. Eksempelvis bør det, med ontologien i figur 1, kunne indfanges, at en sort kat har mere til fælles med en sort hund end med en brun hund (i kraft af den fælles egenskab sort). Foreløbige resultater viser bl.a., at det er muligt at etablere similaritet, der på én gang respekterer semantikken, kan afklare en stor variation af graderet overensstemmelse og kan beregnes realistisk på store datamængder.

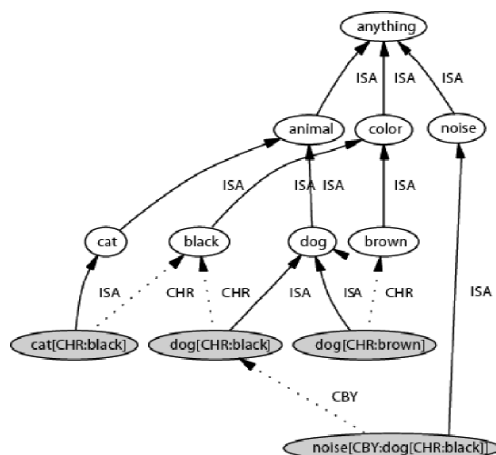

Fig. 1: Ontologi/taksonomi over simple begreber (hvid baggrund) med fire sammensatte begreber, fra den udvidede generative ontologi, indsat (grå baggrund).

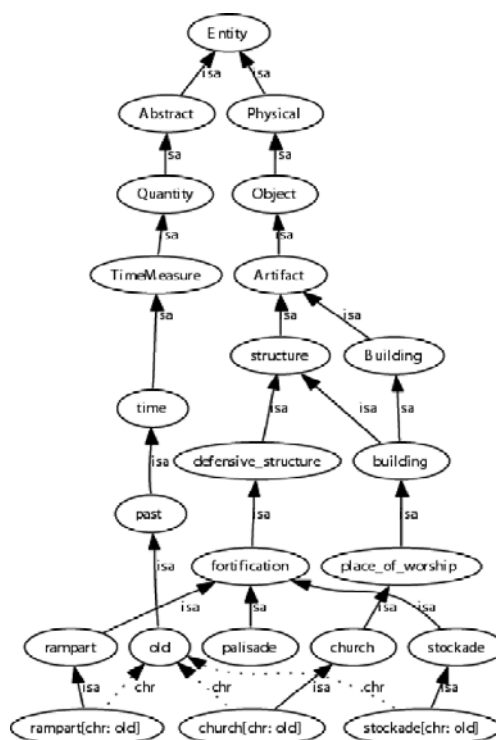

Fig. 2: Udsnit fra en WordNet-baseret ontologi

Prototype-udvikling

Samspelet imellem det teoretiske og det eksperimentelle arbejde spiller en vigtig rolle i projektet. Der er således udviklet en række prototyper, der implementerer principper og metoder fra det teoretiske arbejde, og som udnyttes til at efterprøve ideer, skabe eksempler og give inspiration til nye teoretiske vinkler.

Det primære fokus i projektets start var dansk sprog, og vi har i samarbejde med Danmarks Nationaleleksikon dannet og indekseret en samling af artikler fra encyklopædien og udviklet en ontologi for ernæringsdomænet baseret på disse. Ontologien er herefter indarbejdet i en almensproglig ontologi, Simple, der er udviklet af KU.

På det seneste har der tillige været eksperimenteret med engelsk sprog, og der er etableret en generativ ontologi for engelsk baseret på *WordNet*, samt topontologien *SUMO* (Suggested Upper Merged Ontology). Et udsnit fra denne meget omfattende ontologi er illustreret i fig. 2 med enkelte (generativt dannede) sammensatte begreber indsat.

Værktøjer, der demonstrerer generering af beskrivelser, søgning og ontologinavigering, kan findes på projektets hjemmeside www.ontoquery.dk.

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Instituttet er RUC's største med 64 fastansatte videnskabelige medarbejdere samt 16 ph.d.-stipendiater. Hovedparten af det videnskabelige personale er oprindeligt uddannet økonomer, politologer, jurister og/eller sociologer. Stadigt flere ansatte har som udgangspunkt en tværfaglig tilgang.

Målet er forskning og forskningsbaseret, tværfaglig undervisning på uddannelser inden for det samfundsvidenskabelige område på et højt internationalt niveau. Forskningen skal samtidig være samfundsmæssig relevant.

Overbygningsuddannelserne er dels en lang tværfagligt integreret kandidatuddannelse, dels kombinationsuddannelser indenfor offentlig administration, EU-studies, socialvidenskab og virksomhedsstudier samt en HA bacheloruddannelse. Herudover varetager de videnskabelige medarbejdere også undervisning på den Samfundsvidenskabelige basisuddannelse.

Målsætningen er en dynamisk udvikling af forskningen og genstandsområderne på en sådan måde, at der udover international forankring også er forskning i aktuelle samfundsmæssige problemstillinger. Samtidig arbejdes aktivt på, at forskningen formidles til det omgivende samfund gennem aviser, tv og radio samt foredrag. Dertil kommer, at der konstant arbejdes på at sikre progression i uddannelserne fra start til slut.

Forskning

Forskningen er fokuseret på de 5 særlige styrkeområder og forskningsgrupper:

- Velfærd og velfærdsstat.
- Offentlig økonomi, organisation og planlægning.
- Offentlig organisation og policy-analyse
- Innovation og forandringsproces i service og industri.
- Institutioner, aktører og institutionalisering.

Inden for disse 5 områder er der etableret forskningsgrupper, hvor forskningen løbende fremlægges og der drøftes forskningsansøgninger,

inviteres gæsteoplægsholdere og ph.d.'ere fremlægger deres arbejde. Dertil kommer, at der kan oprettes forskningscentre efter behov. Der lægges afgørende vægt på, at forskning på instituttet er tværvideenskabelig, idet en central forståelse af samfundsudviklingen er, at denne ikke kan begribes alene ud fra en teoretisk tilgang, men i højere grad forstås ved at tage flere typer af teorier og metoder i anvendelse.

De videnskabelige medarbejdere ved instituttet deltager naturligt i en lang række nationale og internationale forskningsgrupper og forskningsprojekter. Dette bidrager til internationaliseringen af forskningen ved instituttet.

Et par eksempler på forskningsprojekter bringes som "Spot på forskningen".

Forskeruddannelser

Instituttet har 2 forskeruddannelsesprogrammer.

Et program med titlen: "Velfærdsstat og velfærdsamfund", der især lægger vægt på:

- centrale faktorer til forståelse af velfærdsstatens udvikling.
- velfærdsstatens væsentligste funktioner i et moderne markedsøkonomisk samfund.
- en række forandringstendenser i udviklingen af den offentlige forvaltning.
- velfærdsstatens og velfærdssamfundets funktion i komparativ belysning.

Ph. d.-programmet fungerer fortsat i samspil med to paraplyorganisationer: Den politologiske Forskerskole (for hele Danmark) og Forskerskolen om integration og forskellighed i samarbejde mellem RUC og AUC. Forskere ved instituttet er aktive i at formulere og udbyde kurser inden for disse to samarbejdsnetværk.

Herudover har skolen på RUC arrangeret et introduktionskursus for nye ph.d.-studerende.

Det andet ph.d.-program har titlen: "Erhverv, samfund og globalisering". Centralt i dette program er:

- virksomhedsledelse, -strategi og -organisation.
- innovation og teknologisk udvikling.
- service og turisme.
- globalisering som et økonomisk, socialt og kulturelt fænomen.

Programmet er fælles mellem Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi og Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier. Professor Jan Mattsson er formand for styregruppen, der består af medlemmer fra de to institutter. Hovedmålene med programmet er at udbyde ph.d.-uddannelse inden for strategisk ledelse, virksomhedsorganisering, innovation og teknologisk udvikling, service og turisme samt globalisering som et socialt, økonomisk og kulturelt fænomen.

Programmet er også tilknyttet forskeruddannelsesnetværk i Organisation og Ledelse/Doctoral Network in Organisation and Management Education (FIOL) som køres i samarbejde med Aarhus Handelshøjskole og Aarhus Universitet.

I 2004 er der kommet 4 nye ph.d.-studerende på instituttet.

Ph.d.-afhandlinger

Comparative Welfare Systems

Jacob Magnussen, cand.scient.adm., forsvarede sin ph.d.-afhandling den 20. februar 2004: *"Erhvervspolitikken institutionelle forandring – i skyggen af hierarkiet"*.

Birgitte Poulsen, cand.scient.adm., forsvarede sin ph.d.-afhandling den 5. november 2004: *"Nye tider, nye roller? – embedsmandsroller i den danske centraladministration"*.

Lise Lotte Hansen, mag.art, forsvarede sin ph.d.-afhandling den 9. december 2004: *"Ligestillingspolitiske problemer – og mulige løsninger, køn, magt og forandring i LO og UNISON"*.

Kåre Thomsen, cand.scient.adm., forsvarede sin ph.d.-afhandling den 17. december 2004: *"Et styringsproblem i hjemmehjælpen, en socialkonstruktivistisk tilgang"*.

Erhverv, samfund og globalisering

Flemming Sørensen, cand.scient.soc., forsvarede sin ph.d.-afhandling 7. december 2004: *"Tourism Experience Innovation"*.

Individuel

Susanne Holmström, cand.scient.soc., forsvarede sin ph.d.-afhandling 4. juni 2004: *"Grænser for ansvar – Den sensitive virksomhed i det reflektive samfund"*.

Working paper series:

I instituttets Working Paper Series blev i 2004 udgivet i alt 11 forskningspapirer. Hele serien findes på instituttets hjemmeside.

Et working paper er et paper, der er præsenteret ved en konference eller har form af det første udkast til en artikel, der efterfølgende vil blive indsendt til et fagligt nationalt eller internationalt tidsskrift.

Center for Lokal Institutionel Forskning (CLIF):

Center for Servicestudier:

Centret er involveret i forskningsprojektet E-service om innovation i vidensservice, finansieret af

et tværgående udvalg under de danske forskningsråd. Projektet er et samarbejde med Center for TeleInformation, DTU og NewInsight. Temaet oplevelsesøkonomi og -ledelse som en videreudvikling af serviceledelse har også været et forskningsmæssigt felt. Inden for centrets rammer er publiceret en ph.d.-afhandling om innovation i turisme.

Centret har været involveret i rådgivning om forskningspolitik inden for serviceområdet med Service unit under DG-Enterprise i EU og HTS i Danmark.

Center for Bystudier

Center for Bystudier på Roskilde Universitetscenter er et netværksorienteret forsknings- og uddannelsescenter, som har til formål at fremme fagoverskridende byforskning som en central dimension i moderne, globaliserede samfund. På forskningssiden har centerdannelsen åbnet op for samarbejder mellem forskere på RUC, der arbejder med byen eller by-relaterede emner. I oktober måned 2004 afholdtes en konference om forstanden med ca. 80 deltagere.

Center for demokratisk netværksstyring

A major new collaborative research project, funded by the Danish Social Science Research Council, has established the Centre for the Study of Democratic Network Governance. The research project started January 1, 2003.

The idea of forming Centre for the Study of Democratic Network Governance takes its inspiration from fundamental aspects of Danish society. We find a remarkable coexistence of a strong state and strong civic individualism, which together have conditioned the creation of a long tradition of network governance. In addition, there is a concern for democracy and democratisation at all levels of society. As a result, Denmark provides a suitable point of departure for international research about democratic network governance.

Jean Monnet European Center of Excellence

The Jean Monnet European Centre of Excellences formål er at undervise og forske i udviklingen i EU samt bidrage til en dialog med omverdenen om EU.

Centrets hovedopgaver:

At analysere de strukturelle og institutionelle elementer, der kan være med til at identificere udviklingen i EU-landene.

At bidrage til komparative analyser om de Skandinaviske lande.

Formålet med centrets aktiviteter er en øget dialog mellem forskere, erhvervslivet og politiske beslutningstagere for der igennem at tilbyde en enestående mulighed for at analysere og diskutere EU's udvikling.

Uddannelser

Antal indskrevne studerende ved instituttet var ved udgangen af 2004 i alt 2.062 studerende. Dertil kommer, at instituttet leverer vejledere til ca. halvdelen af de studerende ved den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Instituttet har fortsat arbejdet med at udvikle et system for evaluering af undervisningen. Der er indført systematiske, netbaserede evalueringsskemaer for kurser og projektvejledning

Erhvervsøkonomiske uddannelser

I 2004 har studienævnet for Erhvervsøkonomi diskuteret en strategi for den faglige og uddannelsesmæssige udvikling af erhvervsøkonomi. Studienævnet har i årets løb endvidere drøftet en række pædagogiske spørgsmål. Der har i året især været fokus på projektvejlednings-pædagogikken. Studienævnet har arbejdet med nye prioriterede kombinationer med naturvidenskabelige fag og Performance-design. Både Virksomhedsstudier og HA havde en stigning i studenteroptaget pr. 1.9.2004 sammenlignet med tidligere år. Desuden var der en markant større tilgang af udenlandske studerende og serviceøkonomer, der optages på særlige betingelser, i efteråret 2004.

Der har også været arbejdet med tanken om at udbyde en cand. merc.-uddannelse på instituttet. Det vil der blive arbejdet videre med i løbet af 2005.

Forvaltningsuddannelserne

For Forvaltningsstudienævnet har en af de centrale opgaver i 2004 været arbejdet med fagpakker. Tanken med fagpakkerne er, at der skal være større valgmulighed og fleksibilitet på studieprogrammerne på instituttet, ligesom fagpakkerne skal bidrage til at give uddannelsen en klarere profil på kandidatniveau.

Master of Public Policy

Siden starten i 1997 er det gået støt og roligt fremad med flere og flere studerende, således at der i 2004 samlet var 45 studerende indskrevet ved uddannelsen.

Master i Oplevelsesledelse

I 2004 er der på instituttet blevet udviklet en ny masteruddannelse i oplevelsesledelse.

Internationale programmer

Udover udveksling på internationale programmer udveksles en række studerende på internationale aftaler med en lang række universiteter verden over. Det er et område, hvor der er brug for øget satsning i de kommende år. Vi har i den forbindelse ansat en AC-fuldmægtig for 3 år som erstatning for vores 2 studentermedhjælpere, der begge er holdt op i løbet af 2004, hvorved vi også får styrket området. Den nye AC-fuldmægtig yder samtidig også administrativ bistand til fondsansøgninger og hjælper dermed til at øge indsatsen for at få eksterne forskningsmidler til instituttet.

På denne baggrund har instituttet oprettet EU-Studies-programmet inden for forvaltning. Det er både åbent for vores egne studerende og for udenlandske studerende, der kan slutte deres bachelor af med 1 års studie på EU-studies-programmet.

MESPA (Masters Degree in European Social Policy Analysis) består af to semestre med undervisning samt et semester, hvor den studerende færdiggør sit speciale. Kurserne foregår på engelsk og giver de studerende indsigt i og viden om socialpolitiske problemstillinger på såvel nationalt som supranationalt niveau i Europa. Programmet organiseres af et netværk bestående af 8 europæiske universiteter.

ESST-programmet (Master of Arts in Society, Science and Technology in Europe) har som overordnet målsætning at udvikle en forståelse hos de studerende af den indflydelse, som teknologisk udvikling har på samfundet, ligesom programmet tilstræber at bibringe de studerende videnskabelige redskaber til at kunne analysere denne udvikling.

Større konferencer og seminarer:

"The future of the European Welfare state" afholdt 26.-28. august 2004, med støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

"Ledelse i kultur- og oplevelsesøkonomien" afholdt 4. oktober 2004.

"Corporate Social Responsibility and Corporate Governance" afholdt 2. -3. december 2004.

Medarbejdere ved årsskiftet:

Professorer:	13, heraf 2 med særlige opgaver
Lektorer:	35
Adjunkter:	16
Ph.d.-stipendiater:	16
HK-TAP'ere:	10
AC-TAP'ere:	4

Dertil kommer undervisningsassistenter og eksterne lektorer.

Indvandrerforskning med et rationalistisk perspektiv

Af Adjunkt Shahamak Rezaei, ph.d. i Erhvervsøkonomi, shre@ruc.dk, Roskilde Universitetscenter

Forskningsprojektet *"Det duale arbejdsmarked i et velfærdsstatsligt perspektiv - et studie af dilemmaet mellem uformel økonomisk praksis og indvandreres socioøkonomiske integration"* (Rezaei 2004), der omhandler selvstændigt erhvervsdrivende indvandrere og de ansatte i deres virksomheder, sætter fokus på dilemmaet mellem denne gruppes uformelle økonomiske aktiviteter og hvorledes disse indvirker på gruppens socioøkonomiske integration.

Projektet blev startet i 2002. Projektets fire delrapporter er blevet offentliggjort, og den afsluttede hovedrapport er under færdiggørelse.

Projektet er sat i et analytisk perspektiv, der fremstiller indvandrerens som et *rationelt handlende individ*. Dette repræsenterer et fundamentalt nybrud i forhold til det perspektiv, der indtil nu har været lagt inden for dansk indvandrerforskning og -politik, hvor indvandrerens først og fremmest er blevet betragtet som et etnisk individ. Det nye perspektiv handler om:

- at bevæggrundene for indvandrernes handlinger må forklares ud fra samspillet med de omgivende strukturer og institutioner.
- at der må søges rationelle, frem for ensidigt etnisk/kulturelle, forklaringer på motivationer og præferencer bag indvandreres handlinger og valg.

I det følgende vil projektets konkrete resultater blive trukket frem. Man skal i den forbindelse være opmærksom på, at konklusionerne er baseret på et datamateriale med visse kvantitative begrænsninger. Med dette forbehold kan følgende billede tegnes:

Det konkrete billede

Der eksisterer et uformelt arbejdsmarked i Danmark. Her forsøger blandt andet personer med indvandrerbaggrund at forbedre deres tilværelse. Det uformelle/sorte arbejdsmarked trives, udvikles og udvides for indvandrernes vedkommende typisk, når det

formelle mainstream-arbejdsmarked svigter. Kendetegnene er:

- bøjning af regler og lovgivning, idet dette kan finde sted uden større omkostninger.
- en relativisering af moral og solidaritet, som orienteres væk fra "det store samfund" over mod individets/gruppens umiddelbare behov. Man har kun sine umiddelbart nærmeste at læne sig op ad.
- hårde arbejdsvilkår, herunder lange og skæve arbejdstider.

Til billedet hører også, at indtrædelse på det uformelle arbejdsmarked fungerer som en alternativ strategi for opnåelse af bedre levevilkår og velfærd. Den gængse vej via uddannelse fravælges i stort omfang, også blandt indvandrernes efterkommere (altså personer født i Danmark). Endvidere viser analyserne, at de undersøgte gruppers arbejds- og fritidsmæssige interaktioner finder sted inden for netværk, med en generelt høj grad af lukkethed. Dette afspejler sig endvidere i en svag tilslutning til den danske velfærdsstats grundlæggende værdier, til fordel for en stærk gruppebaseret identifikation og loyalitetsfølelse. Til dette billede hører også den til stadighed tilstedeværende drøm om en dag at kunne vende tilbage til oprindelseslandet.

Det nye perspektiv

Den fornyelse, som dette projekts rationalistiske perspektiv repræsenterer, kan og bør give anledning til en revision af de strategier, som den kultur- og etnicitetsfikserede offentlighed, herunder den velmenende indvandrerforskning, eksplicit eller implicit har anvist indtil nu. Inden for økonomisk og politologisk teori er ideen om rationelt handlende, velfærdsmaximerende individer langt fra ny.

Der er lang vej endnu til en forklaring på (og ikke blot en beskrivelse af):

- at cirka halvdelen af indvandrerne befinder sig udenfor arbejdsstyrken,
- at en stor del af dem, der indgår i arbejdsstyrken, løber panden mod muren, når de søger job
- at så relativt mange, herunder 25 % efterkommere, vælger uddannelsen fra og
- at ghettoer er blevet mere reglen end undtagelsen.

Den økonomiske teoris grundlæggende præmis er, at *mennesker* handler rationelt. Dette mere individualistiske perspektiv på indvandrerforskning og policy-udformning kan anlægges ved i højere grad at fokusere på bottom-up-tilgange, frem for kollektivistiske top-down-løsninger, som alt for ofte trækkes ned over hovederne på grupper af mennesker, med den velmenende hensigt at overvinde problemer, hvis årsager, på et i bedste fald spinkelt grundlag, henvises til "kulturforskelle". Et rationalistisk perspektiv på indvandrerforskningen, som i højere grad fokuserer på det enkelte individ, vil have den positive implikation, at gruppen af Indvandrere vil kunne inkluderes i gruppen af *mennesker*.

Nye tider, nye roller?

– Embedsmandsroller i den danske centraladministration

Af adjunkt Birgitte Poulsen

I løbet af de sidste 25 år har den offentlige sektor gennemgået store forandringer, der stiller nye krav til forvaltningen og til den enkelte embedsmand. Nye styreformer supplerer de gamle, og særligt netværksstyring har vundet indpas. Inden for forvaltningsforskningen er dette blevet tematiseret som en udvikling fra Government til Governance. Lidt for simpelt, kan man sige, at Government er den måde, man har tænkt styring på inden for den traditionelle, demokratiske retsstat. Der er tale om hierarkisk topdown-styring, hvor staten ses som en samlet og magtfuld enhed. Administrationen ses i forlængelse heraf som et klassisk opbygget bureaukrati, hvor embedsmanden følger ordre og er politisk neutral. Governance bryder med denne styringsopfattelse og tematiserer staten som fragmenteret og svært afgrænselig. Nogle taler om den responsive stat, nogle om den reflektive stat og andre igen om netværksstaten. Den grundlæggende pointe er, at i stedet for hierarkisk top-downstyring, så foregår sty-

ring som såkaldt 'meta-styring'. I stedet for detailstyring, så foregår styring indirekte gennem påvirkning af de rammer, som selvstyrende netværk, institutioner og grupper handler indenfor. På det administrative niveau betyder Governance, at det klassiske bureaukrati udfordres og til dels forlades til fordel for nye mere netværkslignende organisationsformer.

Et nyligt afsluttet forskningsprojekt har undersøgt, hvilken effekt indførelsen af nye organisationsformer har for embedsmandsrollen. I bogen "Nye tider, nye roller? – Embedsmandsroller i den danske centraladministration" analyseres embedsmandsrollens udvikling i Danmark siden 1848 og frem til i dag og samtidig undersøges det, hvordan de aktuelle forandringer i den statslige styring påvirker den måde, hvorpå embedsmandsrollen udfyldes og håndteres i et politisk system præget af såvel hierarki som netværk, og om der er ved at udvikle sig nogle nye rollemodeller for det at være embedsmand.

Analysen af den aktuelle embedsmandsrolle bygger på interview med en lang række menige og ledende embedsmænd i centraladministrationen, og giver et indblik i de rolleopfattelser og meget forskellige organisationskulturer, der præger de forskellige ministerier. Undersøgelsen viser, at de klassiske, bureaukratiske organisationsformer suppleres med forskellige former for netværksorganisering i og mellem forvaltningerne, blandt andet i form af tværfagligt projektarbejde. Endvidere viser den, at embedsmænd ofte skal fungere som politikudviklere og derfor bevæger sig langt ud over den neutrale embedsmandsrolle. Generelt underbygger undersøgelsen antagelsen om, at der er sket en betydelig politisering af forvaltningen, der rækker udover den udbredte diskussion om anvendelsen af spindoktorer. Politiseringen af embedsmandsrollen er ikke kun knyttet til topcheferne i de danske departementer og de nye spindoktorer, men er sivet meget længe ned i systemet. Men undersøgelsen viser ligeledes, at selvom governanceudviklingen er slået igennem på rolleniveau, så spiller governmentstyringen fortsat en stor rolle. Retsstaten eksisterer og har det godt og den klassiske bureaukrat, der følger ordre og ser det som sin fremmeste opgave at sikre en saglighed og solidt funderet faglighed i udarbejdelsen af analyser, lever fortsat i bedste velgående.

Det betyder, at billedet af den danske embedsmandsrolle langt fra er entydig. Forskelligheden eller pluraliteten i embedsmandsrollen er for det første knyttet til den hierarkiske placering. Der er forskel på, om man er en del af topledelsen, eller om man er menig embedsmand. Derudover er der meget store forskelle mellem den institutionalisering af rollen, som vi ser i de forskellige departementer, og mellem de rolleelementer, der opfattes som mest relevante og legitime. Der er således en klar tendens til, at de klassiske krav til embedsmandsrollen om at være neutral og følge ordre inden for det bureaukratiske hierarki er særligt fremherskende inden for visse ministerier, mens kravene om at udvise selvstændighed, have politisk tæft og besidde en evne til at udvikle politiske ideer er mere fremherskende indenfor andre.

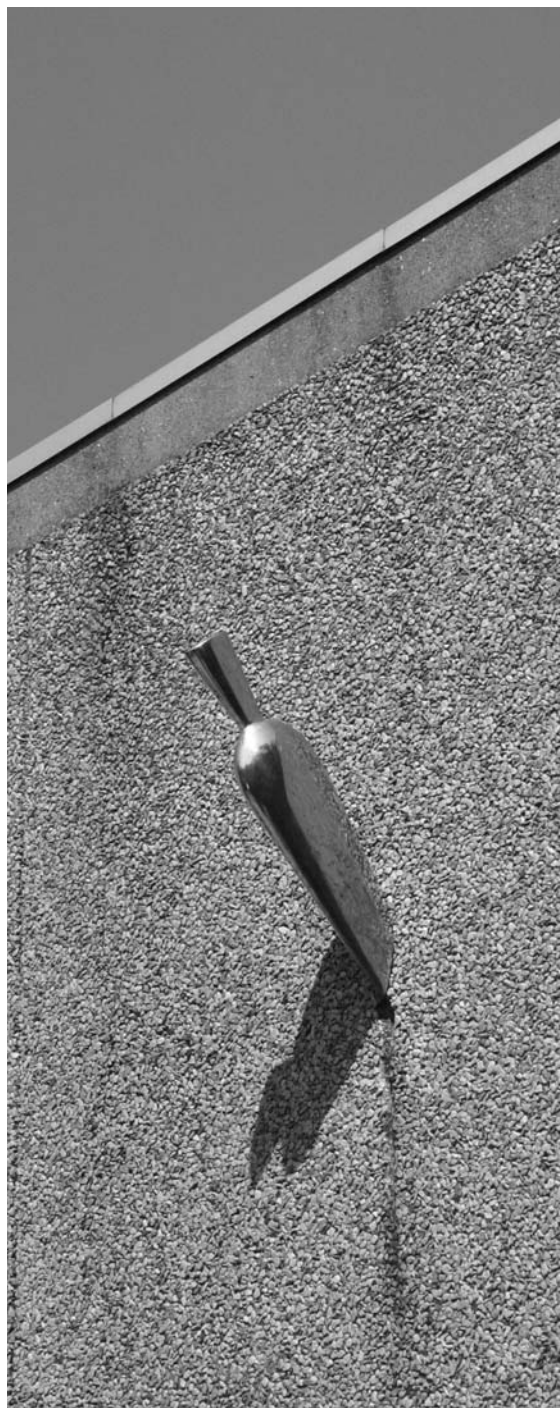
Der er altså i dag mange konkurrerende forestillinger om, hvad det vil sige at være embedsmand. Det giver anledning til en række rollekonflikter og rolledilemmaer og dermed til en mængde håndteringsproblemer for den enkelte embedsmand. Og det lader ikke til, at rollekonflikter og rolledilemmaer

bliver mindre med tiden. Det er selvfølgelig ikke sådan, at vi går fra en entydig og let håndterbar rolle til en flertydig og konfliktfyldt rolle. Men flere og flere rollekrav er kommet til uden at 'gamle' rollekrav nødvendigvis nedprioriteres eller træder i baggrunden. Vi kan derfor forvente stigende håndteringsproblemer.

Set i lyset af forskningsresultaterne trænger to spørgsmål sig på. For det første må man spørge, hvordan embedsmandsrollen gøres mere håndterbar for den enkelte embedsmand. Rollen opleves ofte som modsætningsfuld, hvilket i en række tilfælde giver anledning til rollekonflikter og stress. Det bør overvejes, om ikke differentieringen af rollen i højere grad skal formaliseres, så der ikke opereres med én embedsmandsrolle, men flere, så indholdet i hver enkelt rolletype gøres mere klart og entydigt. For det andet bør det overvejes, hvordan legitimitetsproblemet, der knytter sig til de politiserede embedsmænd, kan imødegås. Den neutrale embedsmand er en integreret del af vores forestilling om det repræsentative demokrati, hvor forvaltningen ikke er tiltænkt en selvstændig og politisk aktiv rolle. Dette stemmer imidlertid langt fra overens med hverdagen i de danske ministerier. Som en ledende embedsmand formulerer det, så er der *"ingen minister, der vil acceptere ikke at få den politiske og visionære rådgivning. Hvis man bare vil vente på, at ministeren skal finde på noget, så kan man ikke være topembedsmand i dag."* Vi har derfor brug for en ny diskussion af embedsmandsrollen, der tager højde for, at en stor del af rollen i dag er politiseret.

Resultaterne fra forskningsprojektet udkommer i bogen *"Nye tider, nye roller? – Embedsmandsroller i den danske centraladministration"* på Djøf's Forlag i maj 2005.

Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori

Instituttets opgaver og rammer.

Instituttet blev etableret som selvstændigt Institut ved indgangen til år 2000. Indtil da var de to fagområder: psykologi og filosofi/videnskabsteori del af det tidligere Institut VII. Begge fagområder blev oprindeligt etableret som kombinationsuddannelse med start d. 1. september 1995.

Forskningen og undervisningen ved Institutet er organiseret i to afdelinger for henholdsvis psykologi og for filosofi/videnskabsteori, hvor institutlederen aktuelt kommer fra psykologi og næstformanden i bestyrelsen fra filosofi/videnskabsteori. Institutlederen var delvist frikøbt frem til 1.03.05 og begrænsede sit område til afdelingsleder for psykologi, mens næstformanden varetog institutlederposten. Ved udgangen af 2004 har instituttet 30 videnskabelige stillinger, 11 på filosofi og 19 på psykologi.

Instituttets medarbejdere varetager undervisning på overbygningen inden for psykologi og filosofi, de åbne uddannelser i psykologi og filosofi, masteruddannelsen i organisationspsykologi, de faglige suppleringsuddannelser for opnåelse af gymnasieundervisningskompetence i psykologi og filosofi samt den humanistisk basisuddannelse. Desuden varetager medarbejderne undervisningen på de to fags ph.d. uddannelser.

Instituttets forskningsprofil

Det overordnede mål for instituttet er at etablere et dynamisk forsknings-og undervisningsmiljø, som kan danne grundlag for udvikling inden for forskning, forskeruddannelse og uddannelserne på Institutet. Nyansættelser og udvidelser på VIP-siden fra 9 VIP i 1995 til 30 i 2004 medfører naturligvis meget arbejde for allerede ansatte samt en vis turbulens på det enkelte fag, efterhånden som nye medarbejdere kommer til. Der arbejdes derfor specielt på Psykologi, hvor væksten og ændringer i medarbejderstaben har været markant, på at udvikle et stabilt forsknings- og arbejdsmiljø.

Begge fag har et RUC-anerkendt ph.d.-program. Psykologisk ph.d.-program 'Socialpsykologi i

den radikaliserede modernitet' deltager i Dansk Forskerskole i Psykologi, som organisatorisk aktuelt er placeret på Københavns Universitet www.psyforsk.dk. Filosofi/Videnskabsteori ph.d.-program.

Videnskabsstudier deltager i Den Danske Forskerskole i Filosofi, Idé- og Videnskabshistorie, PHIS, <http://www.phis.ruc.dk>, som organisatorisk er placeret på instituttet.

Psykologi

Afdelingen for Psykologi har udarbejdet et forsknings- og forskeruddannelsesprogram under overskriften Socialpsykologi i en radikaliseret modernitet. Det socialpsykologiske perspektiv er fremtrædende inden for store dele af den undervisning og forskning, der bedrives af faggruppen. Faggruppens fælles forskningsprogram falder tematisk sammen med ph.d.-programmet, og det drejer sig om et perspektiv på forskning og undervisning, snarere end om en fælles forskningsmæssig problemfokusering.

Generelt fokuserer forskningen på relationen mellem individ og samfund og dermed på, hvordan menneskers praksis som individer og deltagere i grupper hænger sammen med socio-kulturelle betingelser. Forskningen på Psykologi undersøger således psykologiske problemstillinger i lyset af den samfundsmæssige udvikling. Psykologien som fag, dvs. som forskning, formidling, behandling, rådgivning osv., ses som særlige svar på samfundsmæssige problemområder. Disse svar kan have forskellig karakter og tjene forskellige interesser. Psykologien som fag anskues således på den ene side under den positive synsvinkel: Bidrag til belysning og forståelse af spørgsmål og problemer – men på den anden side også under den kritiske synsvinkel: en mulig faktor i forbindelse med disciplinering og forvaltning af menneskers liv. Den psykologiske viden og praksis gøres dermed også selv til genstand for kritisk undersøgelse. På psykologi på RUC retter forskningsindsatsen sig primært mod tre livsområder: *Familie- og børneliv*, *Læringsforløb og institutionsliv* og *Organisations- og arbejdsliv* med temaer, som går på tværs af hverdagens forskellige livsområder, og hvor f.eks. etnicitet, køn og subjektivitetens relation til teknologi kan indgå i de tre beskrevne områder.

Psykologi rummer et center for Barndoms- og

Familieforskning. Centret er blevet grundlagt på grundlag af Forskningsrådsbevillinger til Professor Lars Dencik og er specielt orienteret imod socialpsykologiske analyser af implikationerne af den samfundsmæssige moderniseringsproces for børn og familieliv. Ved centret holdes løbende forskningsseminarer, hvor de ph.d.-studerende og vejledere ved instituttet, der er knyttet til centret, fremlægger deres igangværende forskningsarbejder for diskussion samt drøfter teoretiske og metodiske problemer inden for forskningsfeltet. Tre af centrets ph.d.-stipendiater blev i 2004 færdige med deres afhandlinger.

Centret er også udgiver af en rapportserie med navnet *Reports from Centre for Childhood & Family Research*, Roskilde University.

Særlige og større aktiviteter

Gennem 2004 har arbejdet inden for *Dansk Forskerskole i Psykologi* taget form. Forskerskolen er en netværksorganisation i et samarbejde mellem Institut for Kommunikation ved Aalborg Universitet, Psykologisk Institut ved Aarhus Universitet, Institut for Psykologi ved Københavns Universitet, Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori ved Roskilde Universitetscenter samt Arbejdsmiljøinstituttet. Samarbejdet er foreløbig aftalt for perioden fra 1. januar 2004 til 31. december 2008 og bygger på en bevilling fra Forskeruddannelsesrådet. Forskerskolen vil i denne periode have Københavns Universitet som værtsinstitution.

Skolen har som formål:

- at fremme et landsdækkende samarbejde om psykologisk forskeruddannelse,
- at udbyde kurser, seminarer og andre fælles forskeruddannelsesaktiviteter inden for skolens fagområde,
- at fungere som fælleskoordinator i et forskeruddannelsesnetværk,
- at sikre information om faglige aktiviteter inden for skolens fagområde, samt
- at tage initiativ til ekstern finansiering af den psykologiske forskeruddannelse.

Der har været afholdt to heldagsseminarer i 2004 under temaet *Barndom og ungdom i familie og institution – integration og disintegration*. Hele seminaret løber over i alt 6 heldagsarrangementer og

er arrangeret af Forskerskolen for Psykologi og Forskerskolen i Livslang Læring på RUC i samarbejde med Center for Barndoms- og Familieforskning, RUC.

Det *pædagogisk-psykologiske* netværk af universitetsansatte pædagogiske psykologer på RUC, AU, AUC og KU, som i 2002 fik en SHF bevilling, har forsat deres arbejde med netværket PIFF: "Person, Intervention, Fællesskabsformer – i Forandring". Netværket diskuterer pædagogisk psykologis genstandsfelt og særlige tværvidenskabelige karakterer med kolleger i det internationale miljø. Netværket koordineres fra Psykologi på RUC, og en antologi med bidrag fra ind- og udenlandske deltagere udkommer på Samfundslitteratur – Roskilde Universitetsforlag i 2005.

Jaana-Piia Mäkinie fra Socialpsykologiska Institutionen, Helsingfors Universitet, Finland har under forårssemestret 2004 været gæste-ph.d.-stipendiat ved instituttet, hvor hun har arbejdet med sin afhandling om *Social representations of new foods in media and individual thinking*.

Forskningsleder Bo Ertman, Teori- & Metodecentret, Hillerød har under efteråret 2004 gentagne gange gæstet instituttet mhp. at udvikle fælles forskningsprojekter med Center for Barndoms- og Familieforskning.

Prof. Jan Kampmann, Forskerskolen for Livslang Læring, RUC har i løbet af foråret 2004 holdt møder ved instituttet mhp. sammen med Center for Barndoms- & Familieforskning i efteråret 2004 at iværksætte et fælles ph.d.- og forskerkursus om *Barndom og ungdom i familie og institution – integration og disintegration*.

Afdelingen har redaktørposter i flere større internationale tidsskrifter og har i 2004 deltaget i evaluering af svensk psykologi.

Filosofi og Videnskabsteori

Afdelingen for filosofi og videnskabsteori har tre indsatsområder, som forskningen søges centreret omkring: (i) Filosofi- og Videnskabshistorie, (ii) Videnskabsteori – herunder videnskabsfilosofi, og (iii) Etik og retsfilosofi.

Forskningen inden for 'Filosofi- og videnskabshistorie' har primært været centreret omkring antikken og middelalderen. Det drejer sig f.eks. om sammenhængen mellem antikke, islamiske og middelalderlige opfattelser af videnskabelig teoridannelse og praksis, samt undersøgelser af middelalderlig erkendelsesteori. Men der er også påbegyndt arbejder vedrørende det 19. århundredes filosofi og videnskabsteori.

Inden for satsningsområdet 'Etik og retsfilosofi' omfatter forskningen' både historiske og systematiske analyser. De historiske undersøgelser vedrører både studier af enkelte retsfilosoffer, f.eks. den hollandske retsfilosof Hugo Grotius, og studier af retsfilosofiens idéhistorie over længere historiske perioder. De systematiske undersøgelser vedrører både normative og metaetiske problemstillinger. Det er et mål for denne forskning ikke kun at opnå isolerede teoretiske resultater, man at være i nær kontakt med mulige anvendelsesområder. Af særlig interesse er her etiske problemstillinger, der har relation til retssystemet, samt populationsetiske og miljøetiske problemstillinger.

Forskningen inden for 'Videnskabsteori- og filosofi' omfatter både konkrete undersøgelser af filosofiske problemer inden for bestemte fagvidenskaber og mere generelle erkendelsesteoretiske og logiske undersøgelser af videnskabelig ræsonneren. Afdelingen har et omfattende nationalt og internationalt netværk med universiteter og forskningsinstitutioner, som beskæftiger sig med videnskabsteoretiske problemstillinger. Af særlig interesse for satsningsområdet er undersøgelser af formelle metoders rækkevidde og betydning for erkendelsesteoretiske og videnskabelige analyser. Derudover fokuseres der på teknologifilosofiske problemstillinger og på spørgsmål vedrørende karakterisering af ingeniørvidenskaberens status som særlige vidensområder.

Afdelingen har et *forskeruddannelsesprogram* i Videnskabsstudier (Science Studies), hvortil der er knyttet både interne og eksterne ph.d.-studerende, herunder to stipendier samfinansieret med

Risø og et internationaliseringsstipendium. Derudover administrerer afdelingen yderligere to internationaliseringsstipendier knyttet til forskningsskolen PHIS.

Særlige større aktiviteter

Afdelingen er hjemsted for *netværkene* 'Danish Network for the History and Philosophy of Mathematics', MathNet, www.mathnet.ruc.dk, og 'Danish Network for Philosophical Logic and Its Application', PhiLog, www.philog.ruc.dk, samt for *Dansk Forskerskole i Filosofi, Idé- og Videnskabs-historie*, PHIS, www.phis.ruc.dk. I samarbejde med disse netværk og forskerskolen har afdelingen været vært for flere internationale møder.

Afdelingen var, sammen med NAMOCONA, Aarhus Universitet, og PHIS, medarrangør af konferencen *Modalism and Mentalism in Modern Epistemology*, som blev afholdt på Carlsberg Academy den 29.-31. januar 2004. I samarbejde med Handelshøjskolen i København, Ålborg Universitet, Afdelingen for Systemanalyse, Risø, og PhiLog har afdelingen afholdt en konference om *Social Software*, den 27.-29. maj 2004 på Carlsberg Academy. Konferencen omhandlede nye udviklinger i brugen af formelle metoder i samfundsvidenskabernes. Derudover har afdelingen i samarbejde med forskerskolen PHIS afholdt en konference om *The Continuum in Philosophy and Mathematics* på Carlsberg Academy den 25.-27. november 2004. Konferencen vedrørte både systematiske, filosofiske og videnskabshistoriske undersøgelser af kontinuumsbegrebet i filosofi-ske, matematiske og naturvidenskabelige teorier.

Forskerskolen PHIS udgiver nyhedsbrevet *Shippings News*, hvori forskerskolens aktiviteter omtales. *Shipping News* bringer også essays, skrevet af ph.d.-studerende knyttet til skolen og beskrivelser af igangværende ph.d.-projekter. Hvert år afholder PHIS en Graduate Conference, som har til formål dels at give forskerstuderende en lejlighed til at præsentere deres projekter for hinanden og for vejledere, dels at diskutere relevante spørgsmål vedrørende planlægning og udførelse af forskeruddannelse. Dette års Graduate Conference blev afholdt på Sandbjerg Slot den 3.-4. december 2004. Temaet for konferencen var formidling og kommunikation af forskningsresultater. Blandt de internationale gæster var 'editor in chief' af tidsskriftet *Synthese*.

Netværket PhiLog udgiver nyhedsbrevet *PhiNews*. Det redigeres af Dov M. Gabbay, Kings College, London samt Vincent Hendricks og Stig Andur Pedersen fra Filosofi på RUC. *PhiNews* sponsoreres økonomisk af Kluwer Academic Publishers.

Afdelingen har redaktørposter i flere større internationale bogserier og tidsskrifter, f.eks. bogserierne *Synthese Library* og *Trends in Logic* samt tidsskrifterne *Synthese – An International Journal for Epistemology, Methodology and Philosophy of Science* og *Studia Logica – An International Journal for Symbolic Logic*.

Instituttets medarbejdere:

Professorer: 7
 Professor emeritus: 1
 Docenter: 2
 Lektorer: 13
 Lektorvikar: 1
 Adjunkter: 7
 Eksterne lektorer: 14
 Eksterne lektorer tilknyttet Masteruddannelsen i Organisationspsykologi: 11

Ved udgangen af år 2004 var der indskrevet 6 ph.d.-studerende på Psykologi og 6 ph.d.-studerende på Filosofi/Videnskabsteori. Instituttet rummer desuden et center for Barndoms- og Familieforskning.

TAP'ere: 4,5

Middelalderens naturfilosofi

Naturens genkomst i filosofi, digtning og videnskab ca. 1100-1250

Af lektor, ph.d. Aksel Haaning

Bogen gennemgår et centralt kapitel i den europæiske kulturs historie og selvforståelse: Naturens genopdagelse i det 12. århundrede. Et gennemgående tema er historiens aktualitet – og en historisk dimension i forståelse af nutiden. I syv kapitler fremlægger bogen i stor detaljerigdom, hvordan det nuværende vestlige naturbegreb blev skabt af de kristne forfattere i det 1. – 5. århundrede som led i deres opgør med den hedenske verden. Fra det 12. århundrede og fremefter udvikles imidlertid en omfattende naturfilosofi, som igen inddrager hedenske og ikke-kristne elementer, og denne "Naturens genkomst" udgør et selvstændigt og originalt bidrag til den vestlige kulturs naturforståelse.

Indledningen præsenterer den etablerede historiografi, hvor perioden mellem antikkens udgang og renæssancens opkomst i det 14. århundrede ofte eksponeres, men knytter an til nyere forskning i det 12. og 13. århundredes tænkning (Wetherbee, Dronke, Tulio Gregory m.fl.) og sætter sig for at undersøge periodens kildemateriale med henblik på revision. Andet kapitel indeholder en grundlæggende læsning af Vilhelm af Conches (ca. 1090-ca. 1155) og dennes naturfilosofiske skrifter; undersøgelsen analyserer begreberne *natura operans*, *sapientia creatrix*, *archetypus mundus* og *anima mundi* og kommer frem til en detaljeret undersøgelse af Vilhelms kreative nybrud, idet naturbegreberne erstatter Treenighedens-begreberne og dermed baner vej for naturiagttagelse og videnskabelig undersøgelse uden karambolage med teologien.

Tredje kapitel analyserer Bernhard Silvestris' *Cosmographia* og viser, hvorledes forfatteren fortsætter Vilhelms værk og med en filosofisk skabelsesmyte baner vej for en ny tilgang til forståelse af menneskets plads i naturvirkeligheden; begreber som *Nous* (ånd / tanke / fornuft), *Natura* (natur) og *Silva* (stof, materiale) gør det muligt at formulere nye og mere behændige begreber til både menneskeforståelse og naturerkendelse.

Efter to yderligere kapitler om etableringen af de naturvidenskabelige fag i højmiddelalderen afsluttes arbejdet med en kildebaseret analyse af naturfiloso-

fiske tekster fra 13. og 14. århundrede om alkymi. Det er hovedpointen, at når kilderne læses i sammenhæng, er alkymien udtryk for et tidligt forsøg på at forstå naturvirkeligheden og etablere en "omvendt" metafysik, hvor stoffet og forandringer i den håndgribelige og målbare virkelighed bruges som udgangspunkt også for religiøse og metafysiske tankestrukturer. Endelig gennemgås detaljeret, at naturfilosofiske begreber fra det 12. århundrede (som er beskrevet og analyseret tidligere i værket) nu videreudvikles og anvendes i den alkymistiske litteratur, således at denne skal forstås som et tidligt forsøg på "naturvidenskabeligt" gennembrud snare end som middelalderligt hokus-pokus.

Samtidig forsøger bogen formidlende at give et bredt og alment indblik i periodens filosofi og tankeverden, som viser, at også vor egen vestlige kultur rummer forestillinger omkring naturen – og ikke mindst menneskets relation til naturen – som i dag forekommer både fascinerende og vedkommende.

Endelig knytter bogen sig til *Naturens lys. Vestens naturfilosofi i højmiddelalder og renæssance 1250-1600*, 454 s. 2001, idet den grundigt gennemgår den forudgående periode, således at bøgerne tilsammen giver en samlet fremstilling af den europæiske naturforståelse indtil tidlig nyere tid.

Bogen er på 229 s. inkl. litteratur og index og udkom juni 2004.

Kompetencekrav i børnehaven

Af lektor Tomas Ellegaard

Småbørnsliv i Danmark i dag er blevet institutionsliv. Udforskningen af dette og forbindelser mellem livet i familien og daginstitutionen har været i fokus for projektet "Børns vilkår og velfærd i senmoderniteten" under ledelse af Lars Dencik. Projektet har bl.a. resulteret i to forskningsprojekter, der begge er færdiggjort i 2004. Teresa Harms har undersøgt tidsbrug og Tomas Ellegaard børnehavens kompetencekrav og børns kompetencehåndtering blandt 5-årige i en storkøbenhavnsk forstadskommune.

I det følgende redegøres for fundene i undersøgelsen af børnenes håndtering af børnehavens kompetencekrav og sociale baggrund. Fokus er ikke læreplanskrav, men de kompetencekrav som institutionens struktur og hverdagslivet stiller til børnene.

Hovedundersøgelsen er et kombineret observations- og interviewstudie af 16 udvalgte 5-årige børnehavebørn. Alle havde flere års institutionserfaring og ingen havde modtaget særlige hjælpeforanstaltninger. Børnenes forældre er par, dansktalende og i beskæftigelse. Halvdelen af børnene kom fra familier, hvor begge forældre havde grundskole eller

erhvervsfaglig uddannelse. Den anden halvdel fra familier, hvor begge forældre havde en lang eller mellemlang videregående uddannelse.

Børnene er observeret i børnehaven og deres forældre og pædagoger er interviewet.

Børnehaven er et offentligt socialt rum, hvor børn og pædagoger er udskiftelige for hinanden. Interaktionen mellem pædagoger og børn er gennemgående venlig og ikke-emotionel. Rammerne er fastlagt af de voksne og uden for forhandling; men samtidig tilstræber pædagogerne, at der er stort råderum for børnenes frie leg. Dette indebærer en række krav, som dels er normer, som børnene nødvendigvis skal leve op til, dels udfordringer, der giver børnene en mulighed for at udvikle bestemte kompetencer. Den kompetente håndtering er ofte en afbalancering af forskellige krav: Relationer baseret på udskiftelighed og instrumentalitet balanceret overfor personlige relationer. At holde sig selv i gang balanceret overfor at kunne gøre opmærksom på sig selv. At overholde ordensnormerne balanceret overfor at kunne gennemføre egne intentioner.

At kunne tage hånd om sig selv balanceret overfor at kunne bede om hjælp.

Samværet *mellem* børnene spiller en central rolle for, hvad der kræves af et børnehavebarn. Børnesamværet er kendetegnet ved forhandlinger og mere symmetriske sociale positioner; men også af dominerende og dominerede sociale positioner, hvor børnene grupperer sig efter køn, alder og de grupper (fx stuer) som de voksne opdeler dem i. Undersøgelsen peger særligt på betydningen af håndteringen af 4 krav i børnesamværet:

- At relatere sig til andre børn.
- At være socialt fleksibel, dvs. at kunne tage højde for andre børns intentioner
- Krav om autonomi, dvs. at kunne beskytte den aktivitet, legested eller børnegruppe, som barnet deltager i.
- Krav om håndtering af børnesamværets normer.

Forældreinterviewene tegner et relativt ens billede af børnenes familieforhold: Alle børnene i undersøgelsen vokser op i familier, hvor begge forældre arbejder, men forsøger at begrænse den tid børnene er i institution. De vokser op under relativt trygge materielle rammer: De fleste har fx eget værelse. Imødekommelsen af børnenes interesser ses som en central opgave. Alle forældre taler med deres børn om, hvad de oplever. Forældrene tilrettelægger tilværelsen således, at børnene har mulighed for at omgås andre børn også uden for børnehaven.

Der er imidlertid forskelle mellem familierne i undersøgelsen: Familierne med de lange uddannelser er i (endnu) højere grad "børnecentrerede forhandlingsfamilier" og vægter i højere grad "indre" kvaliteter i opdragelsen. Arbejderforældrene lægger større vægt på ydre opførsel.

Sammenligner man *børnenes* håndtering af kompetencekravene er det mest påfaldende, hvor meget de sociale grupper minder om hinanden. Enkelte børn skiller sig ud; men der er ikke klare forskelle mellem arbejder- og mellemlagsbørn.

Der er derimod forskel mellem drenge og piger:

Pigerne forhandler i højere grad, hvem der må deltage i legegrupperne – og udstøder derfor også i højere grad andre børn. Pigerne kan i højere grad håndtere og samtale med pædagogerne.

Tomas Ellegaard (2004): *Et godt børnehavebarn? Daginstitutionens kompetencekrav og hvordan børn med forskellig social baggrund håndterer dem*. Ph.d.-afhandling. Psykologi; Roskilde Universitetscenter.

Teresa Harms (2004): *The day, home and away: How sixteen Danish five-year olds spend their time*. Ph.d.-afhandling. Psykologi; Roskilde Universitetscenter.

Institut for Uddannelsesforskning

For yderligere oplysninger se på internettet:
www.ruc.dk/inst10.

Institut for Uddannelsesforskning er et bredt institut hvad angår forskning, undervisning og ekstern virksomhed. Instituttet blev dannet som selvstændigt institut i år 2000, og var indtil da en faggruppe ved det daværende Institut for Kommunikation, Datalogi og Uddannelsesforskning på RUC.

Instituttet varetager uddannelsen i Pædagogik og Uddannelsesstudier, Master i Voksenuddannelse, undervisning på den Humanistiske Basisuddannelse, et ph.d.-program i uddannelsesforskning inden for rammerne af instituttets forskerskole: "Forskerskolen i Livslang Læring" samt RUC's Universitetspædagogiske efteruddannelse af videnskabeligt personale.

Instituttet rummer forskningscentrene "Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen" og "Center i Barndoms- og Ungdomsforskning". Det sidste blev oprettet marts 2004. Instituttet er desuden vært for Foreningen for forsknings- og udviklingsvirksomhed i folkeoplysning og voksenundervisning (FO-FU) og for Center for ungdomsforskning/CeFU. CeFU forlod dog instituttet 1. juli 2004.

Instituttet danner ramme om en forholdsvis omfattende ekstern virksomhed (ca. 40 % af Instituttets samlede drift), som især består af forskningsopgaver af forskellig karakter, men som også består af evalueringsopgaver og forskellige former for konsulentopgaver. Den eksterne virksomhed spiller oftest sammen med instituttets prioriterede forskningsområder.

Uddannelserne i Instituttets regi er baseret på Instituttets faglige styrkeområder og samfundets behov for universitetsuddannede med kandidatgrad i – eller omfattende efteruddannelse i – uddannelsesforskning og uddannelsesstudier.

Uddannelser

Overbygningsuddannelsen Pædagogik og Uddannelsesstudier blev etableret i 1994. Faget indgår i en

bred vifte af fagkombinationer. Pr. 31. december 2004 var der indskrevet 421 studerende. I 2004 afsluttede 60 som kandidater. Der blev i løbet af året indleveret og bedømt 40 specialer.

Den 1. september 2003 trådte en ny studieordning i kraft på faget Pædagogik og Uddannelsesstudier. Studieordningen har betydet en ændring af organiseringen, idet der undervises i klynger på både bachelor- og kandidatniveau. Det giver den størst mulige forbindelse mellem undervisningen og Institut X's forskning. Samtidig har vi udviklet et introduktionsforløb for nye studerende med henblik på en bedre studiestart på faget. Faget har sat fokus på pædagogisk kompetenceudvikling for vejledere gennem brug af gensidig kollegasupervision, ligesom evaluering af projektvejledningen har været drøftet i studienævnet og på faget. I 2004 har studienævnet udviklet tilbud til specialestuderende med særlige behov. Samtidig har studienævnet udarbejdet bedømmelsesformer i forbindelse med kursus- og seminarundervisning. Endelig blev det i 2004 besluttet at tage studieordningen op til revision i løbet af 2005. Nogle af diskussionerne blev påbegyndt allerede i slutningen af 2004.

Master i Voksenuddannelse (MV) er en to-årig deltidssuddannelse (svarende til ét studieårsværk), der retter sig mod erhvervsaktive voksne, som arbejder professionelt med uddannelsesplanlægning, organisationsudvikling, kompetenceudvikling osv. Uddannelsen er projektor organiseret og lægger stor vægt på videnskabelige empiriske metoder.

Masteruddannelsen består af to moduler:
Modul I: Socialisation og voksnes læreprocesser.
Modul II: Uddannelse, samfund og organisation.

Der er i 2004 undervist på følgende hold:

- et masterhold på Modul II – studiestart september 2002 (hold 2: 43 studerende)
- et masterhold på Modul I – studiestart september 2003 (hold 3: 54 studerende)
- et masterhold på Modul II – studiestart september 2003 (hold 3: 53 studerende)
- et masterhold på Modul I – studiestart september 2004 (hold 4: 55 studerende)

Der er således i alt undervist 205 masterstuderende i 2004.

I UniPæd - det universitetspædagogiske program er formålet at tilvejebringe mulighed for at såvel nyansat som erfarent videnskabeligt personale kan tilegne sig ny pædagogisk og faglig viden samt at bearbejde og perspektivere eksisterende erfaringer og indsigt.

I 2004 har der i det faste kursusprogram været gennemført i alt 11 kurser og temadage i pædagogisk introduktion for nyansatte, kursuspædago-

gik, projektvejledning, temaseminarer om evalueringsformer og karakterer på basisuddannelsen samt seminar om undervisningsformer på masteruddannelserne. I alt har ca. 105 deltagere bestående af adjunkter, lektorer, ph.d.-studerende og midlertidigt ansatte undervisere gennemført aktiviteterne. I de skræddersyede tilbud har et antal studienævn og uddannelser bedt om bistand i form af oplæg, sparring og konsulentbistand om emner som evalueringsformer i kurser og projektvejledningen, udenlandske studerende og den ruc'ske pædagogik samt kriterier for projektevaluering og bedømmelser. Endvidere har der været givet individuel supervision til enkeltundervisere. UniPæd har også ydet bistand til de studerende i form af kurser til specialestuderende og rusinstruktører, til processer og indhold i gruppe- og projektarbejdet, i studieteknik og hurtiglæsning samt procesvejledning og kriseløsninger. Endelig har UniPæd etableret et nyt web-site med elektronisk kursustilmelding, samlet kursusoversigt, oversigt over formål og indhold i adjunktuddannelsen med eksempler på adjunktudtalelser og -rapporter, eksempler på studie-håndbøger samt oversigt over udviklingsprojekter og litteratur på RUC.

Forskerskolen i Livslang Læring

Forskerskolen i Livslang Læring er et ph.d.-program under Institut for Uddannelsesforskning. Programmets bevilling løber fra 1999-2004. Forskerskolens aktiviteter og fremtidsplaner vurderes løbende af et Advisory Board med deltagelse af forskere fra Vancouver, Hannover og Göttingen.

Forskerskolen har en tværvideenskabelig forskningstilgang, som til stadighed udvikles teoretisk og metodologisk. Der lægges stor vægt på at integrere de studerende i det eksisterende forskningsmiljø gennem netværksdannelser og konkrete planlægningsopgaver.

Pr. 1. jan. 2004 er 47 studerende indskrevet under programmet, heraf er de 12 fuldt finansierede stipendiater. I løbet af 2004 har 9 af de indskrevne forsvaret deres ph.d. og 3 nye er indskrevet, 2 af dem med stipendium.

Forskerskolen deltager i den nationale koordinering af ph.d.-uddannelse inden for pædagogik og uddannelsesforskning og har ansvar for vedligeholdelsen af den fælles netportal: www.educational-research.dk.

Center i Barndoms- og Ungdomsforskning

I regi af Institut for Uddannelsesforskning åbnede et nyt "Center i Barndoms- og Ungdomsforskning" i marts måned 2004. Centret drives bl.a. via en grundbevilling på 3 millioner kr. fra SHF/FKK.

Centret vil med sin forskning indtil videre over en 3-årig periode perspektivere, hvilke nye konsekvenser de samfundsmæssige moderniserings- og forandringsprocesser har for børn og unges hverdagsliv.

Centrets overordnede arbejdshypotese er, at kraftfeltet mellem "individualisering og institutionalisering" påkræver ny forskning, herunder nye forståelser af betingelser for læring, nye former for normaliseringsprocesser og nye betingelser for inklusions- og eksklusionsprocesser, eller om man vil minoriserings- og majoriseringsprocesser eller egentlige inddragelses- og udelukkelsesmekanismer, som bidrager til skabelse af, og kamp om, mere eller mindre magtfulde sociale positioner.

Begrebet hverdagsliv har en central placering i Centrets forskningsoptik. Det opfattes som et samfundsteoretisk begreb med fokus på at indfange de konsekvenser, samfundsmæssige forandringer får for ændrede struktureringer af børn og unges almindelige hverdagsliv, men også som et fænomenologisk funderet begreb, knyttet til at etablere et børne- og ungeperspektiv.

Et væsentligt omdrejningspunkt er også børn og unges øgede forvaltning af egne læreprocesser, hvilket på den ene side kan forstås som udtryk for øget demokratisk deltagelse og på den anden side som øget belastning gennem udefra-satte krav til indefra-styrede processer.

Sammenfattende sætter Centret fokus på undersøgelser, som søger at forstå og begrebssætte disse ændrede betingelser for børn og unges hverdagsliv og læreprocesser, såvel i institutionaliseret som ikke-institutionaliseret sammenhæng. Denne forskningsinteresse har udmøntet sig i 4 organiserede forskningsområder, repræsenteret ved forskellige forskere ved instituttet. Det drejer sig om følgende områder:

- Institutionalisering af læring
- Etnicitet og kulturmøder
- Atypiske børn og unge i institutionelle og sociale kontekster
- Betydninger af det fysiske miljø

Professor Jan Kampmann er leder af "Center i Barndoms- og Ungdomsforskning".

Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen (EVU)

EVU blev etableret som selvstændigt forskningscenter i 1994 og dannede grundlag for Faggruppen for uddannelsesforskning og dermed også for det senere Institut for Uddannelsesforskning. I dag er EVU's aktiviteter i høj grad opsuget i instituttets aktiviteter, men gruppen fungerer stadig som en organisatorisk enhed i forhold til en lang række forsknings-, udrednings- og formidlingsopgaver. EVU udgør således grundlaget for et af instituttets særkender, nemlig de omfattende og mangeartede eksternt (med)finansierede aktiviteter.

Foreningen for forsknings- og udviklingsvirksomhed i folkeoplysning og voksenundervisning (FOFU)

FOFU er en tværfaglig forening for folk, der til daglig er engageret i undervisning, forskning, udvikling og planlægning af voksenuddannelse og folkeoplysning. Foreningen har ca. 500 medlemmer. Betina Dybbroe var formand for foreningen frem til årsmødet i november 2004. Leif Emil Hansen er ny formand for foreningen. Sekretariatet har til huse i Institut for Uddannelsesforskning hos Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen.

Forskning

Forskningen ved Institut for Uddannelsesforskning er primært rettet mod læring og kompetenceudvikling inden for og uden for det formelle uddannelsessystem, og centrerer sig især omkring arbejdsliv og læring, professionsforskning, ungdomsforskning og barndomsforskning. Uddannelsesforskning defineres ved Institutet som forskning i de subjektive processer i erfaringsdannelse og læring, situeret i det hverdagsliv og inden for de samfundsmæssige og kulturelle rammer, som er grundlaget for dem. Institutet har på den måde sin andel i, at der internationalt i dag tales om "den subjektive vending indenfor uddannelsesforskningen".

Institutet udvikler en fremadrettet udforskning af læring og kompetenceudvikling i et livshistorisk perspektiv, af mulighederne i de livssam-

menhænge, hvor mennesker udvikler sig, og i de kompetence- og vidensområder, som bidrager her til. Der er tale om livslang læring – også i forskningsperspektivet. I den sammenhæng er det ikke alene skole- og videnskabsfagene, som er i centrum, men i lige så høj grad professioners og fagfolks praktiske kompetencer, og de kulturelle og sociale sammenhænge, hvor mennesker erhverver og udvikler nye kompetencer i dagligdagen.

Forskningen ved instituttet er karakteriseret ved en høj grad af frihed i forhold til metodevalg, fremgangsmåde og emnevalg. Institutet arbejder målrettet imod at støtte den nyskabende, interessebetonede og udviklende forskning. Institutets forskning organiseres og understøttes i form af tværgående forskningsgrupper/forskningsklynger, som involverer alle instituttets videnskabelige medarbejdere.

Forskningsgrupperne er selvstyrende - selvfølgelig med respekt for instituttets samlede profil. De danner samtidig vidensmæssig og organisatorisk grundlag for den forskningsbaserede undervisning ved instituttet.

På tværs af de forskellige genstandsområder har arbejde med metodologi og metodeudvikling høj prioritet. Grundvidenskabelig læringsforskning og læringsforskning af socialeksperimentel karakter prioriteres i samme grad, og det betones, at forskningen skal være kritisk, videnskabelig innovativ og samfundsmæssig relevant - med tilføjelsen: ikke mindst for grupper, der ikke selv har midler til finansiering af forskning.

Forskningen er kendetegnet ved en høj grad af tværvidenskabelighed. Særsomt beskrives to større, afsluttede forskningsprojekter, hvor instituttet i år har valgt at give ordet til to afsluttede ph.d.-projekter.

CVU og deres forskningstilknnytning til instituttet

Institutet etablerer i disse år større forskningstilknyningsaftaler "Partnerskaber for Viden" med en række regionale og nationale CVU'er. Partnerskaberne udspringer af instituttets forskning inden for områderne: forskning i professioner og professionsuddannelser, forskning i sundhed, omsorg og socialt arbejde samt barndoms- og ungdomsforskning.

Partnerskaberne har til formål at satse målrettet og koncentreret på videnskabelse om de for-

ændringer i de professionelles praksisfelt, som de aktuelle samfundsmæssige moderniseringsprocesser indebærer, og på de udfordringer, der knytter sig til de professionelles læreprocesser i arbejdsliv og uddannelser, herunder på betydningen af internationaliseringen og den europæiske uddannelsespolitik.

Partnerskaberne rummer en række forskellige aktivitetstyper:

- Forskningsværksteder for forsøgs- og udviklingsprojekter på CVU'ernes videncentre og partnerinstitutioner. (Metodisk og teoretisk kvalificering af projekter).
- Forsknings- og udviklingsprojekter med deltagelse af medarbejdere fra såvel instituttet som cvu'erne. (Praksisrelateret forskning, gerne i samarbejde med eksterne partnere, der repræsenterer brugerne).
- CVU-ansattes deltagelse i instituttets masteruddannelse, Master i Voksenuddannelse og forskeruddannelsen/ph.d.-studiet på Forskerskolen for Livslang Læring (kompetenceudvikling).
- Repræsentation i råd, udvalg, bestyrelser mm.

Den nationale ramme for forskningstilknytningen er det SHF-støttede "Netværk for Professionsforskning og Professionsuddannelsesforskning", hvori uddannelsesforskningsmiljøerne på Ålborg Universitet, Syddansk Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet og RUC er repræsenteret.

Særlige aktiviteter

- Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt 25. februar konference "Drømmerealisering – drømmeknusning" i samarbejde med Center for Ligestillingsforskning (CeLi). *Antal deltagere: 90.*
- European Society for Research on the Education of Adults (ESREA) afholdt 4.-7. marts international konference med titlen "Life History and Biography Network" med deltagere fra de nordiske lande samt andre europæiske lande, Rusland, Israel, Canada og Kina. *Antal deltagere: 82.*
- Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt 31. marts medlemskonference samt den årlige generalforsamling. *Antal deltagere: 35.*

- Foreningen for Forsknings- og Udviklingsvirksomhed i Folkeoplysning og Voksenundervisning (FOFU) afholdt 19. maj en uddannelsespolitisk konference på Christiansborg med titlen "Flugt fra Praxis – eller nødvendig professionalisering". *Antal deltagere: 79.*
- Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt 26. maj konferencen "Den risikable kropskultur – unge, marginalisering og kropsmisbrug". *Antal deltagere: 97.*
- Forskerskolen i Livslang Læring har afholdt den 6. internationale sommerskole i august 2004. Det var 10 intensive dage med forelæsninger, workshops og internationalt symposium. Sommerskolens emne dette år: *VI. International Summer School: Lifelong Learning and Marginalization*. 3 gæstprofessorer, Mechthild Bereswill, Wendy Hollway og Tony Jefferson var blandt lærerkræfterne på dette års sommerskole. De 25 deltagere kom fra 10 forskellige lande. 11 fra Danmark, 1 fra Norge, 2 fra Sverige, 2 fra Kina, 2 fra Tyskland, 1 fra Estland, 4 fra Polen, 1 fra Tanzania og 1 fra England.
- Foreningen for Forsknings- og Udviklingsvirksomhed i Folkeoplysning og Voksenundervisning (FOFU) afholdt årsmøde d. 12.-13. november på Næsbylund Kro, med titlen "Det selvudviklende individ" – involvering, beskyttelse og fællesskab i det moderne arbejdsliv. *Antal deltagere: 42.*
- European Research Network – Work and Learning (ESREA) afholdt 12.-14. november – med instituttet som arrangør – konference med titlen "Learning Participation and Democracy in Late Modernity Work Life. Konferencen blev afholdt på Northern College i England. *Antal deltagere: 20.*

Danske og internationale netværk

BIN-Norden, nordisk netværk for barndomsforskere.

Center for Studier i Arbejdsliv (CSA) er en forening, som har til formål at styrke forskning, undervisning og formidling omkring arbejdslivsspørgsmål. CSA har bred repræsentation fra alle større forskningsmiljøer i Danmark.

COST-programmet, europæisk forskningsnetværk omkring "children's welfare".

CROME - The European Research Network on Men in Europe. www.cromenet.org.

Dansk Universitetspædagogisk Netværk, sammen med Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Højskole, Ålborg Universitet og Handelshøjskolen i København.

Diálogos, spansk tidsskrift for voksenuddannelse med international sektion.

ESREA (European Society for Research in the Education of Adults) er en forskersammenslutning, der især sigter på fagligt samarbejde og udveksling på europæisk plan. ESREA fungerer især gennem seminarer og netværk med fælles forskningsinteresser. Siden 1998 har Henning Salling Olesen været formand for ESREA.

ERASMUS-programmet, Studies in European Adult Education, SEAE, sammen med en række europæiske universiteter.

Eurocall, europæisk netværk af erhvervsuddannelsesforskere.

Internationaler Arbeitskreis: Arbeit, Bildung, Wissenschaft, europæisk netværk vedr. forskning i fagforeninger og arbejderuddannelse.

Nationalt Center for forskning i arbejdsmarkedsrelationer (CARMA). Centeret er etableret for en 5-årig periode fra 2000-2003 som Nationalt Center for forskning i arbejdsmarkedsrelationer ved en bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

NeMM - Netværket for forskning om Mænd og Maskuliniteter. Steen Baagøe Nielsen er formand (2002-). <http://www.nemm.dk>.

Netværk vedr. forskning om Læring i Arbejdslivet (LALnet). Netværket arbejder med at koordinere og udvikle forskningen i Læring i arbejdslivet med det formål at kvalificere den aktuelle uddannelsespolitiske debat inden for voksenuddannelse, at skabe et bedre analysegrundlag for at udvikle analyser af arbejdslivslæring og at skabe bedre læringsmuligheder i arbejdet, som respekterer den enkelte som menneske og som en del af en samfundsmæssig realitet.

NFPF (Nordic Educational Research Association).

Nordbarn, nordisk netværk for børnekulturforskere.

Nordisk Netværk for Forskning i Omsorgsarbejde.

Nordisk Netværk for Mandeforskning.

Nordplus, nordisk netværk for pædagogik mshp. Voksenuddannelse.

Norfa-finansieret ph.d.-netværk for nordisk og baltisk ungdomsforskning.

NYRI (*Nordic Youth Research Information*), nordisk netværk for ungdomsforskere.

Post 16Net, netværk af ungdomsuddannelsesforskere.

Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen har i mange år deltaget i postgraduate kurser ved *Inter University Centre, Dubrovnik* – bortset fra en periode, hvor krigen i Eks-Jugoslavien har lagt centret brak. Henning Salling Olesen har både før og efter krigen været medlem af IUC's executive committee.

Society for Research into Higher Education, europæisk netværk.

Instituttet har indgået i ovenstående internationale netværk med udveksling af studerende, ph.d.-studerende og/eller forskere. Herudover har forskere ved instituttet indgået aktivt i ovenstående forskernetværk, bl.a. gennem deltagelse i en lang række nationale og internationale konferencer og møder.

Ph.d.-grader

Morten Smistrup: *Fagidentitet og kvalifikationsudvikling i det 21. århundrede.*

Mette Iversen: *Læring – mellem intellektuel og sanselig erkendelse – teoretisk metodologisk udforskning af læring som en æstetisk formgivende proces baseret i sansningen.*

Kirsten Krogh-Jespersen: *Lærerprofessionalitet – illusion og vision – en teoretisk bestemmelse af den dygtige lærer.*

Noemi Katznelson: *Udsatte unge, aktivering og uddannelse – dømt til individualisering.*

Gurli Bjørn Iversen: *Subjektivitet, jobrelateret og akademisk skrivning.*

Thomas Gitz-Johansen: *Integration i Multikulturelle Folkeskoler – belyst gennem feltarbejde i de tidlige klasser på to multikulturelle folkeskoler.*

Camilla Hutters: *Mellem lyst og nødvendighed – en analyse af unges valg af videregående uddannelse.*

Peter Møller Petersen: *Fordelinger og Fordoblinger – et studie i kønskonstruktioner og social læring i pædagoguddannelsen.*

Trine Wulf-Andersen: *Positioneringsmuligheder og social integration i et særligt støtteboligtilbud.*

Aktuelle behandlings- og livsmuligheder for unge med psyko-sociale problemer belyst gennem case studies af et særligt støtteboligtilbud.

Videnskabelige medarbejdere:

Professorer: 5 (heraf 3 med særlige opgaver)

Lektorer: 21

Eksterne lektorer: 6

Adjunkter: 5

Forskningsassistenter: 11

Undervisningsassistenter: 3

Ph.d.-studerende: 47, heraf 12 stipendiater og 9 samfinansierede

TAP-medarbejdere:

AC-TAP'ere: 3

HK- og TEK-TAP'ere: 7

De unges uddannelsesvalg

Hvorfor tager de så lang tid?

Af Camilla Hutters, *cand.scient.soc, ph.d.*

Danske unge er lang tid om at komme i gang med en videregående uddannelse. For lang tid mener mange. Deres mange sabbatår, studieskift og fejlvalg betyder nemlig, at de, sammenlignet med udenlandske unge, bruger væsentlig mere tid på at komme gennem uddannelsessystemet og ud på arbejdsmarkedet. Siden midten af 1990'erne har eksperter og politikere derfor gang på gang udråbt de unges uddannelsesvalg til et problem. Men hvad er det egentlig, der tager så lang tid? Og hvorfor er det så svært for de unge at komme i gang og igen en uddannelse?

Disse spørgsmål er udgangspunktet for ph.d.-afhandlingen "Mellem lyst og nødvendighed", der følger ti unge og deres proces med at vælge videregående uddannelse fra de blev studenter fra det almene gymnasium i år 2000 og tre år frem. De ti unge er bredt udvalgt hvad angår køn, geografi, social baggrund, hidtidige uddannelseserfaringer og uddannelsesplaner, og de er i løbet af undersøgelsesperioden blevet interviewet tre gange hver med cirka et års mellemrum. Sigtet med undersøgelsen har ikke været at give et repræsentativt indblik i de unges uddannelsesvalg. Hvor mange unge, der gør hvad på hvilke tidspunkter, er allerede opgjort i talrige officielle statistikker. I stedet har sigtet med undersøgelsen været at opnå en indsigt i, hvordan de unge selv oplever valget af videregående uddannelse. Samt hvordan de unges oplevelser udviklede sig i takt med de erfaringer, de gjorde sig i årene efter gymnasiet. De unges uddannelsesvalg anskues derfor i afhandlingen som et udtryk for social positionering. Det vil sige som et udtryk for, hvordan de unge gennem deres uddannelsesvalg indplaceres og indplacerer sig selv i de hierarkier, der gør sig gældende i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

En gennemgående tendens i de unges forløb er, at de interesser, de unge tager udgangspunkt i i forbindelse med deres uddannelsesvalg, dannes i nogle andre arenaer end tidligere. Skolens og dens fagudbud spillede således en meget lille rolle for de unges interesser. Tværtimod beskrev mange af de

unge skolen som "kedelig" og som noget, der skulle overstås. I stedet var de unges interesser dannet i relation til oplevelser, de havde haft i deres fritidsliv. Dels fordi de unge gennemgående har oplevet større lyst og interesse i relation til deres fritidsinteresser, blandt andet fordi fritidslivet muliggør langt flere læringstilgange end undervisningen i skolen. Dels fordi de unge gennem medierne oplever nogle helt nye hierarkier på arbejdsmarkedet, hvor status og privilegier i højere grad er koblet til musikreative kompetencer end til lange, boglige uddannelser. De unge ønskede således at uddanne sig til stylist, filminstruktør og rockmusikere på baggrund af interesser, de havde udviklet i fritiden for at lave mad, lave film, spille musik og lægge makeup.

De unges uddannelsesplaner ændrede sig imidlertid ganske betragteligt i undersøgelsesperioden. Hovedparten af de ti unge ender derfor med at vælge helt andre uddannelser end de oprindeligt havde tænkt sig. Det skyldes tre sociale dynamikker, der på hver deres måde virker konstituerende for de unges oplevelser af deres muligheder i uddannelsessystemet. For det første oplevelsen af tidspres, der relaterer sig til en oplevelse af, at valget af videregående uddannelse er en engangsforfatelse, og at det derfor er vigtigt at vælge rigtigt første gang. Når mange af de unge vælger at holde en pause efter gymnasiet, så er det netop for at bruge pausen på at afklare, hvad det rigtige valg for dem vil være, sådan at de efterfølgende kan undgå at bruge unødvendig tid på at uddanne sig. For det andet skyldes ændringerne de unges oplevelse af på hvilket niveau i uddannelsessystemet, det er realistisk for dem at realisere deres interesser. Dels i forhold til deres chancer for at blive optaget på den ønskede uddannelse. Dels i forhold til deres chancer for efterfølgende at få et job. Mange af de unge ændrer således deres planer som følge af de aktuelle arbejdsløshedsstatistikker. Endelig ændrer mange af de unge deres planer, fordi de har svært ved at falde til på de studier, de starter på; først og fremmest som følge af den udstrakte grad af selvstudium, der praktiseres på de videregående uddannelser i dag. Studieformen betyder

nemlig, at der kun er begrænset undervisning, og at det i vidt omfang overlades til de unge selv at tilegne sig det faglige pensum. En konsekvens af den udstrakte grad af selvstudium er derfor, at en stor del af de unge enten skifter studie i undersøgelsesperioden eller planlægger at gøre det.

Den tid, de unge bruger på at vælge uddannelse, er således ikke udtryk for, at de unge spilder tiden. I stedet bruger de unge tiden på at træffe netop de "realistiske" og "holdbare" valg, som efterspørges fra politisk hold. Men som undersøgelsen viser, er det ikke nogen let opgave. For det er svært at vide, hvordan den fremtidige beskæftigelsessituation kommer til at se ud. Det er uforudsigeligt hvilke karaktergennemsnit, der vil føre til optag på hvilke uddannelser. Og man kan aldrig vide, om man nu også falder til på den uddannelse, man vælger. De unges tidsforbrug hænger på den måde sammen med, at det i vidt omfang er overladt til den enkelte unge at håndtere de krav og modsætninger, den aktuelle udvikling i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet medfører.

Integration i Multikulturelle folkeskoler

Af Thomas Gitz-Johansen, cand.mag., ph.d.

I oktober 2004 forsvarede jeg min ph.d. afhandling med titlen Integration i multikulturelle folkeskoler: Belyst gennem feltarbejde i to multikulturelle skoler. Denne begivenhed var afslutningen på et treårigt ph.d.-forløb, der har haft spørgsmålet om etniske minoriteters vilkår i folkeskolen som omdrejningspunkt. Forløbet er foregået i tilknytning til et større forskningsprojekt ved navn Folkeskolen som kulturel mødeplads, der var finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd.

En bærende interesse gennem hele projektet har været at undersøge og beskrive folkeskolen som den arena, hvor børn og voksne med forskellig etnisk, kulturel, social, religiøs og sproglig baggrund møder hinanden inden for nogle institutionelle rammer, der på en gang giver mulighed for personlige møder mellem disse børn og voksne, og som samtidig er struktureret af folkeskolens formelle og uformelle rationaler og praktikker. Særlig har jeg gennem forløbet været orienteret mod at forstå de processer og betingelser, der gør, at børn og unge fra etniske minoriteter generelt har ringere chancer for at klare sig godt i uddannelsessystemet end jævnaldrende med majoritetsbaggrund.

Den metodiske tilgang til denne problemstilling har været etnografisk inspireret, men med visse modifikationer i forhold til det lange antropologiske feltstudie. Jeg har udvalgt to skoler, der med deres relativt høje andel af etniske minoriteter blandt eleverne, kan betegnes som multikulturelle. På hver af disse skoler har jeg udvalgt en børnehaveklasse og en tredje klasse, som jeg har besøgt i perioder på 2-3 uger hvert år i 2 år. Resultatet er, at jeg har fulgt disse klasser fra børnehaveklassen til første klasse, og fra tredje klasse til femte klasse. Under disse ophold har jeg benyttet mig af deltagende observation, hvor jeg har søgt at få et indtryk af skolehverdagen, børnenes indbyrdes relationer og forhold til lærere og pædagoger, samt lærernes og pædagogernes forhold til og opfattelse af de forskellige børnegrupper. Imellem observationsperioderne har jeg interviewet udvalgte lærere og pædagoger, samt et mindre antal elever fra hver klasse¹.

Udover et teoretisk afsæt i integrationsbegrebet har jeg valgt to analytiske perspektiver på det empiriske materiale. Det ene perspektiv har begrebet *kulturel identitet* som omdrejningspunkt og det andet perspektiv har anvendt begrebet *kulturel kapital*. Set gennem det første perspektiv har det været bemærkelsesværdigt i hvor høj grad prædikatet "tosproget" (der i skoleverdenen er den dominerende betegnelse for etniske minoriteter) associeres med problemer og negative forventninger. "Tosproget" er en kategori, der ofte anvendes i sammenhæng med en diskurs om social og kulturel forarmelse som årsag til skolemæssige problemer. En anden skolediskurs om etniske minoriteter fokuserer i mindre grad på problemer, men har i stedet en tendens til at fremstille minoritets elever som repræsentanter for noget fremmed, der kendetegnes ved en kulturel anderledeshed, der underordnes i et symbolsk hierarki, der domineres af en implicit forestilling om danskhed. I børnenes indbyrdes relationer og forhandlinger af kulturel identitet, dannes der ikke så tydelige tendenser i forhold til hvem der har høj eller lav status, og hvem der hører til eller er fremmed.

I afhandlingens andet analytiske perspektiv vendes blikket mod hvad der kræves for en vellykket deltagelse i skolens hverdagsliv (særligt undervisningen), samt hvilke forudsætninger og henholdsvis minoritets- og majoritets elever har for dette. Konklusionerne her peger på, at skolernes curriculum, pædagogik og sproglige orientering tilsammen skaber et grundlag for deltagelse, der tilgodeser de forudsætninger, som majoritets eleverne kan forventes at have med hjemmefra, mens minoritets elevernes særlige erfaringer og kompetencer kun i sjældne tilfælde inddrages og gives legitimitet i skolesammenhæng.

Afhandlingen beskriver således forskellige udfordringer for skolen i et multi-etnisk samfund, hvor chancelighed ikke er givet men er et ideal, der kan arbejdes mod under forudsætning af, at vi kender dets forhindringer.

1. Disse interviews er udført i samarbejde med mine to kolleger og projektledere på kulturmøde-projektet, Linda Andersen og Jan Kampmann.

FAKTA OM RUC

Center for Ligestillingsforskning	
Roskilde Universitetsbibliotek	
Den Centrale Praktikordning	
VidenskabsButikken/Projektbørsen	
Universitetets styrelse	
RUC's uddannelser - opbygning og struktur	
Studiernes opbygning	
RUC i tal	
Studentertal 1972 - 2004	
Studerterfordeling på RUC's deltidsuddannelser	
Indeks over optagne og 1. prioriteter ved RUC 1995 - 2004	
International studentermobilitet - 1994/95 - 2003/2004	
Studerende fordelt på fag	
Antal afsluttende eksaminer	
Indtægter fordelt på udvalgte områder 2004	
Udgifter fordelt på udvalgte områder 2004	
Medarbejdere	
Oversigt over privat- og samfinansierede projekter 2004	
Mere at vide	

Center for Ligestillingsforskning ved Roskilde Universitetscenter

CeLi's historie og organisatoriske indplacering på RUC

CeLi blev oprettet i 2002 på RUC som en videreførelse af Videnscenter for Ligestilling, der blev nedlagt som nationalt center ved regeringsskiftet i 2001 efter kun 1 1/2 års virke. Videnscentret havde i løbet af sin korte levetid formået at hjemtage en række store eksternt finansierede projekter, som kom til at udgøre fundamentet for CeLi.

CeLi er udelukkende finansieret af eksterne projektmidler og er organisatorisk underlagt RUC på linje med et institut. CeLi's daglige ledelse varetages af centerlederen, mens en bestyrelse med to eksterne medlemmer, to institutledere fra RUC, en studenterrepræsentant samt tre medarbejderrepræsentanter har den overordnede ledelse. Centret er fysisk placeret i CAT-Bygningen i Forskerparken på RUC.

Mål, opgaver og personalesituation

CeLi forsker i ligestilling mellem kvinder og mænd og sigter på at bidrage til den samfundsmæssige refleksion vedrørende ligestilling.

Centrets målsætning er at arbejde med:

Kønsmainstreaming d.v.s. den politiske og administrative strategi for ligestilling, som er valgt både i den danske ligestillingslov og nedfældet i EU-traktaten.

Arbejdsmarked d.v.s. forhold knyttet til ligestilling på arbejdspladsen, på arbejdsmarkedet, relationer mellem familie og arbejdsliv.

Kønsstereotyper, krop og seksualitet d.v.s. konnotationer, der er knyttet til køn, der virker begrænsende for kvinder og mænds frie og lige udfoldelse af livet. Derudover emner som prostitution og pornografi.

CeLi havde i 2004 ca. 15 ansatte med en balance-ret fordeling af kvinder og mænd. 2 lektorer, 4 forskningsassistenter, 2 ph.d.-studerende, 1 chefkonsulent (indtil august), 2 specialkonsulenter, 2

fuldmægtige, 1 centersekretær, to praktikanter og et varierende antal studentermedhjælpere.

Afrapporterede forsknings-, undervisnings- og udredningsopgaver

Phare Twinning projektet *Enhancement of Policies on Equal Treatment of Women and Men* i Polen gennemførtes til støtte for opbygningen af ligestillingspolitik og af et politisk apparat. Aktiviteterne havde form af kurser for embedsfolk, politi, dommere, landbokvinder, NGO'er m.fl. Projektet blev gennemført med Boltzmann Institutet i Wien som partner og inddrog eksperter fra danske ministerier, universiteter, pressen m.fl..

Twinning Light projektet: *Administrative Capacity Building of governmental Bodies and Social Partner in Gender Mainstreaming* resulterede i udarbejdelsen af en Gender Mainstreaming uddannelse, som indgik - efter projektets ophør - i kursusudbud på Forvaltningshøjskolen i Letland.

Equal-projektet "Unge, køn og karriere" havde det mål at bidrage til at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked og synliggøre barrierer for ligestilling af kvinder og mænd på arbejdsmarkedet. Projektet tog udgangspunkt i vejledningen i grundskolen og hvorvidt denne understøtter kønsstereotyper, der kan producere og reproducere et fortsat kønsopdelt arbejdsmarked. Projektet er gennemført i samarbejde med Center for Ungdoms Forskning, Wolthers Consult og DPU.

Derudover er der blevet færdiggjort en række mindre projekter bl.a. kønsscreening af fagbevægelsens kursusmaterialer, af kursusafholdelse i fagbevægelsen m.m. Derudover en peer reviewing af Beskæftigelsesministeriets kønsmainstreaming indsats.

Kenneth Reinicke har udgivet: *Mænd i lyst og nød*, som gav anledning til stor presseomtale for centret.

Peter Ussing og Karen Sjørup var i efterårsmesteret knyttet til den samfundsvidenskabelige basisuddannelse som undervisere. Derudover del-

tog centret med en række enkeltstående forelæsninger på RUC, ligesom en mængde RUC-studerende konsulterede centret for at få konkret råd og vejledning.

Igangværende forsknings-/undervisnings- og udredningsopgaver

Get a life Engineer: Equal projekt om familiebejdslevs-dilemmaer for kvindelige og mandlige ingeniører. Projektet udføres i samarbejde med Dansk Industri, DTU, Aalborg Universitet og Ingeniørforeningen, som er projektholder.

Welknow: Forskningsprojekt om Den Europæiske B beskæftigelsesstrategi set i relation til dels den horisontale målsætning om kønsmainstreaming, dels videnssamfundets behov. Koordinator er Island. Øvrige partnere er fra Holland, Spanien, Finland, Ungarn og Belgien. Projektet er finansieret af EUs 5. rammeprogram for forskning og udvikling.

4 projekter finansieret af EU's 5. handlingsprogram for ligestilling var igang, nemlig projekterne "Women to the Top" om rekruttering af kvinder til topledelse - med Sverige, Estland og Grækenland som partnere, "When this is a man", om mænds valg af kønsutraditionelle erhverv - med Polen, Bulgarien og Italien som partnere, Women in the redistribution of power through the media, om fremstillingen af kvindelige politikere i medierne - med Letland, Italien og Estland som partnere, og "Modern men" om mænds barselsorlov - med Litauen, Malta og Island som partnere. .

Leonardo ICT skills tool: Projektets mål er at udvikle et IT-baseret vejledningsværktøj. Værktøjet retter sig mod personer, der ønsker beskæftigelse i jobs, der kræver forskellige typer af IT-kompetencer.

Vold i nærrelationer og etniske minoriteter i Norden: Projektet er støttet af Nordisk Ministerråds program om køn og vold og har fokus på voldsramte minoritetskvinders situation. Projektet har svenske og norske partnere.

Perspektiver for centret

CeLi har siden sin start på RUC haft en stor bevågenhed i pressen og i omverdenen som sådan. Det har resulteret i en stor udbredelse af centrets arbejde og mange opfordringer til foredrag, projekter og konferencer.

CeLi er finansieret af projektmidler og er således sårbart overfor udsving i tilgangen af projekter. Der arbejdes derfor målrettet for at sikre en mere stabil indkomst for centret.

Roskilde Universitetsbibliotek

Roskilde Universitetsbiblioteks primære formål er at give lærere og studerende ved Roskilde Universitetscenter adgang til den information og de informationsbærende materialer, der er nødvendige for forskning og undervisning samt at sikre information om og adgang til centerets lærer- og studenterforskning. Som offentligt forskningsbibliotek stiller biblioteket desuden sine samlinger til rådighed for eksterne brugere, herunder regionale forsknings- og undervisningsinstitutioner, erhvervsliv og borgere. Biblioteket indgår i det samlede nationale og internationale biblioteks-samarbejde og driver forsknings- og udviklingsarbejde inden for sine fag- og funktionsområder. Biblioteket er officielt EU-dokumentationscenter og FN depotbibliotek.

RUCFORSK

I maj 2004 besluttede Roskilde Universitetscenter at anskaffe forskningsregistreringssystemet PURE. Biblioteket fik ansvaret for implementeringen af systemet, som har fået navnet RUCFORSK. Biblioteket fik desuden til opgave at registrere data vedr. RUC-forskernes publikationer fra perioden 1995-2003, således at systemet fra starten kunne indeholde en retrospektiv RUC publikationsliste. I november 2004 åbnedes websiderne med publikationslister for samtlige institutter og forskere 1995-2003, i alt en liste på ca. 9000 publikationer.

I starten af december blev der afholdt en workshop for kredsen af de årsberetningsansvarlige på de enkelte institutter, og herefter blev registreringssystemet åbnet for registrering af publikationsdata for 2004 med henblik på at systemet skulle generere statistik til brug for RUCs årsrapport for 2004.

Indførelsen af systemet betyder, at registrering af publikationer kun behøver at ske én gang, hvorefter data kan genbruges til institutårsberetninger, til RUCs website, til forskernes egne websites, samt til Den danske Forskningsdatabase, som modtager data automatisk fra systemet.

Det er de enkelte institutter og forskningscen-

tre, der har ansvaret for registreringen, som i de fleste tilfælde foretages af forskerne selv, mens varetagelse af systemsupport, brugersupport samt verifikation af data sker på biblioteket.

Sideløbende med implementeringen i efteråret er planlægningen med fase 2 af RUCFORSK igangsat i form af en indstilling til universitetets forskningsudvalg vedrørende udvikling af et RUC forskningssite, som skal implementeres i 2005 og inkludere en ekspertdatabase.

RUCs digitale arkiv og projektbibliotek

Biblioteket har igennem en længere periode arbejdet på at indføre et arkiv for digitale dokumenter med tilknytning til RUCs forskning og uddannelser, og har blandt andet med dette formål for øje indsamlet og opbevaret digitale versioner af RUC ph.d.-afhandlinger siden 1995.

I 2004 har Roskilde Universitetsbibliotek været projektansvarlig for et projekt under Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek, med det formål at foretage pilotimplementeringer af digitale universitetsarkiver, såkaldte "Institutional Repositories". Projektet er gennemført med Statsbiblioteket og Dansk Teknisk Videncenter som partnere.

D. 1.12. 2004 blev RUCs digitale arkiv åbnet for deponering af dokumenter med relation til centrets undervisnings- og forskningsaktiviteter. Ved åbningen indeholdt arkivet:

- Ca 300 RUC-rapporter og RUC ph.d.-afhandlinger.
- En del dokumenter indenfor Kommunikationsafdelingen af Institut VII, som har fungeret som forsøgsområde i forbindelse med ibrugtagningen af arkivet. Det drejer sig både om skriftserier og andre former for forskningspublikationer samt undervisningsmateriale.
- Nogle administrative dokumenter i form af årsberetninger og RUC-historiske afhandlinger.

RUC's digitale arkiv benytter Dspace softwaret, som er udviklet af MIT (Massachusetts Institute

of Technology) i samarbejde med IT leverandøren Hewlett-Packard. RUC's digitale arkiv er baseret på selvafl levering. Alle studerende kan selv aflevere deres projektrapport til projektbiblioteket i pdf-format, og efter et check vil rapporten blive lagt ind i arkivet med henblik på langtidsbevaring. Dokumenterne får en permanent URL, som man kan henvise til, f.eks. fra sit CV. Projektets titel og forfatterdata er søgbare i Google, og i selve arkivet er hele projektet fuldttekstsøgbart.

Den digitale aflevering af projekter til projektbiblioteket har delvis erstattet bibliotekets hidtidige registrering og udlån af trykte rapporter. Fra årsskiftet 2004/2005 modtager biblioteket ikke længere trykte basisrapporter til registrering og udlån, mens overbygningsrapporter i 2005 stadig bliver modtaget i trykt form til at supplere den digitale aflevering.

Det vil være op til RUC's forskere selv i hvilket omfang de ønsker at deponere materiale i arkivet, men det er håbet, at alle vil benytte arkivet til forskningspublikationer, konferencepapirer, undervisningsnoter og andet relevant materiale.

Arkivets overordnede formål er at fungere som garant for langtidsbevaring af digitale dokumenter. Løsningen af denne opgave skal ses i et

nationalt perspektiv, hvor RUC's digitale arkiv vil blive høstet for dokumenter af Det kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket, som har fået den nationale opgave at samle og bevare danske digitale dokumenter.

Websider

Biblioteket har lagt et stort arbejde i at udvikle præsentable og funktionelle websites. I det forløbne år har RUB stået i spidsen for et større usability-study – støttet af Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek - som omfattede detaljerede brugertests af funktionaliteten af 12 store forskningsbibliotekers hjemmesider. Dette projekt – samt intensivt arbejde af bibliotekets webgruppe – fik som resultat, at organisationen 'Bedst på Nettet', der bedømmer offentlige hjemmesider, placerede Roskilde Universitetsbibliotek helt i toppen. RUB fik som det eneste forskningsbibliotek de eftertragtede 5 netkroner.

Personale pr. 31.12.04

5 lektorer
20 AC-TAP'ere
16 HK-TAP'ere
5 TEK-TAP'ere

Den jødiske indvandring til Danmark 1905-20

Af Morten Thing, forskningsbibliotekar, dr.phil.

Jeg har i de senere år arbejdet på en undersøgelse om den jødiske indvandring til Danmark i begyndelsen af forrige århundrede.

Som følge af forværrede vilkår for jøder i Rusland efter 1881 steg udvandringen drastisk. I 1880 var der således 250.000 jøder i USA. Fyrre år senere havde mere end to millioner østeuropæiske jøder bosat sig der. En del af dem tog turen via København. En lille del af dem bosatte sig her, ca. 3.000. Indvandring blev reguleret af en lov fra 1875, som blev praktiseret, så der reelt var fri indvandring for alle bortset fra sigøjnere. Indvandringen af polakker som arbejdskraft i landbruget (roe-polakkerne) foregik i samme periode. Der kom efterhånden fokus på den polske og den jødiske indvandring og det medførte en opstramning af loven, som reelt stoppede indvandringen i 1914.

Den jødiske gennem- og indvandring er under nutidens indvandrerdebats synsvinkel meget interessant. Det er her 'indvandring' som tema bliver til. Nationalismen og den biologisk funderede 'racisme' bliver i stor udstrækning grundlaget for forståelse af de nu irreduktible forskelle mellem nationer og racer. 'Det fremmede' blev konstitutionelt.

Den jødiske indvandring fik mange andre konsekvenser. Set i relation til nutidens debat er det mest påfaldende, at den både er den første 'eksotiske' indvandring, men også den mest vellykkede i forhold til danske normer. Såvel jøderne som polakkerne blev henover 1-2 generationer næsten fuldstændig integreret i den danske befolkning. At Danmark har udviklet denne norm for integration af 'de fremmede' (at de skal holde op med at være fremmede) hænger ikke mindst sammen med, at Danmark ikke har fungeret som kolonial magt på lige fod med England, Frankrig og Holland. Kolonimagterne levede lettere med f.eks. ghettodannelser af indvandrere.

Den jødiske indvandring fik måske først og fremmest en enorm betydning for det eksisterende dansk-jødiske samfund. Det var ved 1900-tallets begyndelse blevet en del af den københavnske elite. Den kulturelle tilpasning var gået meget vidt, og graden af blandede ægteskaber var meget høj. De østeuropæiske indvandrere var i modsætning hertil

som regel fattige. De var meget ofte stærkt religiøse, hvis de ikke var revolutionære. Deres traditionelle livsførelse var meget rodfæstet. For det dansk-jødiske samfund var indvandrerne lige så fremmede som for de andre danskere, men de danske jøder følte sig tvunget til en forbrødring. Langt hen ad vejen førte det til en fornyelse af dansk-jødisk liv.

De jødiske indvandrere bragte deres kultur med sig. Hvad enten kulturen var religiøs eller sekulær, var indvandrerne så mange, at der var grundlag for en forsøgsvis genskabelse og institutionalisering af den. Bedehuse og læseselskaber, teatre og aviser, bazarer og baller. Såvel de religiøse som de revolutionære satte sig spor i datiden med deres kulturelle udtryk for gruppedannelser.

Indvandrerens sprog var jiddish. Og jiddish var det sprog deres kulturelle identitet i Danmark blev udtrykt i. Historien om integrationen af den jødiske indvandring er samtidig historien om ændringen af denne identitet og hermed tabet af jiddish som tale- og skriftsprog.

Jiddish var i begyndelsen af 1900-tallet det helt dominerende jødiske sprog. En opgørelse fra mellemkrigstiden anslår, at 10,5 millioner af verdens 16 millioner jøder talte jiddish, som på det tidspunkt var et rigt varieret kultursprog med en omfattende skønlitteratur, teater, aviser, politisk litteratur og oversættelser. Mit projekt tager sit udgangspunkt i det samtidige jiddishsprogede materiale og vil forsøge at tegne et billede af det jødiske miljø i København ca. 1905-1925.

Morten Thing: *Forsøg til en lille personlig ordbog*, Skriftserie for Roskilde Universitetsbibliotek 33, Roskilde 2000.

Morten Thing: *Den historiske jøde. Essays og ordbog*, Forum, København 2001.

Morten Thing: *Anti. Begreberne antikommunisme – antisemitisme og deres historie*, Skriftserie for Roskilde Universitetsbibliotek 41, Roskilde 2003.

Morten Thing: *Jiddish bogfortegnelse. Jiddish tryk i Danmark*, Skriftserie for Roskilde Universitetsbibliotek 44, Roskilde 2004.

Magten og kritikken

Af forskningsbibliotekar, phd. Nils Bredsdorff

Ved en højst usædvanlig alliance besluttede socialdemokraterne og de konservative, senere sekundet af SF, at igangsætte en Magtudredning efter norsk og svensk forbillede. Efter fem års arbejde, 50 mill. kr. og nogle enkelte publikationer hen ad vejen kom der gang i udgivelserne i løbet af 2004. I en slutspurt i efteråret 2004 og foråret 2005 nåede man op på nogle og firs udgivelser anført af et kommenterende bind fra forskningsledelsens fem medlemmer, *Magt og demokrati i Danmark – hovedresultater fra Magtudredningen*. Adskillige RUC-forskere har deltaget. Der er tale om den største samfundsvidenskabelige satsning i Danmark.

Det vil næppe være nogen overdrivelse at hævde, at denne omfattende forskning hverken skabte noget skub i den samfundsvidenskabelige forskning, som det sås efter den første norske Magtudredning, eller startede nogen ny – og faglig inspireret – debat om demokratiet og folkestyrets tilstand, som det var Magtudredningens eksplicitte mål. Ingen af de politiske opdragsgivere var tilfredse med resultatet på trods af dets voluminøse udseende. Kun et mindre antal af de mange publikationer er blevet anmeldt, næsten ingen skabte debat og kun meget få har fået en egentlig position af et forskningsarbejde, der gjorde en forskel, der varede længere end en dag.

Samtidig med afslutningen kom en voldsom kritik af Magtudredningen, dens etablering, ledelse og især manglen på offentlighed om prioriteringer og forskningsstrategier. Hvorfor kom der ingen forskning i den økonomiske magt, hvor var globaliseringen og marginaliseringen blevet af? Opsummeringsbindet var fordrejende og ukritisk. Bogen *Magt.dk – Kritik af Magtudredningen* bragte en række kritiske bidrag, som blev fint sammenfattet af tidligere konservative folketingsmand og med-initiativtager til udredningen Hans Engel, "Udredningen der ramte ved siden af. Der blev begået fejl i forløbet og i projektet. Politikerne mistede interessen. Og udredningens ledelse lukkede af, så debatten ikke fik vinger."

Efterhånden kom også nogle få andre arbejder frem, som forsøgte en mere omfattende, forsk-

ningsintern og faglig kritik af større udsnit af publikationsrækken. Heine Andersen (Politik nr. 2/2004), Gorm Harste og Curt Sørensen og min egen *Læsninger i udredningen af magten* (Grus 71/2004). Disse og et par opfølgende analyser og anmeldelser blev alle kommenteret af forskningsledelsen. Så hvad er problemet? Kun at debatten døde ligesom interessen for det store bogværk. Hvad er så forklaringen?

Den væsentligste forklaring er paradoksalt nok manglen på kritik. Der er tale om mindst tre forskellige årsager. 1. Forskningsledelsen blev sammensat efter en model forhandlet af politikerne, hvor formanden udpegede resten af ledelsen. Siden da har ledelsen udadtil fremstået som enig. Der manglede en indbygget 'institutionel kritik', som ligesom i den første norske udrednings ledelse kunne foranledige forskellige synspunkter og kritikker repræsenteret fra start. 2. Store dele af det danske forskerestablement var involveret i Magtudredningen, og de uskrevne kollegiale regler tilsiger, at man ikke kritiserer kollegers arbejde. De mest spændende eller overraskende undersøgelser skabte ikke nogen furore og slet ingen faglig 'ekstern kritik'. Kun stilhed. 3. Den mest afgørende grund til fravær af kritik udspringer imidlertid fra forskningsledelsens metodiske og forskningspolitiske overvejelser. Synspunktet er, at man får en mere dækkende og nuanceret beskrivelse, hvis man anvender en flerhed af teorier og en flerhed af metoder, "Det blev fra starten bestemt, at den danske Magtudredning ville anvende både teori- og metodetriangulering i sin tilgang." (*På Sporet af magten*, 2003). Trianguleringsmetaforen er blevet magtudredningens smukke epitaf. Denne metodiske tilgang forudsætter nemlig, at hver af de metodiske tilgange er både pålidelige og gyldige ud fra et eksplicit fastsat metodisk grundlag. Ellers bliver alle undersøgelsesresultater lige gode og lige gyldige – og meningen med faglig videnskabelig kritik forsvinder. Forskningsledelsen fastsatte ikke et sådant grundlag. Trianguleringen blev til stranguleringen af både den interne og eksterne kritik.

RUC's Centrale PraktikOrdning, CPO

Af studieleder Jan Andersen og praktikkoordinator Anne-Grete Winding

RUC's Centrale PraktikOrdning (CPO) formidler et tilbud om praktik til studerende på alle fag, men især på fag, der ikke selv har en praktikordning. For øjeblikket har følgende fag deres egen ordning: Kommunikation, Journalistik, Internationale Udviklingsstudier, TekSam og Public Relations-toningen.

For at gå i praktik gennem CPO kræves det, at den studerende har afsluttet sin bacheloruddannelse og er indskrevet ved en kandidatuddannelse.

Ordningen følges af Studienævnet for Den Centrale Praktik på Roskilde Universitetscenter og reguleres af studieordning vedtaget d. 7. februar 2001.

Information

Kontoret ligger centralt i bygning 01 og har åbent 10 timer om ugen. Her kan man som studerende altid få gode råd om praktik. Samtidig kan man låne rapporter fra samtlige praktikanter, der har fået deres praktikbevis, og derved få et meget personligt indtryk fra den enkelte praktikanter om det at være i praktik.

På RUC's hjemmeside findes også henvisning til Praktikordningen, der dog også har sin egen hjemmeside www.praktik.ruc.dk. Her kan tilsendte praktikopslag ses sammen med tidsfrist for tilmelding, datoer for praktikseminarer mm. samt almindelig information til praktikanter og praktiksteder.

Praktiksteder

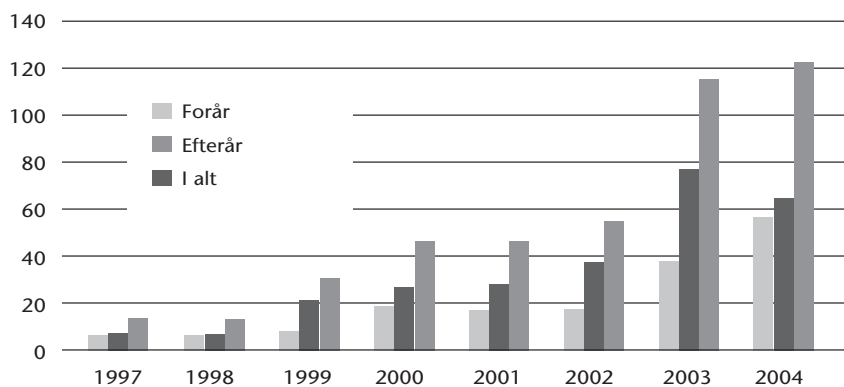
Praktikanter fra RUC får plads mange forskellige steder: private virksomheder, statslige og kommunale institutioner og forvaltninger, NGO'er og humanitære organisationer.

Det har vist sig, at de fleste af de studerende, der ønsker at komme i praktik, også finder et praktiksted.

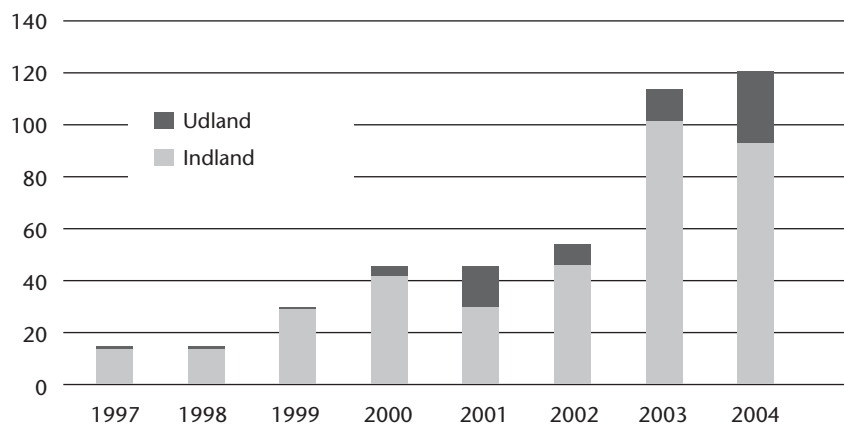
Antal praktikanter fra samtlige praktikordninger på RUC i 2004:

CPO	111
Journalistik (obligatorisk)	79
Internationale Udviklingsstudier	44
Public Relations	11
Teksam	25
Kommunikation	66
Samlet antal	336

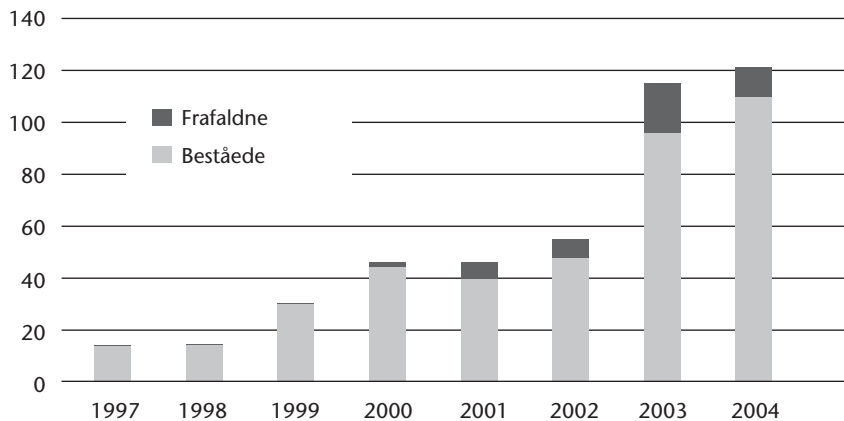
Oversigt over tilmeldte praktikanter

Fordeling af praktikanter på indland og udland

Oversigt over beståede praktikanter

VidenskabsButikken og Projektbørsen

Af kontorfuldmægtig Lene Andersen

Historien

RUC's Videnskabsbutik har siden starten af 1988 arbejdet ud fra den bærende idé, som opstod med de hollandske butikkers etablering i 1970'erne: - en styrkelse af den samfundsrelevante forskning for ressourcetsvage grupper. Det sker gennem formidling af emner fra grupper uden for universitetsverdenen til studerende, som kan have interesse i at inddrage en praktisk problemstilling i projektarbejdet. Arbejdet er gratis for rekvirenten, men en række kriterier skal være opfyldt, før et emne kan formidles til studerende. Rekvirenten skal mangle økonomiske ressourcer, opgaven må ikke have et kommercielt sigte, og resultatet af samarbejdet med de studerende skal være offentligt tilgængeligt. Samtidig forventes det naturligvis, at rekvirenten går aktivt ind i processen ved deltagelse i møder med de studerende etc.

Samarbejdet

Der arbejdes løbende på emner fra butikken, men i meget forskellige tempi og ikke med årstallet som afgrænsning. Arbejdsperioden er forskellig, idet nogle tages op af basis (2. år), mens andre tages op af OB og derfor kan være af længere varighed. I år 2004 færdiggjordes 31 projekter, et fald fra 2003 på 10, men forklaringen på dette er, at flere af projekterne, der blev sat i gang i 2004, er helårsprojekter. I skrivende stund, marts 2005, arbejder 33 grupper på projekter gennem VidenskabsButikken, hvilket er en stigning på 18 projekter i forhold til 2003/04.

Proceduren omkring projektforslag fra eksternt rekvirent indebærer, at VidenskabsButikken afholder et indledende møde, hvor samarbejdet sættes i gang, og et afsluttende møde, hvor produkt, samarbejde og butikens rolle evalueres.

VidenskabsButikkens PR- arbejde

VidenskabsButikkens katalog over projektemner udsendes 2 x årligt i forbindelse med semesterstart. Begge dele skal skabe øget opmærksomhed om de muligheder, VidenskabsButikken kan tilbyde såvel studerende som rekvirenter. Viden-

skabsButikkens hjemmeside er blevet gjort mere brugervenlig og vi har fået tilkoblet e-mail, så både studerende og rekvirenter kan skrive direkte til os over vores hjemmeside. Hjemmesiden bliver opdateret dagligt, så de sidste nye projektemner altid kan findes der. I år 2004 har vi næsten udelukkende haft henvendelser over hjemmesiden fra rekvirenterne.

Videnskabsb131utikkernes samarbejde

VidenskabsButikken, RUC, udgiver i fællesskab med KU og DTU, et fælles Nyhedsbrev "ANVENDT VIDEN". Nyhedsbrevet udkommer med 2 numre om året, med artikler skrevet af studerende, der har anvendt Videnskabsbutikernes emneudbud i deres projektarbejde. Anvendt Viden har fået sin egen hjemmeside, hvor man kan læse artiklerne.

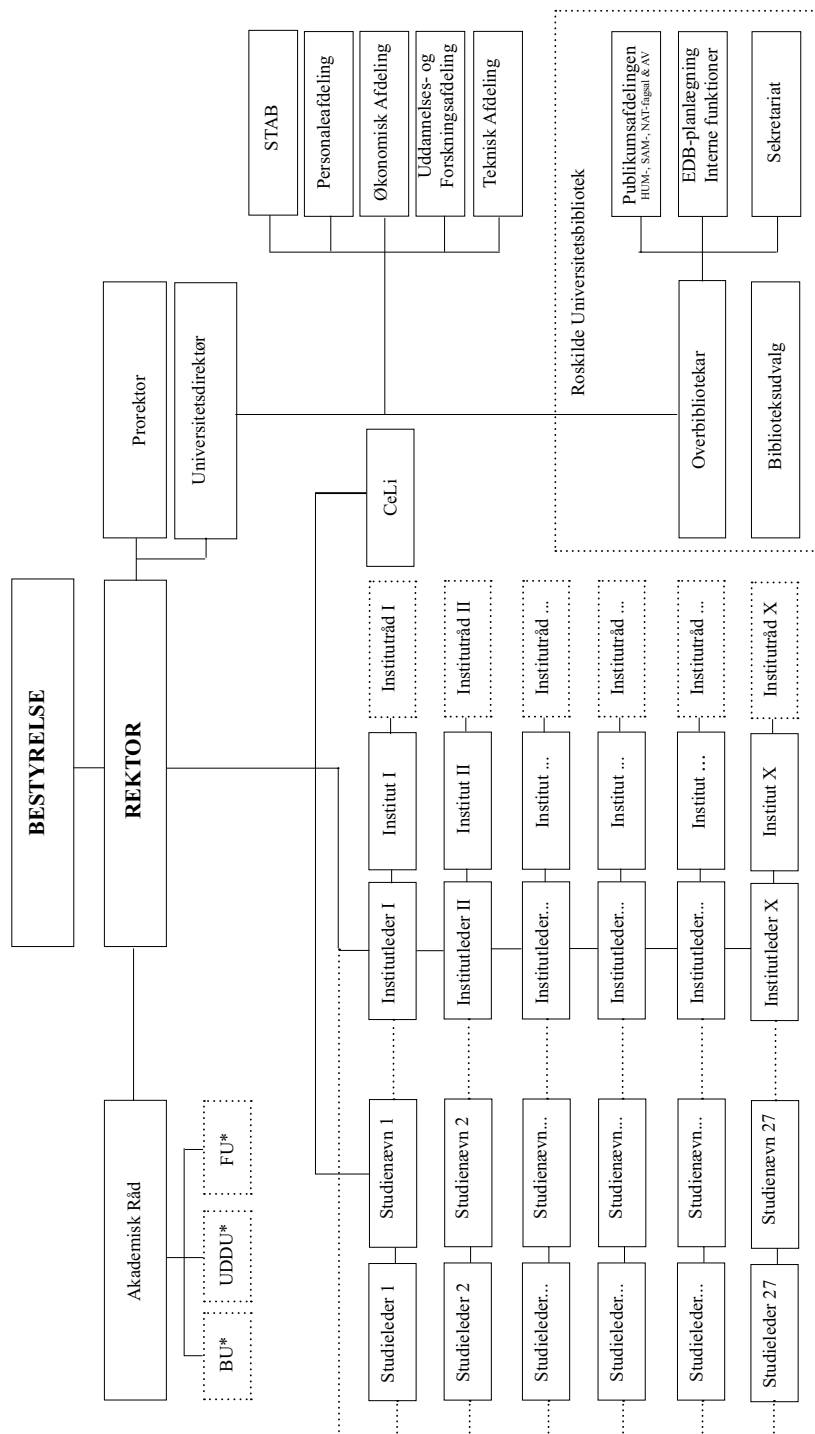
Projektbørsen

I år 2001 fik VidenskabsButikken's kontor til opgave at formidle projektemner til RUC-studerende indsendt af firmaer. Projektbørsens hjemmeside blev færdig i år 2002, og vi har modtaget flere projektemner gennem den. I 2004 indledte Projektbørsen et samarbejde med Projektporten, som varetages af erhvervsvejledningen på RUC.

Læs mere på www.vb.ruc.dk, www.pb.ruc.dk, studiejob.ruc.dk.

Universitetets styrelse

I henhold til lov nr. 403 af 28. maj 2003

RUC's uddannelser

Opbygning og struktur

På Roskilde Universitetscenter starter alle uddannelserne med et basisstudium.

Basisstudierne

Roskilde Universitetscenter udbyder 3 basisstudieretninger:

- et samfundsvidenskabeligt basisstudium, der udbydes både på dansk og engelsk.
- et naturvidenskabeligt basisstudium, der udbydes både på dansk og engelsk.
- et humanistisk basisstudium, der udbydes både på dansk og engelsk.

Basisstudierne introducerer de studerende til de respektive hovedområders teorier og metoder.

Overbygningsuddannelserne

I overbygningsuddannelserne finder den egentlige fagspecialisering sted. Overbygningsuddannelserne kan opstilles i 3 hovedgrupper:

- bacheloruddannelser
- to-fags kombinationsuddannelser
- et-fags kandidatuddannelser.

Bacheloruddannelserne

Bacheloruddannelserne består af en basisuddannelse samt 1 års overbygningsstudier inden for centrets fagrække.

RUC udbyder HA-studiet som en selvstændig bacheloruddannelse.

Kombinationsuddannelserne

En kombinationsuddannelse er en kandidatuddannelse, der består af 2 fag og samlet varer 5 år. Her kan vælges mellem følgende 26 fag:

- Fransk
- Tysk
- Engelsk
- Dansk
- Kultur- og sprogødestudier
- Historie
- Kommunikation
- Journalistik

- Psykologi
- Filosofi og Videnskabsteori
- Pædagogik og Uddannelsesstudier
- Internationale Udviklingsstudier
- Socialvidenskab
- Offentlig Administration
- Forvaltning
- Virksomhedsstudier
- Geografi
- Datalogi
- Miljøbiologi
- Molekylærbiologi
- Medicinalbiologi
- Biologi med henblik på gymnasiet
- Kemi
- Fysik
- Matematik
- Performance-design

Inden for kombinationsuddannelserne er der tilrettelagt særlige studier indenfor:

- Interaktive Medier
- Bioinformatik
- Digital Forvaltning
- Europæiske Studier
- Geoinformatik
- Kulturmiljø
- Landskabsøkologi i Planlægningen
- Medicinalkemi
- Museumsformidling
- Turisme
- Øko-Tek
- Public Relations

Et-fagskandidatuddannelserne

I modsætning til kombinationsuddannelserne læses der eet fag i de såkaldte etfagskandidatuddannelser. Her kan læses Forvaltningsuddannelsen eller Teknologisk Samfundsvidenskabelig Planlægningsuddannelse.

Ph.d.-uddannelserne

En ph.d.-uddannelse er en forskeruddannelse, der typisk læses efter en bestået kandidatuddannelse. Uddannelsen tager efter kandidatgraden 3 år og varer samlet 8 år.

Deltidsuddannelser

Som åbne universitetsstudier udbyder RUC Kultur- og Sprogødestudier, Matematik og Psykologi.

Som diplomuddannelse tilbydes Turistføreruddannelsen og Globalisering og Social Forandring er under planlægning.

Som masteruddannelser udbydes følgende:

Master of Public Policy

Master of Computer-Mediated Communication

Master i IKT og Læring

Master i Mainstreaming af Køn og Etnicitet

Master i Matematisk Modellering

Master i Oplevelsesledelse

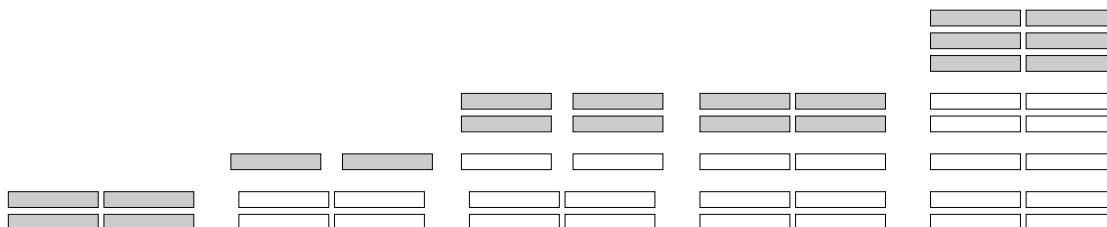
Master i Organisationspsykologi

Master i Professionel Kommunikation

Master i Voksenuddannelse

Studiernes opbygning

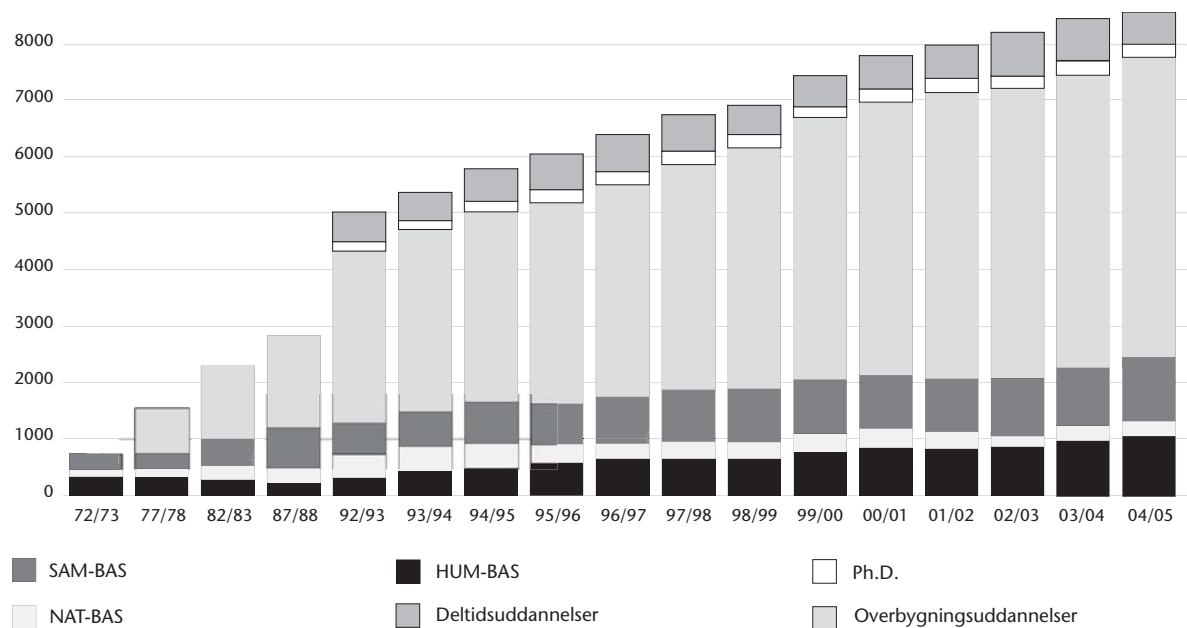
 = 1/2 år

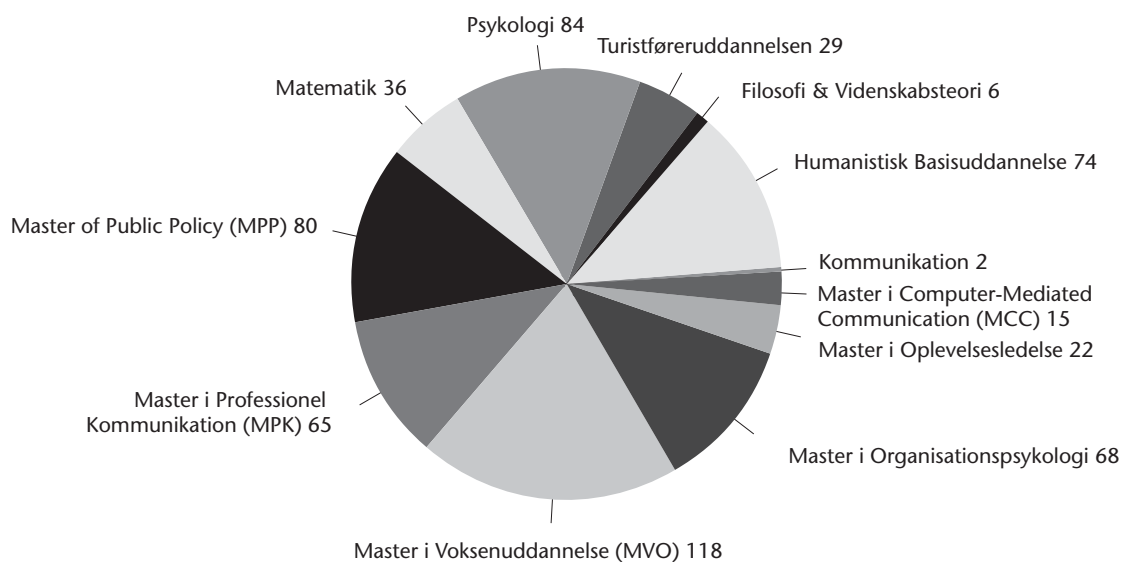
Basis	Bachelor	To-fagskandidat	Et-fagskandidat	ph.d.
BETEGNELSE				
– Humanistisk – Naturvidenskabelig – Samfundsvidenskabelig	Bacheloruddannelse	Kombinationsuddannelse	- Forvaltning - Tek-Sam	- Forskeruddannelse
OPBYGNING				
Alle uddannelser på RUC starter med en 2-årig basisuddannelse. Basisuddannelsen er en bred indføring i enten humaniora, naturvidenskab eller samfundsvidenskab.	En bacheloruddannelse består af en basisuddannelse på 2 år + et overbygningsforløb på 1 år (2 moduler). De to moduler kan være fra samme fag eller fra 2 forskellige fag.	En to-fagskandidatuddannelse består af en basisuddannelse på 2 år + et overbygningsforløb, hvor to fag hver på 1 1/2 år (3 moduler) kombineres. Et praktikmodul på 1/2 år er frivilligt og er ikke medregnet i den normerede studietid. Journalistik har dog 1 års obligatorisk praktik.	En et-fagskandidatuddannelse består af en basisuddannelse på 2 år + et overbygningsforløb på 3 år (6 moduler). Kun Forvaltning og Tek-Sam kan læses som et-fagskandidatuddannelser. Et praktikmodul på 1/2 år er frivilligt og er ikke medregnet i den normerede studietid.	En ph.d.-uddannelse består af en kandidatuddannelse (et- eller to-fags) på 5 år + 3 års forskerstudier.
NORMERET STUDIETID				
2 år	3 år	5 år	5 år	8 år
TITEL				
En basisuddannelse er ikke i sig selv en afsluttet uddannelse, men grundlaget for et overbygningsstudie.	B.A. B.Sc. HA	Cand.mag. Cand.scient. Cand.scient.soc. Cand.comm.	Cand.scient.adm. Cand.techn.soc.	ph.d.

RUC i tal

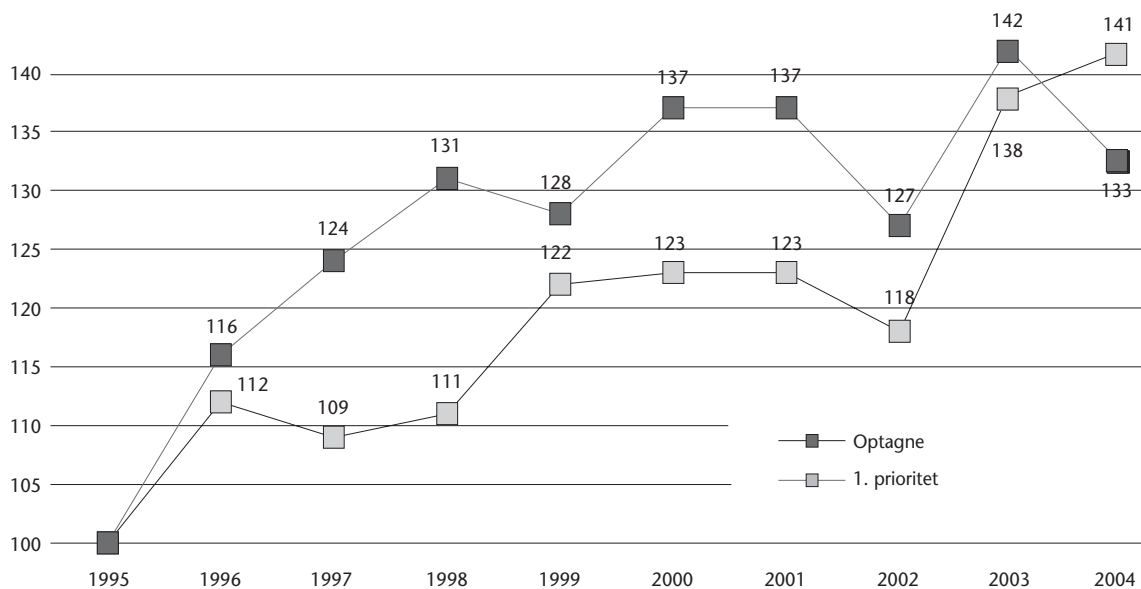
Studentertal 1972 – 2005

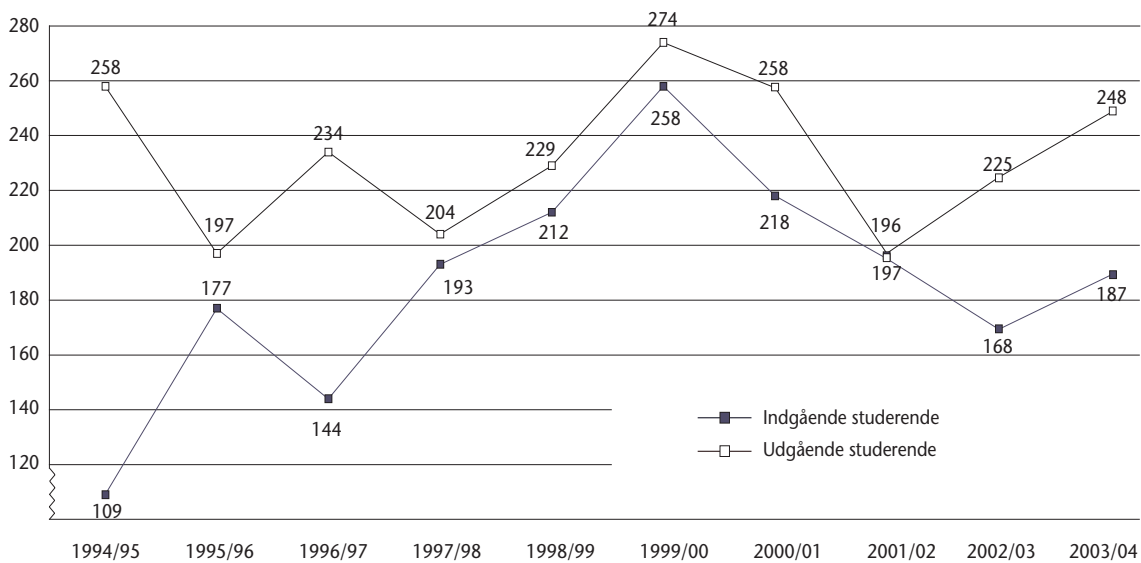
Studenterfordeling på deltidsuddannelserne

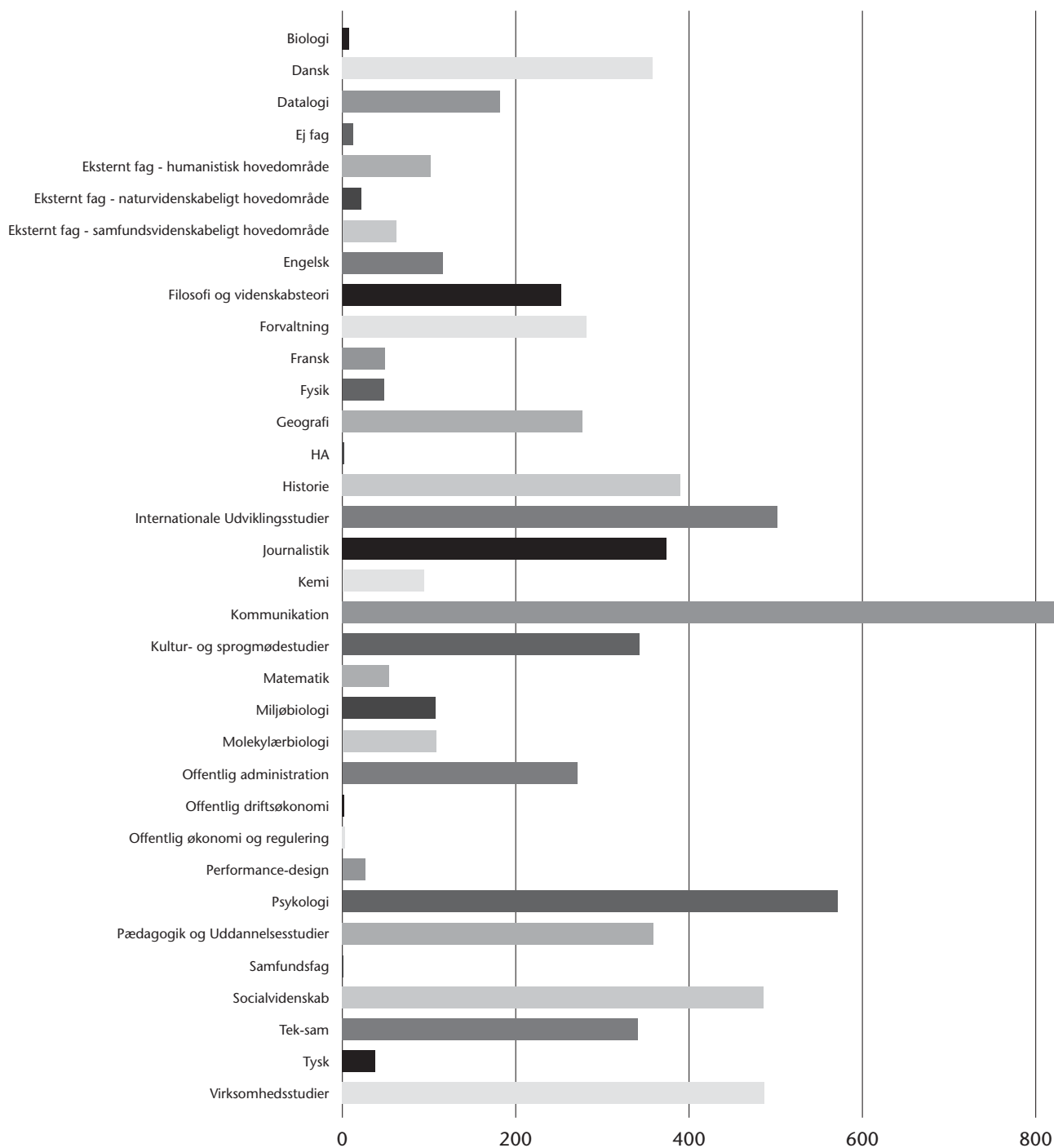
Indeks over optagne og 1. prioriteter (1995 = 100)

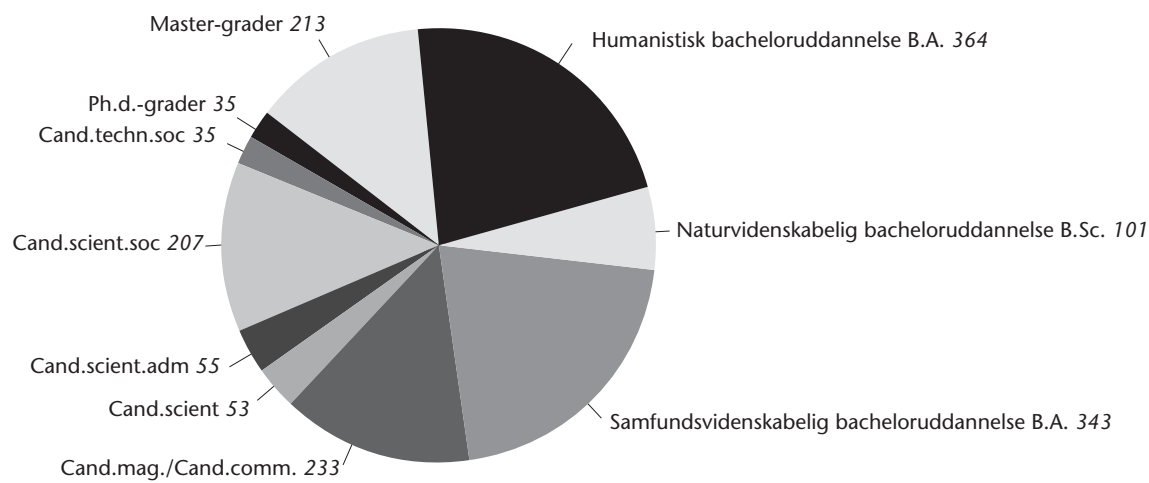
International Studentermobilitet 1995-2004 Antal studerende til og fra RUC

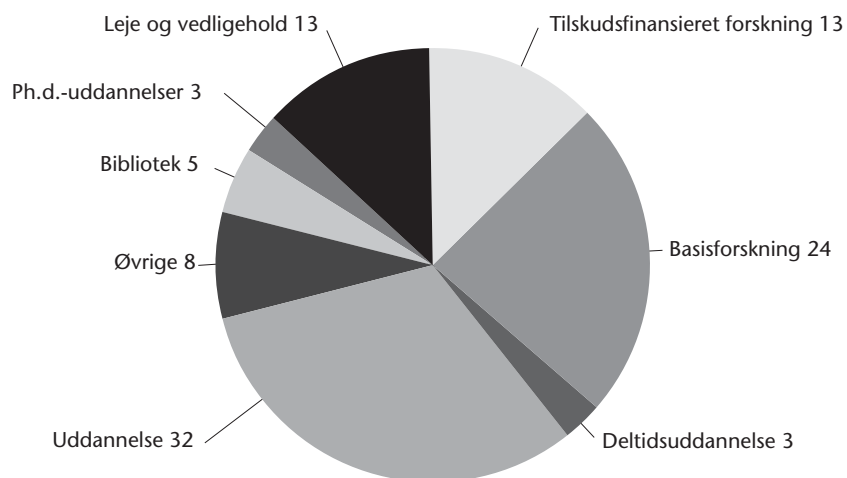
Studerende fordelt på fag

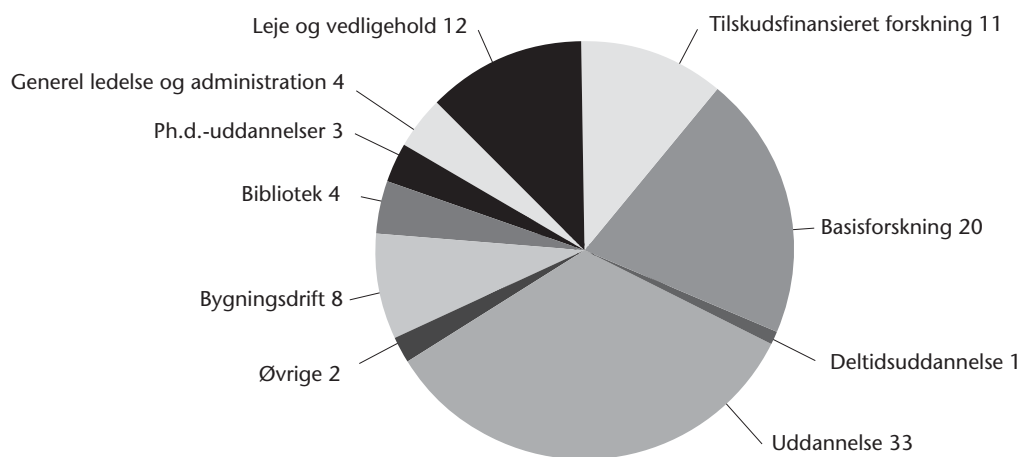
Antal afsluttede eksaminer

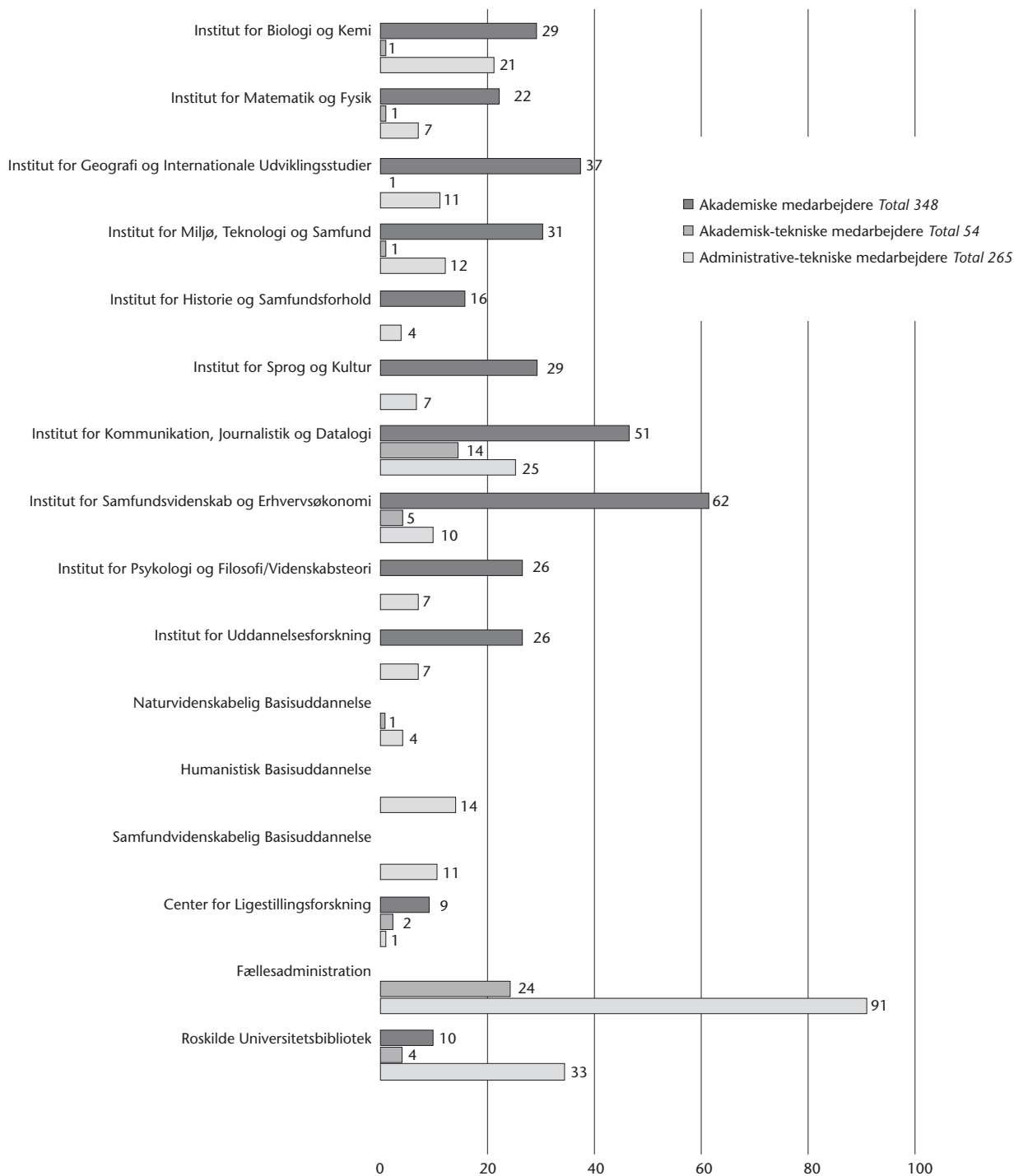
Indtægter fordelt på udvalgte områder (561 mio. kr.)

Udgifter fordelt på udvalgte områder (577 mio. kr.)

Antal akademiske og administrative medarbejdere

Oversigt over privat- og samfinansierede projekter

indgået i året 2004 af følgende Institutter på Roskilde Universitetscenter

Projektets titel	Finansieringskilde	Samlet bidrag	Bidrag i år 2004
<i>1. Institut for Biologi og Kemi</i>			
Knock-in and knock-out studies to investigate the role of a novel transcription factor homologue in early forebrain development.	Novo Nordisk Fonden	Kr. 100.000	Kr. 100.000
Why is NDRG2 upregulated in Alzheimer's disease?	Novo Nordisk Fonden	Kr. 100.000	Kr. 100.000
Forbindelsen mellem reguleringen af cellevolumen, adhæsion og vækst – effekten af NF-kB signalvejen.	Oda og Hans Svenningsens Fond	Kr. 135.000	Kr. 135.000
Betydningen af NF-kB signalvejen for den cellulære effekt af potentielle sundhedsfremmende naturstoffer.	Aase og Einar Danielsens Fond	Kr. 75.000	Kr. 75.000
Karakterisering af molekulære defekter i proteiner fundet hos Hereditary Nonpolyposis Colorectal cancer (HNPCC) individer"	Dansk Kræftforsknings Fond	Kr. 165.000	Kr. 165.000
<i>4. Institut for Miljø, Teknologi og Samfund</i>			
Samarbejde med LO om virksomhedernes indsats for et bedre psykisk arbejdsmiljø	LO	kr. 252.000	kr. 84.000
Quaternary Argon Dating Laboratory	Villum Kann Rasmussen Fonden	kr. 12.000.000	kr. 200.000

Projektets titel	Finansieringskilde	Samlet bidrag	Bidrag i år 2004
<i>5. Institut for Historie og Samfundsforhold</i>			
Udarbejdelse af biografi om H.C. Ørsted	Villum Kann	kr. 150.686	kr. 150.686
	Rasmussen Fonden Helge og Hedvig Hoff's Legat	kr. 216.746	kr. 216.746
<i>7. Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi</i>			
Sikkerhed og Tryghed i Øresundsregionen	Hovedstadens Udviklingsråd	Kr. 116.875	Kr. 116.875
Case studier af Dansk Miljøjournalistik	Institut for Miljøvurdering	Kr. 140.000	Kr. 140.000
<i>8. Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi</i>			
The informal economy employment impacts of trade liberalization & increased competition in export markets: the North African textile, clothing and footwear sector.	Institut De La Mediterranee	EURO 100.000	EURO 21.000
<i>10. Institut for Uddannelsesforskning</i>			
Kompetenceudvikling for tillidsvalgte.	Nærings- og Nydelsesmiddelarbejderforbundet	Kr. 225.000	Kr. 225.000
Forskningsbaseret oplæg om erhvervsuddannelsernes fremtid.	LO	Kr. 160.000	Kr. 160.000
Vejledningens betydning for højskolerne.	Haslev Udvidede Højskole	Kr. 250.000	Kr. 250.000
Tillidsrepræsentanternes læring gennem hvervet.	Fagbevægelsens Kompetencecenter	Kr. 400.000	Kr. 400.000

Mere at vide

Yderligere informationer om Roskilde Universitetscenter kan fås ved henvendelse til:

Roskilde Universitetscenter
Kommunikationsenheden
Postbox 260
DK-4000 Roskilde

Tlf. 4674 2038
Fax: 4674 3009
E-mail: plk@ruc.dk
www.ruc.dk

Materiale om RUC

Roskilde Universitetscenters årsberetninger.
Institutternes årsberetninger.

Studieguide - indeholder samlet beskrivelse af samtlige RUC's uddannelser mm. Årlig.

Deltiduddannelser på RUC.

Roskilde University Denmark - engelsksproget introduktion til RUC.

Ph.d-programmes at Roskilde University

- engelsksproget beskrivelse af RUC's ph.d.-programmer.

Degree Programmes and Courses offered in English at Roskilde University.

Principles of Education & Research.

RUCFAKTA - kort dansk/engelsk faktuel introduktion til RUC.

RUC modtager efter aftale gerne besøgende til rundvisning på universitetet. Kontakt venligst Kommunikationsenheden herom.

Institutter

Institut for Biologi og Kemi

Undervisning i Kemi, Molekylærbiologi, Miljøbiologi samt De Naturvidenskabelige Basisstudier.
Sekretariat: Hus 18.2, tlf. 4674 2475.
Instituttleder: Eigil Præstgaard, tlf. 4674 2433.

Institut for studiet af Matematik og Fysik samt deres funktioner i undervisning, forskning og anvendelser (IMFUFA)

Undervisning i Matematik og Fysik samt på De Naturvidenskabelige Basisstudier.
Sekretariat: Bygning 27, tlf. 4674 2263.
Instituttleder: Johnny Ottesen, tlf. 4674 2278.

Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

Undervisning i Geografi og Internationale Udviklingsstudier samt på De Samfunds- og Naturvidenskabelige Basisstudier.
Sekretariat: Hus 21.2, tlf. 4674 2535.
Instituttleder: Henrik Secher Marcussen, tlf. 4674 2322.

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund

Undervisning inden for den Teknologisk Samfundsvidenskabelige Planlægningsuddannelse og på De Samfunds- og Naturvidenskabelige basisstudier.
Sekretariat: Hus 11.2., tlf. 4674 2120.
Instituttleder: Henning Schroll tlf. 4674 2093.

Institut for Historie og Samfundsforhold

Undervisning i Historie og på De Humanistiske og De Samfundsvidenskabelige Basisstudier.
Sekretariat: Hus 03.2.1., tlf. 4674 2172.
Instituttleder: Tove Kruse, tlf. 4674 2395.

Institut for Sprog og Kultur

Undervisning i Dansk, Engelsk, Fransk og Tysk samt Internationale Udviklingsstudier og De Humanistiske Basisstudier.

Sekretariat: Hus 03.2.4, tlf. 4674 2559.

Instituttleder: Karen Sonne Jakobsen, tlf. 4674 2313.

Center for Ligestillingsforskning (CeLi)

CeLi udfører forskning, undervisning, udviklingsopgaver og formidling i ligestilling af kvinder og mænd.

Sekretariat: CAT-bygningen, tlf. 4674 2984

Centerleder: Lektor, cand.scient.soc. Karen Sjørup, tlf. 4674 2987.

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi

Undervisning på Kommunikation, Journalistik, Datalogi og de tre basisstudieretninger.

Sekretariat: Hus 43.3, tlf. 4674 3814.

Instituttleder: Niels Christian Juul, hus 42.3, tlf. 4674 3860.

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Undervisning på Forvaltningsuddannelserne, HA, Virksomhedsstudier og De Samfundsvidenskabelige Basisstudier.

Sekretariat: Hus 23.2, tlf. 4674 2175.

Instituttleder: Bent Greve, tlf. 4674 2585.

**Institut for Psykologi og for Filosofi/Viden-
skabsteori**

Undervisning på Psykologi og Filosofi/Viden-
skabsteori og de tre basisstudieretninger.

Sekretariat: P9, tlf. 4674 2751.

Instituttleder: Birgitte Elle, tlf. 4674 2902.

Institut for Uddannelsesforskning

Undervisning på Voksenpædagogik og De Humanistiske og De Samfundsvidenskabelige Basisstudier.

Sekretariat: P10, tlf. 4674 2669.

Instituttleder: Søren Otto Dupont, tlf. 4674 2852.